

Osynliga brottsoffer

INTERVJUSTUDIE BLAND PERSONER SOM BLIVIT FILMADE ELLER
FOTOGRAFERADE FÖR PORNOGRAFIPRODUKTION

Meghan Donevan, Linda Jonsson och Carl Göran Svedin

OSYNLIGA BROTTSOFFER

Intervjustudie bland personer som blivit filmade eller
fotograferade för pornografiproduktion

Marie Cederschiöld högskola © 2023

Stigbergsgatan 30

116 28 Stockholm

Org.nr: 556688-5280

www.mchs.se

Utgivningsdatum: Oktober 2023

Författare: Meghan Donevan, Linda Jonsson & Carl Göran Svedin

Illustrationer & layout: Samuel Sander

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	SAMMANFATTNING	5
2	BAKGRUND	7
3	TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR	8
4	UNDERSÖKNINGENS SYFTE, UPPLÄGG OCH METODER	10
	SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	10
	UPPLÄGG	10
	ENKÄTEN	11
	KVALITATIV DJUPINTERVJU	12
5	ANALYS	13
6	RESULTAT ENKÄTUNDERSÖKNINGEN	15
	SOCIODEMOGRAFISK BESKRIVNING AV UNDERSÖKNINGSGRUPPEN	15
	ERFARENHETER AV OLIKA POTENTIELLA TRAUMATISKA UPPLEVELSER UNDER UPPVÄXTEN	15
	ERFARENHETER AV SEXUELLA HANDLINGAR MOT ERSÄTTNING	17
	ERFARENHETER AV PORNOGRAFIPRODUKTION	18
	Olika typer av pornografiproduktion	18
	Var den producerade pornografi spridits	19
	Upplevt våld i samband med pornografiproduktion	20
	Upplevt våld i samband med pornografidistribution	21
	Andra konsekvenser av att materialet spridits	21
	Strategier för att känslomässigt handskas med medverkan	21
	HÄLSA, TRAUMASYMTOM OCH SJÄLVRAPPORTERADE DIAGNOSER	22
	SÖKT STÖD, VÅRD ELLER SKYDD FRÅN OLIKA SAMHÄLLSAKTÖRER	24
7	RESULTAT DJUPINTERVJUERNA	27
	IN	27
	Svek	27
	Ensamhet	32
	Överlevnad	33
	UNDER	35
	Fortsatt våld	35
	Strävan efter kontroll	38
	Att anta en roll	40

Rädslan för att hamna i det offentliga rummet	42
Att bli stämplade som mindre värd - "en hora"	44
Normalisering och integrering	45
UT	47
Vändpunkten	47
En fot kvar	47
Adekvat stöd och hjälp	49
Omformulera jaget	55
MEDSKICK OCH RÅD	57
Allmänheten: Förstå och visa empati	58
Ungdomar: Gör inte det!	59
Konsumenter och köpare: Se bakom skärmen	60
Professionella: Fånga upp och ta ett helhetsgrepp	61
8 DISKUSSION	66
TRAUMATISK UPPVÄXT OCH ÖVERLEVNADSSTRATEGIER	66
NYA NORMER I SKUGGAN AV VÅLD	67
OSYNLIGA BROTTSOFFER	67
LIKA MEN ÄNDÅ OLIKA: PORNOGRAFI SOM SEXUELLA HANDLINGAR MOT ERSÄTTNING	68
FÖRVANDLINGEN AV SJÄLVBILD: FRÅN "HORA" TILL BROTTSOFFER	69
REKOMMENDATIONER OCH AVSLUTANDE ORD	71
Tidig upptäckt genom screening och kunskapsutveckling	71
Utveckling av specialmottagningar med traumavård	71
Kunskapsförhöjning inom polisväsendet och rättsystemet	72
Socialtjänsten som viktig aktör för stöd och samverkan	72
Samhällelig medvetenhet	72
9 PROJEKTTEAM OCH TACKORD	73
10 REFERENSFÖRTECKNING	74
11 APPENDIX A - ATT VÅGA NÄRMA SIG BERÄTTELSE OM VÅLD	78

1 Sammanfattning

I december 2022 gavs forskare vid Marie Cederschiöld högskola i uppdrag av den statliga utredningen “Skydd, stöd och vård för personer som har utsatts för övergrepp vid produktion eller distribution av pornografi” (A 2022:02) att utföra en kvalitativ forskningsstudie riktad mot vuxna som blivit filmade eller fotograferade för pornografiproduktion.

Syftet med studien var att få en djupare insikt i situationen för människor som förekommer i pornografi med fokus på utsattheten för våld och dess följder, samt behovet av och tillgängligheten till skydd, stöd och vård. Studien har främst en kvalitativ design, men innehåller även kvantitativa inslag.

Metoden som användes innebar att deltagarna rekryterades via en annons, distribuerad genom sociala medier och på fysiska mottagningar med stöd av offentliga aktörer och ideella organisationer. Totalt intervjuades 26 personer mellan 26 mars och 19 juni 2023. Intervjun bestod av en kvantitativ enkät och en djupintervju som berörde ämnen som uppväxt, våldsutsatthet i samband med pornografi, hälsostatus, erfarenheter av att söka stöd och aktuella behov. Kvantitativ data bearbetades med deskriptiv statistik via SPSS, medan kvalitativ data analyserades genom reflexiv tematisk analys.

Resultaten från enkätundersökningen visade att majoriteten av deltagarna var under 18 år då första inspelningen av pornografi gjordes och majoriteten hade erfarenheter av såväl olika former av traumatiska händelser under uppväxten som ogynnsamma uppväxtvillkor. Alla utom en hade erfarenheter av sexuella övergrepp under uppväxten. Majoriteten av deltagarna beskrev också i enkäten ett tvång och en våldsutsatthet under själva pornografiproduktionen. Deras hälsa präglades av långvarig psykisk ohälsa där ångest, depression, posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) och dissociation var framträdande. De flesta hade någon gång blivit diagnosticerade med en eller flera psykiatriska diagnoser och varit i kontakt med många olika myndigheter/vårdgivare.

Resultaten från djupintervjuerna strukturerades kring tre specifika faser i samband med pornografiproduktion: “In”, “Under” och “Ut”. Trots varierande erfarenheter kunde gemensamma faktorer identifieras som kollektivt bidrog till inträdet i pornografiproduktion. Bland dessa var systematiska *svek*, ofta manifesterade som försummelse och våldsutsatthet under uppväxten, där både vuxna och samhället svikit individen. En påtaglig känsla av *ensamhet* framhölls också som en drivande faktor, vilket ledde till att många kände sig tvungna att navigera sina sårbarheter på egen hand. Inträdet i pornografiproduktion representerade ofta en kamp för såväl ekonomisk som psykisk *överlevnad*.

Fasen inne i pornografiproduktion präglades av *fortsatt våld* och en hög grad av utsatthet för olika typer av brott. Medverkan i egenproducerad eller studioducerad pornografi framstod som en *strävan efter kontroll* efter att tidigare ha blivit berövade på makt och autonomi genom våldsutsatthet och exploatering. Berättelserna illustrerar nödvändigheten av *att anta en roll* när sexuella handlingar utförs mot ersättning, där individen agerar utifrån köparens förväntningar och krav. Samtliga deltagare uttryckte en *rädsla för att hamna i det offentliga rummet* till följd av materialets spridning—något som kändes

oundvikligt. Denna rädsla var rotad i oron över att bli *stämplade som mindre värd–”en hora”*. Berättelserna belyser en process av *normalisering och integrering* av en negativ självbild, en konsekvens av upprepade svek och systematiskt våld.

För de som blivit filmade eller fotograferade för pornografiproduktion under en längre tid, var resan “Ut” komplex och fylld med hinder och en hög risk för återfall. Intervjupersonerna lyfte ofta en specifik händelse som *vändpunkten* för att påbörja sin utgång, men många behöll *en fot kvar* i pornografiska sammanhang på grund av brist på alternativ och rätt stöd. Berättelserna understryker behovet av *adekvat stöd och hjälp* i form av professionella med kunskap och förståelse, behandling som adresserar grundorsakerna, insatser som fokuserar på individens komplexa behov, samt ett samhälle som tar våld på allvar. Framför allt handlade resan ut om att få *omformulera jaget*, från att ses som “en hora” som “får skylla sig själv” till att erkännas som ett brottsoffer.

Deltagarna lyfte även fram viktiga medskick och råd till olika målgrupper. Till allmänheten underströk de behovet av *förståelse och empati*, grundad på en kunskap om verkligheten inom pornografiproduktionen snarare än föreställningar om “frivillighet”. Deltagarna ville förmedla till unga att trots den till synes lockande natur av plattformar som OnlyFans, är de negativa konsekvenserna aldrig värt det – och deras budskap är klart: *gör inte det!* Till konsumenter och köpare uppmanade deltagarna till att *se bakom kameran*, att förstå den mörka och skadliga industrin som deras konsumtion understöder. Och slutligen, för professionella, betonade de nödvändigheten av att *fånga upp och ta ett helhetsgrepp*, där effektiv screening, ett gott bemötande och hänvisning till specialiserad behandling blir nyckeln till resan ut ur pornografiproduktion.

Avslutningsvis innehåller rapporten en diskussion med specifika rekommendationer om hur samhället kan stärka sitt skydd, stöd och vård för dessa osynliga brottsoffer, så att de får möjligheten att lämna våldets skugga bakom sig.

2 Bakgrund

Under de senaste åren har Sverige bevittnat en växande samhällsdebatt om pornografi. Diskussionen har i stort sett koncentrerats kring hur exponering för pornografi kan påverka barn, ungdomar och även vuxna. Samtidigt har internet gjort det enklare att skapa, dela och sälja pornografiskt material på nätet, inklusive på sociala medier. Experter noterar hur sexuella handlingar mot ersättning har digitaliserats (Jämställdhetsmyndigheten, 2021), och gränserna mellan sociala medier och produktion av pornografi börjar suddas ut (Martellozzo & Bradbury, 2021). Denna utveckling var tydligast under coronapandemin, då plattformar som OnlyFans, där pornografiskt material köps och säljs, växte till en mångmiljardindustri och populariserades i Sverige såväl som internationellt.

Förekomsten av våld och exploatering inom pornografiproduktion har fått alltmer uppmärksamhet, i takt med att flera fall av kriminell verksamhet på olika pornografiska webbplatser har avslöjats. Den globala kampanjen *Traffickinghub*, som startades i mars 2020, belyste hur den pornografiska webbplatsen Pornhub publicerade våldtäktsfilmer och annat övergreppsmaterial. På bara några månader samlade kampanjen över 2 miljoner underskrifter från individer och organisationer som krävde att webbplatsen skulle stängas ner (Kolhatkar, 2022).

I december 2020 publicerades en artikel av Nicholas Kristof i *The New York Times* (Kristof, 2020). Genom att dela med sig av offrens berättelser belyste artikeln hur det Montreal-baserade Pornhub drog fördel av dokumenterade sexuella övergrepp mot barn, icke-samtyckta uppladdningar av bilder och filmer, misshandel, våldtäkter och människohandel bland annat. Som svar på dessa avslöjanden blockerade Mastercard, Visa och Discover betalningar till Pornhub. Dessutom tillsatte Kanadas parlament en etisk kommitté för att utreda porrsajten och dess moderbolag, Mindgeek (Warkentin, 2021). Över 70 kanadensiska parlamentsledamöter och senatorer från åtta partier krävde därefter att Royal Canadian Mounted Police (RCMP) skulle inleda en utredning av MindGeek och Pornhub (Reynolds, 2021). Vidare pågår flera civila rättsprocesser som exempelvis mot Mindgeek (Hultman, 2021).

Frankrikes senat lyfte fram samma problematik när de publicerade en omfattande rapport om den franska porrindustrin i september 2022, vilken de namngav *Helvete bakom kulisserna* (Franska senaten, 2022). I rapporten konstaterades att sexuella och fysiska övergrepp inom pornografiproduktion var "systematiska". En omfattande polisutredning av den franska porrindustrin har dessutom kastat ytterligare ljus på övergrepp och exploatering, inklusive våldtäkt, koppleri och människohandel, som förekommer inom branschen. För närvarande pågår två stora brottsutredningar som är kopplade till två olika franska porrsajter. Över 70 kvinnliga målsägande har framfört anklagelser om brott såsom våldtäkt, tortyr, otillåtet integritetsintrång, koppleri och/eller människohandel. För närvarande står 17 män från en av sajterna inför rätta i Paris. De är misstänkta för våldtäkter, organiserad människohandel och grovt koppleri (By, 2023).

I Sverige tillsatte den svenska regeringen den 30 juni 2022 en särskild utredare för att kartlägga den aktuella kunskapen om våld och andra övergrepp mot vuxna, samt exploatering av barn, i samband med produktion och distribution av pornografi. Dessutom skulle utredaren lägga fram förslag om hur

tillgången till skydd, stöd och vård för både vuxna och barn kan förbättras (Dir 2022:100). Inom ramen för utredningen "Skydd, stöd och vård för personer som har utsatts för övergrepp vid produktion eller distribution av pornografi" fick forskare vid Marie Cederschiöld högskola i uppdrag att genomföra en kvalitativ studie bland vuxna som medverkat eller exploaterats i pornografiproduktion. Studiens syfte var att besvara specifika frågor om våldsutsatthet och välbefinnande, samt tillgång till och behov av skydd, stöd och vård. Vi har utgått från samma definition av pornografi som används av utredningen, nämligen:

Bilder, filmer eller direktströmmad media som skildrar explicita sexuella aktiviteter med huvudsakligt syfte att verka sexuellt upphetsande för publiken.

3 Tidigare undersökningar

Kunskapen om våldsutsatthet bland individer som har förekommit i pornografi, samt deras tillgång till och behov av skydd, stöd och vård, har visat sig vara mycket begränsad, både i Sverige och internationellt. Hittills finns endast ett begränsat antal studier som undersökt hur individer påverkas av att medverka i pornografiproduktion.

En enkätbaserad studie genomfördes år 2017 bland 360 personer som blivit filmade för pornografiproduktion i Kalifornien (Javanbakht et al., 2017). Forskarna fann att 16 procent av dessa personer tvingades utföra sexuella handlingar utanför inspelningarna för att få ersättning, 10 procent hade blivit fysiskt skadade av någon annan under en filminspelning, 14 procent hade utfört sexuella handlingar som de inte ville, 17 procent inte hade erhållit den utlovade ersättningen, och 23 procent hade utbytt sexuella handlingar för droger eller pengar utanför inspelningarna. Tjugosju procent av de kvinnliga deltagarna rapporterade att de under de senaste tre månaderna hade sålt sexuella handlingar i form av eskortprostitution, medan 24 procent hade utfört striptease i klubbmiljö. Majoriteten (70,5%) av de medverkande hade använt droger under de senaste tre månaderna, ofta i samband med eller under inspelningarna. Droganvändningen beskrevs som ett sätt att hantera förhållanden inom industrin.

En studie från 2011 jämförde 134 kvinnor som blivit filmade för pornografiproduktion i Kalifornien med en matchad kontrollgrupp (Grudzen et al., 2011). Resultaten visade att de kvinnliga deltagarna hade signifikant sämre mental hälsa, högre förekomst av depression, samt mer negativa barndomsupplevelser än kontrollgruppen. Under barndomen var det statistiskt mer sannolikt att de hade blivit våldtagna (37% jämfört med 13% i kontrollgruppen), växt upp i fattigdom (24% vs 12%), och blivit omhändertagna av socialtjänsten (21% vs 4%). Som vuxna hade de också högre sannolikhet att ha blivit utsatta för våldtäkt (27% vs 9%), och under det senaste året hade fler av dem utsatts för våld i nära relation (34% vs 6%) samt levt i fattigdom (50% vs 36%).

Tidigare studier har även pekat på sambandet mellan pornografi, prostitution och människohandel. I en

undersökning som omfattade nio länder och inkluderade 854 personer med erfarenheter i prostitution hade 49 procent av dem filmats för pornografiproduktion (Farley et al., 2003). En annan undersökning som involverade över 1000 personer i olika delar av sexindustrin visade hur människohandel förekom i alla former av sex mot ersättning, inklusive pornografi (Bishop-Royse et al., 2019).

I en tidigare kvalitativ studie i Kalifornien intervjuades 18 kvinnor och 10 män som hade blivit filmade för pornografiproduktion, tillsammans med två andra personer med insikt i porrindustrin (Grudzen et al., 2009). Berättelserna lyfter hur individer som filmas i pornografiproduktion kan pressas till att utföra riskfyllda sexuella handlingar och vara utsatta för fysiskt våld och trauma under inspelningarna. Alkohol- och drogmisbruk var vanligt förekommande, särskilt bland kvinnor, som använde alkohol och/eller droger för att hantera de påfrestande förhållandena (Grudzen et al., s. 73). Deltagarna noterade hur många började med pornografiproduktion på grund av ekonomisk utsatthet och psykisk ohälsa, och att dessa problem fortsatte även efter att de hade lämnat pornografiproduktion. Kvinnor framstod som särskilt utsatta, och att deras sårbarhet ökade över tid.

En svensk kvalitativ pilotstudie från 2019 bland 9 personer med erfarenheter i pornografiproduktion lyfte fram ung ålder, ekonomisk utsatthet, tidigare sexuella övergrepp och psykisk ohälsa som exempel på sårbarheter som påverkar inträdet in i pornografiproduktion (Donevan, 2019). Deltagarna diskuterade risken för manipulation och tvång, vilket gjorde det svårt att upprätthålla sina gränser. Trakasserier från köparna/konsumenterna samt erfarenheter av prostitution och andra former av sex mot ersättning var vanligt förekommande. Att ens bilder och filmer fortsätter att cirkulera på nätet framfördes som en stor oro för framtiden, vilket också gjorde det svårt att lämna pornografiproduktion.

Forskare har även börjat uppmärksamma hur digitaliseringen av dagens pornografi kan leda till ytterligare skador. Utsatthet för digitalt sexuellt våld, som sexuella trakasserier online eller olovlig spridning av sexuellt material, är vanligt bland personer som förekommer i pornografiskt material (Champion et al., 2022; Cunningham et al., 2018; Henry & Powell, 2018; Jones, 2016). I en innehållsanalys på ett onlineforum för kvinnor som medverkar i webbkamerapornografi framkom risker med "capping" (förkortning för "capturing"), där köpare i hemlighet spelar in och sedan delar materialet på andra platser (Jones, 2016). Deltagarna i studien beskrev denna form av sexuellt våld som nästintill oundvikligt för dem som medverkar i webbkamerapornografi (Jones, 2016). En annan risk är "doxxing", där någon olovligen delar personlig information om en individ (Jones, 2016). Detta kan leda till verbala trakasserier eller förföljelse av offret (Jones, 2016). Utsattheten för dessa former av våld har visat sig ha samband med ångest, depression och andra trauman samt symptom på posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) (Champion et al., 2022).

Sammanfattningsvis är forskningen kring hur pornografiproduktion påverkar de som filmas eller fotograferas begränsad. Trots detta har existerande undersökningar kunnat konstatera att de som medverkar eller exploateras inom pornografiproduktion inte sällan befinner sig i en utsatt ekonomisk och social situation samt drabbas av olika former av ohälsa (Folkhälsomyndigheten, 2019).

4 Undersökningens syfte, upplägg och metoder

Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med den aktuella studien var att utveckla en djupare förståelse för utsattheten av våld och de potentiella konsekvenserna detta kan ha för individer som antingen medverkat eller exploaterats inom pornografiska sammanhang. Studien inriktade sig särskilt på: våldsutsatthetens karaktär och omfattning samt dess inverkan på psykisk hälsa; tillgänglighet och behov av skydd, stöd och vård; samt identifiering av hinder som försvårar lagföring av brott bland vuxna som har erfarenheter av att medverka i eller bli utnyttjade inom pornografiproduktion.

Upplägg

Upplägget för den aktuella studien var främst av kvalitativ design, men för att möjliggöra jämförelser av målgruppens hälsa och våldsutsatthet med personer i prostitution samt med den allmänna befolkningen, samlade vi också in kvantitativ data. På detta sätt har materialet blivit insamlat med så kallad mixad design. Men varje del kan läsas separat eller företrädesvis tillsammans. Undersökningen följde principerna för traumainformerad forskning (Campbell et al., 2019).

För att få delta i studien skulle de medverkande uppfylla följande inklusionkriterier: vara minst 18 år gamla och ha erfarenhet av att ha blivit filmade eller fotograferade i pornografiska sammanhang i Sverige, i enlighet med vår definition av pornografi (se ovan).

En rekryteringsannons utvecklades som inkluderade information om studiens syfte, målgrupp, intervjulängd och kontaktuppgifter till ansvariga forskare. Annonser använde ett flexibelt och inkluderande språk med flera beskrivningar av vad pornografiproduktion kan innebära, för att öka sannolikheten att fler skulle identifiera sig med annonsen (Ellard-Gray et al., 2015). För att genomföra en bred rekryteringsstrategi identifierade vi olika aktörer, inklusive både offentliga enheter och organisationer inom civilsamhället, som möter vuxna som har eller kan ha erfarenheter av att bli filmade eller fotograferade för pornografiproduktion. Sammanlagt riktades förfrågningar om samarbete för rekrytering av deltagare till 35 relevanta samhällsaktörer. Av dessa valde 11 verksamheter¹ att bistå genom att distribuera annonsen via sina respektive sociala mediekkanaler och/eller inom sina fysiska lokaler. Personliga relationer och tidigare samarbeten var nyckelfaktorer för rekryterings framgång.

Totalt svarade 40 personer på rekryteringsannonsen och uttryckte sitt intresse för att delta i studien. De som uppfyllde urvalskriterierna och ville boka en intervju fick välja tid och plats för intervjun (till exempel på ett café, ett bibliotek eller en lokal i högskolan) för att maximera intervjupersonens känsla av trygghet (Hydén, 2014). Totalt intervjuades 26 personer mellan 26 mars och 19 juni 2023. Som tack för sin medverkan, tid och kunskap betalades forskningsdeltagarna 500 kronor vid intervjutillfället.

1: Ellencentret, Intedinhora, Mikamottagningen Stockholm, Novahuset, Psykiatri för unga vuxna (Globen), Qjouren, Qjouren Väst, Sveriges kvinnoorganisationer, Talita, Unizon och Wonsa. Det kan även finnas andra organisationer och individer som delade annonsen på sociala medier.

Stor vikt lades vid att säkerställa deltagarnas trygghet och integritet. Det fanns risk att frågor om utsatthet för våld och övergrepp samt andra traumatiska händelser kunde väcka obehagliga minnen till liv hos en del deltagare. Samtidigt har tidigare forskning funnit att överlevare av sexualiserat trauma upplever en nytta av att kunna berätta om sin historia (Campbell et al., 2019; Walsh et al., 2018). I en studie bland kvinnor som utsatts för våldtäkt upplevde den överväldigande majoriteten positiva fördelar med att dela med sig av sina erfarenheter under intervjuerna (Campbell et al., 2010). Deltagande i forskningen ökade alltså inte deras känslomässiga stress. Likaså fann forskare i en studie bland överlevare av dokumenterade övergrepp på barn att deltagarna inte upplevde negativa känslor till följd av forskningsintervjun, tvärtom ville de berätta om sina erfarenheter (Walsh et al., 2018).

Vid intervjutillfället gavs deltagarna ett informerat samtycke innan intervjun påbörjades samt information om studien, att de närsomhelst kunde avbryta sin medverkan samt att identifierbara data som de gav anonymiserades. Samtliga deltagare fick ett informationsbrev om vilka offentliga institutioner och civilsamhällesorganisationer de kunde vända sig till för professionellt och kostnadsfritt stöd ifall de, efter att ha blivit intervjuade, kände ett behov av att prata med någon eller söka vård. För vissa deltagare kunde det vara första gången som de fick information om att det finns hjälp och stöd att få.

Undersökningen är godkänd av Etikprövningsmyndigheten, Dnr 2022-06718-01.

Enkäten

Första delen av intervjun bestod av en kvantitativ enkät som omfattade 168 huvudfrågor inklusive underfrågor, totalt 304 frågor. Enkäten inkluderade bakgrundsfrågor om ålder, kön, sexualitet, ursprung, etnicitet och utbildningsnivå. Den innehöll även frågor om deltagarnas erfarenheter inom pornografi och sexindustrin, såsom vilka typer av pornografiproduktion de har erfarenhet av, vilka former av sexuella handlingar mot ersättning de utfört, och åldern då de först förekom i pornografiskt material. Dessutom inkluderades frågor om eventuell utsatthet för våld, övergrepp och tvång i samband med produktion och distribution av det pornografiska materialet. Enkäten avslutades med frågor om intervjupersonernas fysiska, psykiska och sexuella hälsa, samt deras erfarenheter av att söka stöd från samhällsaktörer.

Enkäten innehöll fyra standardiserade mätinstrument:

Linköpings Youth Life Event Scale (LYLES) inventerar svåra händelser som respondenten själv eller en närstående har upplevt under respondentens uppväxt (Nilsson, Gustafsson, Larsson, & Svedin, 2010). Skalan täcker 23 olika händelser med en till fyra följdfrågor till varje händelse, sammanlagd 41 händelser. Av dessa är 13 interpersonella händelser (d.v.s. sådant som händer mellan personer eller är utmärkande för själva relationen) och 18 icke-interpersonella händelser; dessutom avser 10 händelser mer långvariga ogynnsamma erfarenheter under uppväxten, som t.ex. att föräldrarna har haft alkoholproblem. Frågorna besvaras med Ja eller Nej. Antalet Ja-svar för interpersonella och icke-interpersonella händelser adderas till ett totalvärde där fler Ja-svar indikerar ett större antal potentiellt traumatiska händelser under uppväxten, s.k. polytraumatisering.

PTSD Checklist (PCL-5) är en skala som mäter symptom på PTSD (posttraumatisk stress disorder) och består av 20 frågor som återspeglar de symptom som krävs för diagnosen posttraumatiskt stressyndrom (Blevins et al., 2015; Wortmann et al., 2016). Varje fråga har fem svarsalternativ från 0 (inte alls) till 4 (extremt) och gäller besvär man haft senaste månaden. Ett totalt värde beräknas som kan variera mellan 0 och 80. Formuläret har dessutom fyra delskalor kallade symptomkluster. Dessa är symptomkluster B: Påträngande symptom (frågorna 1–5), symptomkluster C: Undvikandebeteenden (frågorna 6–7), symptomkluster D: Negativa förändringar i emotioner och sinnesstämningar (frågorna 8–14) och symptomkluster E: Symptom på förhöjd fysiologisk aktivering (frågorna 15–20). Höga poäng indikerar hög förekomst av symptom. Validiteten och tillförlitligheten av den svenska översättningen av PCL-5 var acceptabelt. Cronbachs alfa varierade från 0,56 till 0,77 och inter-item korrelationerna varierade från 0,22 till 0,73 (Sveen, Bondjers & Willebrand, 2016).

Symptom Checklist-25 (SCL-25) (Nettelbladt et al., 1993; Strand, Dalgard, Tambs & Rognerud, 2003) mäter förekomsten av psykologiska symptom, främst depression och ångest under den senaste veckan, och är ursprungligen utvecklad från SCL-90 (Derogatis, 1977). Varje fråga har fyra svarsalternativ från 1 (inte alls) till 4 (extremt). Ett totalt värde beräknas som kan variera mellan 25 och 100. Det finns dessutom två delskalor, ångest och depression. Höga poäng indikerar hög förekomst av symptom. Den användes i den svenska prostitutionsundersökningen (Priebe & Svedin, 2012, Nilsson et al., 2015). Cronbachs alfa har varit .93 i flera undersökningar (Svedin & Priebe, 2009; Priebe & Svedin, 2012).

Dissociation Screening Questionnaire 12 (DSQ-12) är ett kort frågeformulär för screening av dissociation. Enkäten innehåller 12 frågor med svarsalternativ på en Likert-skala från 1 (aldrig) till 5 (alltid) fokuserade på psykologiska och somatiska symptom. Den har visat hög validitet och reliabilitet; Cronbachs alfa har varierat mellan .85 och .93 (Nilsson et al., 2019). Skalan har dessutom två subskalor, psykoform och somatoform dissociation som har nio respektive sju frågor varav fyra är gemensamma.

Kvalitativ djupintervju

Den andra delen av intervjun bestod av en kvalitativ djupintervju. Utgångspunkten för den kvalitativa intervjun var den berättarfokuserade intervjumetoden (Hydén, 2014), som är särskilt utvecklad för studier av känsliga ämnen. En semistrukturerad intervjuguide användes under intervjun som inspiration till viktiga ämnesområden som uppväxt, inträde in i pornografi, erfarenheter av att medverka i pornografi, och erfarenheter av att söka stöd och hjälp. Intervjuguiden användes som stöd för att guida samtalet, men metoden liknar mer ett öppet samtal där deltagaren får utrymme att uttrycka sig. Målet var att skapa en trygg miljö för deltagaren att dela sin historia. Den kvalitativa intervjun spelades in på bandspelare. Efter varje intervju transkriberades ljudinspelningarna och all identifierbar information togs bort.

5 Analys

Analysen av materialet gjordes på olika sätt beroende på datans karaktär, det vill säga om den var kvantitativ eller kvalitativ.

Den kvantitativa datan, från formulären, presenteras deskriptivt med frekvenser (antal = N, procent = %), medelvärden (M) och spridningsmått (SD). Vid jämförelser med andra material har t-test använts. De statistiska analyserna har gjorts med hjälp av Statistical Package of the Social Sciences (SPSS) version 22.

Analysen av den kvalitativa datan gjordes genom att utifrån de aktuella frågeställningarna hitta gemensamma teman. Teman strukturerades enligt principerna för reflexiv tematisk analys (Braun & Clarke, 2006). Denna metod valdes på grund av dess flexibilitet och förmåga att utforska deltagarnas egna förståelser och erfarenheter samt de socialt och kulturellt betingande faktorer som kan forma deras berättelser, även om dessa inte nödvändigtvis är medvetna om det. Teman strukturerades runt tre olika faser i samband med pornografiproduktion: *In*, *Under*, och *Ut*. Fasen *In* syftade till att fördjupa förståelsen kring individens väg in i pornografiproduktion. Vilka omständigheter och faktorer som bidrog till vägen in i pornografiproduktion? Andra delen, *Under*, hade för avsikt att kartlägga de erfarenheter intervjupersonerna stod inför under den tid de var kvar i pornografiproduktion. Vilka typer av våld och övergrepp kan förekomma i samband med produktioner eller distribution av pornografi? Vad har medverkan i pornografiproduktion för funktion för dessa individer? Den avslutande delen, *Ut*, fokuserade på vilka processer och förutsättningar som krävs för att ta sig ut ur pornografiproduktion. Vilka faktorer var avgörande för dem som redan lämnat pornografiproduktion, och vilka stödstrukturer eller förändringar skulle krävas för de som ännu inte lämnat? Hur beskriver de sin resa ut med fokus på stöd och hjälpinsatser? Resultatdelen avslutas med ett avsnitt där intervjupersonerna fick ge medskick/råd till allmänheten, ungdomar, konsumenter och köpare samt till professionella.

6.

Resultat enkätundersökningen

6 Resultat enkätundersökningen

Sociodemografisk beskrivning av undersökningsgruppen

Av de 26 personerna som deltog i intervjuundersökningen var 25 kvinnor (96 %) och 1 man. Deltagarnas ålder varierade mellan 18 och 39 år med en medelålder av 25,9 år (SD = 5,8). Majoriteten (N = 14, 54%), ansåg sig själva vara bisexuella medan 31% (N = 8) ansåg sig vara heterosexuella och 14% svarade annat (pansexuell, polysexuell, queer och vet ej). De flesta deltagarna, eller 92% (N=24), var födda i Sverige medan två var födda utomlands. Elva (42%) av deltagarna var vid intervjutillfället ensamstående utan pågående relation, sju var sambo, två var gifta, tre var särbo samt tre levde ensamma men hade en pågående relation med någon annan. Av deltagarna hade 2 universitetsexamen, 11 fullständig gymnasieutbildning medan 9 hade grundskolan som sin högsta utbildningsnivå även om fler läst vidare efter grundskola respektive gymnasiet men ej tagit examen på högre nivå.

Erfarenheter av olika potentiella traumatiska upplevelser under uppväxten

Deltagarna i denna undersökning rapporterade höga nivåer av olika potentiellt traumatiska händelser under uppväxten inklusive ogynnsamma uppväxtvillkor, tabell 1 och 2. Notabelt är att alla utom en av de medverkande i undersökningen hade varit utsatta för sexuella övergrepp under uppväxten (96,2%). Majoriteten av deltagarna, 22 av 26 (84,6%), hade utsatts för fysiskt våld från vuxna – varav 16 (61,5%) av någon inom familjen och 19 (73,1%) av någon annan vuxen. Dessutom hade 23 deltagare (88,5%) utsatts för känslomässig misshandel. Antal gånger dessa olika våldsförmer inträffades varierade från ett antal gånger till otaliga gånger, eller ”under hela uppväxten”.

Tabell 1. Linköping Youth Life Experience Scale (LYLES)

Händelse	Fråga	N=26	%
1. Bilolycka där du eller någon annan person blivit skadad.	1. Har du själv varit med om en bilolycka?	11	42,3
	2. Har du sett en bilolycka som du själv inte var inblandad i?	7	26,9
	3. Har någon i din familj varit med om en bilolycka (utan att du var med när det hände?)	11	42,3
	4. Har någon annan för dig viktig person	6	23,1
2. Annan olycka, där du eller någon annan person blivit skadad	1. Har du själv varit med om en annan olycka?	9	34,6
	2. Har du sett en annan olycka som du själv inte var inblandad i?	7	26,9
	3. Har någon i din familj varit med om en annan olycka (utan att du var med när det hände?)	7	26,9
	4. Har någon annan för dig viktig person varit med om annan olycka (utan att du var med)?	8	30,8
3. Inläggning på sjukhus på grund av sjukdom (inte på grund av olyckorna i ovanstående frågor)	1. Har du själv blivit inlagd på sjukhus?	21	80,8
	2. Har någon i din familj blivit inlagd på sjukhus?	22	84,6
	3. Har någon annan för dig viktig person blivit inlagd på sjukhus?	15	57,7

4. Dödsfall	1. Har någon i din familj dött?	15	57,7
	2. Har någon annan för dig viktig person dött?	16	61,5
5. Eldsvåda	1. Har du varit med en eldsvåda?	5	19,2
	2. Har du sett en eldsvåda i ett annat hus?	5	19,2
6. Naturkatastrof (t.ex. orkan, tsunami)	1. Har du själv varit med om en naturkatastrof?	0	0
7. Blivit slagen eller skadad	1. Har du själv blivit slagen eller skadad av en vuxen i din familj ?	16	61,5
	2. Har du själv blivit slagen eller skadad av en annan person ?	19	73,1
8. Sett när någon annan blivit slagen eller skadad	1. Har du sett någon i din familj (mamma, pappa, syskon) bli slagen eller skadad av en vuxen i din familj?	16	61,5
	2. Har du sett någon annan person bli slagen eller skadad?	15	57,7
9. Blivit bunden eller instängd i ett trångt utrymme	1. Har du blivit bunden eller instängd mot din vilja?	9	34,6
10. Utsatts för sexuella handlingar mot ens vilja	1. Har du själv utsatts för sexuella handlingar av en vuxen i din familj ?	9	34,6
	2. Har du själv utsatts för sexuella handlingar av en annan person ?	25	96,2
	3. Har du sett någon annan bli utsatt för det?	11	42,3
11. Blivit hotad	1. Har själv blivit hotad att någon ska skada dig eller någon du bryr dig om?	17	65,4
12. Blivit rånad (någon har tagit något från dig med våld eller hot)	1. Har du själv blivit rånad?	3	11,5
	2. Har du varit med när någon annan person blivit rånad?	3	11,5
13. Inbrott	1. Har du varit hemma när någon gjort inbrott?	2	7,7
	2. Har du kommit hem efter att någon gjort inbrott hemma?	5	19,2
14. Krigshandlingar	1. Har du varit mitt up i ett krig där du hört eller sett bombningar eller skottlossning?	0	0
15. Flykt från hemland	1. Har du flytt från ditt hemland?	1	3,8
16. Mobbning	1. Har du själv blivit mobbad?	15	57,7
17. Borta från föräldrarna	1. Har du mot din vilja blivit skild från dina föräldrar för att bo någon annanstans?	9	34,6
18. Känslomässig misshandel	1. Har du själv blivit utsatt för känslomässig misshandel (till exempel nedvärderad, nedtryckt, förnedrad)?	23	88,5
19. Skilsmässa	1. Har dina föräldrar skiljt sig under din uppväxt?	11	42,3
	2. Om ja: har dina föräldrar grälat och bråkat mycket efter skilsmässan?	7	26,9
20. Alkohol eller droger i familjen	1. Har dina föräldrar haft problem med alkohol eller andra droger under din uppväxt?	15	57,7

21. Psykisk ohälsa i familjen	1. Har dina föräldrar haft psykiska problem under din uppväxt?	20	76,9
22. Långvarig sjukdom eller handikapp	1. Har, eller har du haft, en långvarig sjukdom eller ett handikapp under din uppväxt	13	50,0
	2. Har dina föräldrar det, eller har de haft det?	12	46,2
23. Förälder i fängelse	1. Har någon av dina föräldrar suttit i fängelse under din uppväxt?	3	11,5

Vid en jämförelse med studien av sexköpare och sexförsäljare i undersökningen *Prostitution i Sverige* (Priebe & Svedin, 2012) så rapporterades betydligt lägre nivåer av traumatiska händelser bland såväl kvinnor i allmänhet (N = 2554, M=5,3, SD=3,8) som kvinnor som sålt sex (N = 16, M = 6,3, SD = 4,6) jämfört med denna undersökning (N=26; M=12,2, SD=5,3). Samma mönster kan man se vid jämförelse beträffande ogynnsamma livshändelser där kvinnorna som inte sålt sex i undersökningen från 2012 hade betydligt bättre uppväxtvillkor (N=2554, M=1,4, SD 1,5) liksom som de som sålt sex (N=16, M=2,6, SD=1,7) jämfört med denna undersökning (N=26, M=4,9, SD=1,6). Dessa jämförelser bör göras med försiktighet då grupperna är små, men ger ändå en referensbild av utsatthet under uppväxten bland deltagarna i studien.

Tabell 2. Delskalor Linköping Youth Life Experience Scale (LYLES)(N=26)

LYLES skala	M	SD	Spridning
Icke interpersonella händelser (nIP)	6,38	3,03	1–14
Interpersonella händelser (IP)	5,77	2,96	1–11
Trauma total	12,15	5,27	2–25
Ogynnsamma uppväxtvillkor (ACE)	4,92	1,62	3–8
TOTALT	17,08	5,98	5–33

Erfarenheter av sexuella handlingar mot ersättning

Majoriteten av intervjupersonerna (69%) var under 18 år (M = 15,6, SD 5,43) när de första gången genomförde en sexuell handling i utbyte mot pengar eller annan ersättning. De fick också svara på vilken typ av sexuella handlingar mot ersättning de hade erfarenhet av.² Den vanligaste typen var, inte förvånande utifrån inklusionskriterierna, i samband med pornografiproduktion, N = 22, 85%, tabell 3. Näst vanligaste aktiviteten var outcall/eskort som 58 procent av deltagarna hade erfarenhet av följt av telefonsex, BDSM och nude modelling som drygt hälften hade erfarenhet av. De flesta hade sålt sex i olika sammanhang och i genomsnitt knappt 6 olika sammanhang (M = 5,5, SD = 3,48). Totalt hade 18 deltagare (69,2%) sålt sexuella handlingar mot ersättning i form av fysiska träffar med sexköpare (dvs prostitution). Av dem som gav svaret 'annat' angav tre av sex personer att de utsatts för människohandel, där de i dessa fall hade blivit sålda av en anhörig. De uppgav även att de hade utsatts för pornografisk exploatering i samband med människohandeln.

2) Dessa kategorier har inspirerats av Bishop-Royse et al. (2019).

Tabell 3. Erfarenheter av sexuella handlingar mot ersättning

Vilken typ av sexuell handling mot ersättning har du erfarenhet av?	N	%
Typ		
Eskortprostitution	15	57,7
Gatuprostitution	4	15,4
Överlevnadssex	11	42,3
Sugardating	9	34,6
Massage	4	15,4
BDSM	13	50,0
Stripp	7	26,9
Pornografi*	23	88,5
Webbkamera**	13	50,0
Telefonsex	13	50,0
Nude modellering	14	53,8
Lingerie/fetish	11	42,3
Annat	6	23,1
* Bild/film		
** Direkt-strömmad film		

Erfarenheter av pornografiproduktion

Olika typer av pornografiproduktion

Majoriteten av deltagare (58%) var under 18 år vid det första pornografinspelningstillfället ($M=16,5$, $SD= 5,77$). Den vanligaste formen av pornografiproduktion som de medverkande hade erfarenhet av var egenproducerat material vilket mer än fyra femtedelar eller 81 procent hade erfarenhet av, tabell 4. Det var dock också vanligt att det pornografiska materialet producerats av någon annan i kommersiellt syfte eller att det producerats utan den svarandes vetskap eller samtycke, båda 65 procent. Drygt hälften, eller 53 procent, hade erfarenhet att de blivit filmade i samband med ett sexuellt övergrepp och nästan lika många, 46 procent, i samband med sexköp. Av de som filmade/producerade material i kommersiellt syfte fanns allt från pojkvänner och pappor till våldtäktsmän, hallickar, porrproducenter och sexköpare. Majoriteten, eller 16 av de tillfrågade (77%) hade erfarenheter av flera olika former av pornografiproduktion ($M = 3.58$, $SD 1,86$).

Tabell 4. Erfarenheter av olika typer av pornografiproduktion.

Vilka typer av pornografi har du erfarenhet av? Typ	N=26	%
Egenproducerat sexuellt material	21	80,8
Sexuellt material producerat av någon annan i kommersiellt syfte	17	65,4
Sexuellt material som producerades för privat bruk men som sedan sprids som pornografi utan samtycke (t.ex. "hämdporri")	11	42,3
Sexuellt material som filmades/fotograferades utan ditt vetskap/samtycke	17	65,4
Ett övergrepp som filmades/fotograferades	14	53,8
Ett sexköp som filmades/fotograferades	12	46,2

Var den producerade pornografi spridits

De intervjuade fick svara på hur materialet som producerats spridits. De vanligaste spridningsformerna var via meddelandeappar (57,7%) och gratis pornografisidor (46,2%) men även på andra icke uppräknade forum (50%), tabell 5. Vid svarsalternativet *Annanstans* uppgavs Rosa Sidan (eskortannonserwebbsida), Chaturbate (webbsida för direkt-strömmade filmer via webbkamera), och Minanakenbilder (kommersiellt forum för försäljning av egenproducerat material). De flesta hade publicerats på flera olika av de uppräknade forumen ($M = 2,87$, $SD = 1,33$).

Tabell 5. Erfarenheter av olika typer av pornografiproduktion.

Var har pornografi som du förekommit i laddats upp/spridits/sålts? Typ	N=26	%
Konto på OnlyFans	6	23,1
Konto på Scandalbeauties, Nordic Finest, Sinnergirls, Sinful Sister	5	19,2
Sidor för gratis pornografi (t.ex. Pornhub, Xvideos, XNXX, Redtube*)	12	46,2
Meddelandeappar (t.ex. Kik, Whatsapp, Skype*)	15	57,7
Sociala medier (t.ex. Snapchat, Instagram, TikTok*)	10	38,5
BDSM sida (t.ex. Darkside*)	8	30,8
Annanstans	13	50,0
Vet ej	6	23,1

* Exempel som gavs till intervjupersonen

Upplevt våld i samband med pornografiproduktion

Förekomsten av våld och kränkande behandling i samband med pornografiproduktionen rapporterades av de flesta medverkande, tabell 6. Det vanligaste var att man känt sig pressad till att göra olika sexuella handlingar (96,2%) men även till direkta handlingar såsom att bli slagen (57,7%), våldtagen/tvingad till sex (57,7%) eller blivit utsatt för strypgrepp (73,1%). Flera beskrev också att de blivit torterade (38,5%), fått fysiska skador (61,5%) och behövt söka vård för fysiska besvär efteråt (46,2%).

Tabell 6. Utsatthet i samband med pornografiproduktion

I samband med att du fotograferades/filmades för porr har du...	N	%
Blivit blåst (inte fått avtalad ersättning)	14	53,8
Kallats för något kränkande	18	69,2
Blivit transporterat från en fysisk plats till någon annan	13	50,0
Haft någon som kontrollerat dina rörelser	14	53,8
Blivit på något sätt hotad	19	73,1
Känt dig pressad till att göra en sexuell handling i porr	25	96,2
Fått utlösning i ditt ansikte	19	73,1
Genomfört ass-to-mouth	8	30,8
Blivit kissad eller bajsad på	8	30,8
Blivit tagen med strypgrepp	19	73,1
Blivit strypt tills du kvävdes	12	46,2
Haft sex med vuxna när du var yngre än 18	14	53,8
Blivit slagen eller på annat sätt skadad av någon	15	57,7
Blivit våldtagen eller tvingat till sex	15	57,7
Blivit torterad	11	42,3
Förlorat medvetande	10	38,5
Fått fysiska skador	16	61,5
Behövt söka vård för fysiskt besvär	12	46,2
Fått en könssjukdom	7	26,9

Upplevt våld i samband med pornografidistribution

Majoriteten av de intervjuade hade haft de erfarenheter av utsatthet som en följd av att ha förekommit i pornografiskt material, tabell 7. Vanligast att man fått en oönskad sexuell bild från någon (81%) eller haft bilder och/eller filmer spridda utan samtycke (73%).

Tabell 7. Utsatthet i samband med distribution av pornografiskt material.

I samband med att du förekommit i pornografi har du...	N=26	%
Fått en oönskad nude (sexuell bild från någon)	21	80,8
Haft pornografiskt material av dig spridit utan ditt samtycke	19	73,1
Blivit trakasserad	16	61,5
Blivit "doxxed" (d.v.s. någon spridit personliga uppgifter om dig utan ditt tillstånd)	11	42,3
Utsatts för "sextortion" (blivit utpressad med hot om att sprida sexuellt material)	15	57,7
Blivit förföljd (digitalt eller fysiskt)	12	46,2

Andra konsekvenser av att materialet spridits

Andra konsekvenser var oron för att någon som de inte ville skulle hitta bilderna och/eller filmerna i framtiden, 96 procent, och oron över hur länge bilderna och/eller filmerna finns kvar på nätet i framtiden, 89 procent, tabell 8.

Tabell 8. Konsekvenser av att materialet spridits.

I samband med att du förekommit i pornografi har du...	N=26	%
Oroat dig för att någon som du inte vill hittar det pornografiska materialet av dig i framtiden?	25	96,2
Haft någon som hittat pornografiskt material av dig när du inte ville att de skulle se dem?	17	65,4
Oroat dig över hur länge det pornografiska materialet finns kvar på nätet i framtiden?	23	88,5
Fruktat för din egen eller din familjs säkerhet	15	57,7

Strategier för att känslomässigt handskas med medverkan

Intervjupersonerna uppgav olika strategier för att handskas känslomässigt med sin medverkan, tabell 9. Alla beskrev att de stängde av känslomässigt i samband med pornografiproduktionen och 62 respektive 69 procent uppgav att de använde alkohol eller droger för att kunna stänga av känslomässigt. Andra strategier eller sätt att försöka ta kontroll eller handskas känslomässigt med situationen var olika former

av självskadebeteende som 65–81 procent uppgav. Det var också vanligt att man någon gång försökt ta sitt liv, 65 procent.

Tabell 9. Strategier och kontroll

Har du.....	N=26	%
Känslomässigt stängt av när du blivit filmat/fotograferat för pornografi?	26	100
Använt alkohol för att stänga av när du blivit filmad/fotograferad för pornografi?	16	61,5
Använt droger för att stänga av när du blivit filmad/fotograferad för pornografi?	18	69,2
Någon gång avsiktligt skadat dig själv?	21	80,8
Någon gång haft sex som självskadebeteende?	21	80,8
Någon gång sålt sexuella handlingar som ett självskadebeteende?	17	65,4
Någon gång försökt ta ditt liv?	17	65,4

Hälsa, traumasymtom och självrapporterade diagnoser

I undersökningen användes tre formulär för att mäta de medverkandes hälsa generellt och mer specifikt symtom som förväntas förekomma vid utsatthet och trauma. Dessa var SCL-25, PCL-5 och DSQ-12.

Undersökningsgruppen visade mycket höga totalpoäng på SCL-25 liksom på de bägge delskalorna ångest och depression, tabell 10. Vid en jämförelse med den epidemiologiska delen av undersökningen om prostitution från 2012 (Priebe & Svedin, 2012) var det betydande skillnader dels beträffande totalpoäng när det gällde såväl kvinnor som inte sålt sex (N= 2 554, M = 34,0, SD = 9.8, p <.001) som kvinnor som sålt sex (N =16, M = 42,4, SD = 15,8, p <.001). I en ungdomsundersökning från 2009 (Svedin & Priebe, 2009) där kvinnliga gymnasieungdomar (N= 1 767) som uppgav att de sålt sex (N=21) redovisade en SCL-25 totalpoäng på M=60,8 medan de som inte sålt sex redovisade en totalpoäng på M=45,7. Detta innebär att den aktuella gruppen ligger i nivå med ungdomsgruppen som vanligtvis sålt sex 0–3 år innan undersökningen men högre än i prostitutionsundersökningen där erfarenheten av att någon gång ha sålt sex kunde ligga betydligt längre tillbaka i tiden.

Tabell 10. Symptom Checklist-25.

SCL-5 - skalor och totalt (n=26)	M	SD	Spridning
Ångest	25,27	6,92	10–38
Depression	38,27	9,93	16–55
TOTALT	63,54	15,55	28–86

Deltagarna hade överlag höga poäng på PCL-5 och 22–23 uppfyllde förutsättningarna på respektive delskala för att uppfylla DSM-5 kriterierna för en PTSD diagnos och 21 eller 79 procent hade över 33 poäng på totalskalan vilket initiala forskningsresultat indikerar en PTSD diagnos (ISTSS, 2023), tabell 11.

Tabell 11. PCL-5.

PCL-5 skalor och totalt (n=26)	M	SD	Spridning	DSM-5 kriterier
Påträngande symtom	10,42	5,64	0–20	23 ^a
Undvikande beteende	4,85	2,11	0–8	23 ^a
Negativa förändringar i emotioner och sinnesstämningar	16,42	6,59	1–26	22 ^b
Symptom på förhöjd fysiologisk aktivering	12,31	6,55	0–21	24 ^b
TOTALT	44,00	19,11	1–73	21 ^c 79.1% >33 p
a Antalet som hade minst en 2:a på någon av frågorna, b Antalet som hade minst en tvåa på 2 av frågorna, c Antalet och procenten som hade mer än 33 poäng på totalskalan.				

Vid en jämförelse kan noteras att detta är mycket höga värden då man räknar med en livstidsprevalens av PTSD på 6,8–7,8 procent (Kessler et al., 2005; 2017) och en 12 månaders prevalens på 1,1 procent (Darves-Bornoz et al., 2008; Kessler et al., 2005; Karam et al., 2014). Resultaten ligger dock mer i nivå med tidigare studier av kvinnor i prostitution där studier rapporterat en förekomst av PTSD mellan 47% (Roxburgh, Degenhardt & Copeland, 2006) och 68 procent (Farley et al., 2003). Man ska dock komma ihåg att för en korrekt diagnos PTSD diagnos krävs en strukturerad klinisk intervju (golden standard) såsom t.ex. Clinician-Administered PTSD Scale (CAPS-5).

De medverkande visade på DSQ-12 mycket höga värden såväl på delskalorna som totalskalan, tabell 12. Vid en jämförelse med en annan svensk studie av skolungdomar 10–20 år gamla (N = 451) är värdena signifikant högre (Nilsson, Green, Svedin & Dahlström, 2019). I den studien var medelvärdet för den totala skalan 17 jämfört denna 35 i denna ($p < .001$) och för psykoform och somatoform dissociation $M = 13$ respektive $M = 8$, jämfört med denna studies $M = 28$ respektive $M = 20$ (bägge $p < .001$).

Tabell 12. DSQ-12.

DSQ-2 - skalor och totalt (n=26)	M	SD	Spridning
Psykoform dissociation	27,65	9,05	10–45
Somatoform dissociation	19,96	7,78	7–35
TOTALT	34,92	11,67	14–60

De medverkande fick också svara om de blivit diagnostiserade för fysiska och psykiska hälsoproblem om de tar eller tagit mediciner samt om de har några funktionshinder. Majoriteten av de deltagande eller 69% procent rapporterade att de någon gång blivit diagnostiserade med en fysisk sjukdom, tabell 13. De vanligaste diagnoserna var astma/allergier, migrän samt olika former av värk, typ magont och huvudvärk.

Tabell 13. Självrapporterade diagnoser och medicinering

Fråga	N=26	%
Har du någonsin blivit diagnosticerad med ett fysiskt hälsoproblem? Ja.	18	69,2
Har du någonsin blivit diagnosticerad med ett psykiskt hälsoproblem? Ja.	25	96,2
Tar du eller har du tagit mediciner? Ja.	24	92,3
Har du några funktionsvariationer/funktionshinder? Ja.	14	53,8

Nästan alla eller 96 procent av deltagarna rapporterade en eller flera psykiatriska diagnoser. Bland de vanligaste självrapporterade diagnoserna var PTSD, ångest, depression, ADD/ADHD, EIPS (Emotionell instabil personlighetsstörning) och anorexi.

Användning av mediciner var också vanligt, 92 procent bland de intervjuade. Den överväldigande delen av mediciner utgjordes av olika former av psykofarmaka.

Bland de som rapporterade någon form av funktionsvariation/funktionshinder (53,8%) var ADHD och autism det absolut vanligaste.

Sökt stöd, vård eller skydd från olika samhällsaktörer

De medverkande tillfrågades om sina erfarenheter av att söka stöd, vård eller skydd från olika samhällsaktörer, samt om hur de blev bemötta. Frågorna berörde deltagarnas övergripande erfarenheter av att söka eller mottaga stöd från olika samhällsaktörer, och inte enbart erfarenheter kopplade till att söka stöd, vård eller skydd i samband med utsatthet i pornografiska sammanhang. Syftet var att undersöka i vilken utsträckning deltagarna hade varit i kontakt med olika samhällsinsatser, vilket är relevant utifrån ett identifieringsperspektiv bland annat. De fick också frågor om de fick den hjälp de behövde samt hur bemötandet var.

Nästan alla hade haft kontakt med socialtjänsten, polisen, barn- och ungdomspsykiatrin, psykiatrin och primärvården, tabell 14. Gruppen hade haft kontakt med många olika samhällsaktörer, i genomsnitt drygt åtta per person (SD= 3.8, spridning 3–14), vilket närmast kan beskrivas som multikonsumenter av stöd, vård och skydd.

Av de som sökt någon form av kontakt uppgav man de som erbjudit mest stöd var Skatteverket, Försäkringskassan men även primärvården och privata psykologer. Störst missnöje, dvs. att man inte fått det stöd man sökte, fanns för Arbetsförmedlingen, barn- och ungdomspsykiatri samt socialtjänsten.

Tabell 14. Sökt stöd, vård eller skydd

Samhällsaktör	N=26		Fick stöd ¹			Bra bemötande ¹		
	N	%	ja N(%)	delvis N(%)	nej N(%)	ja N(%)	delvis N(%)	nej N(%)
Socialtjänsten	19	73,1	2(10,5)	9(47,4)	8(42,1)	6(31,6)	5(26,3)	8(42,1)
Arbetsförmedlingen	9	34,6	2(25,0)	2(25,0)	4(50,0)	4(50,0)	2(25,0)	2(25,0)
Polisen	21	80,8	6(28,6)	8(38,1)	7(33,3)	5(23,8)	9(42,9)	7(33,3)
Skatteverket	6	23,1	6(100)	0(0)	0(0)	6(100)	0(0)	0(0)
Migrationsverket	-	-	--	--	--	--	--	--
Försäkringskassan	15	57,7	12(80,0)	3(20,0)	0(0)	9(34,6)	1(7,7)	3(23,1)
Kronofogden	8	30,8	5(71,4)	0(0)	2(28,6)	6(85,7)	0(0)	1(14,3)
Ungdomsmottagning	17	68,0	9(52,9)	3(17,6)	5(29,4)	8(47,1)	5(29,4)	4(23,5)
Barn- och ungdomspsykiatri	20	76,9	4(20,0)	6(30,0)	10(50,0)	5(25,0)	7(35,0)	8(40,0)
Primärvård	20	76,9	11(57,9)	8(42,1)	0(0)	12(63,2)	7(36,8)	0(0)
Psykiatri	21	80,8	5(26,3)	11(57,9)	3(15,8)	6(31,6)	10(52,6)	3(15,8)
Akut psykiatrisk vård	18	69,2	5(31,3)	6(37,5)	5(31,3)	5(31,3)	6(37,5)	5(31,3)
Mikamottagning	7	26,9	3(50,0)	1(16,7)	2(33,3)	5(83,3)	0(0)	1(16,7)
Civilsamhällsorganisation	8	30,8	5(62,5)	0(0)	3(37,5)	5(62,5)	1(12,5)	2(25,0)
Privat psykolog	10	38,5	6(66,7)	2(33,3)	0(0)	3(42,9)	2(28,6)	2(28,6)
Någon annan ²	8	30,8	3(42,9)	2(28,6)	2(26,6)	3(42,9)	2(28,6)	2(26,6)

¹Alla svarade inte på denna följdfråga
²Alternativet annan kunde vara Maria Ungdom, LSS, Frivården och Anonyma Alkoholister.

7.

Resultat djupintervjuerna

7 Resultat djupintervjuerna

Nedan presenteras resultatet från de kvalitativa delarna i intervjumaterialet. Vi har valt att presentera dem utifrån informanternas upplevelse av hur de kom "In" i pornografiproduktionen följt av deras upplevelser "Under" tiden, samt hur de ser på att eventuellt avsluta och lämna, "Ut". Avslutningsvis finns ett avsnitt med medskick/råd från informanterna till allmänheten, ungdomar, konsumenter och köpare samt till professionella.

Deltagarnas önskan att dela med sig var stark och påtaglig. För några var intervjutillfället den första gången de öppnat upp om sina erfarenheter inom pornografiproduktion. För andra var det första tillfället de kunde berätta sin historia i helhet. Samtliga intervjupersonerna menade att den aktuella studien var viktig i och med att personer med egen erfarenhet inkluderas, och att deras perspektiv och röster synliggörs.

Jättebra att ni gör det här. Jättebra tycker jag. Så jag vill väl bara tacka för att ni belyser en grupp som annars är väldigt osynlig. [Anna]

...jag är glad att det här uppmärksammas mer idag. Att du och andra gör intervjuer och vågar ställa de här...frågorna som är lite tabu. Eller som porr, det är inget man pratar om. ...jag känner mig lite hoppfull...att det finns goda krafter som jobbar för att uppmärksamma det här ... Också pratar med oss med erfarenheter, istället för att prata bara om oss. Det tycker jag också är fint. Att man pratar med oss och frågar. [Evelina]

Se *Appendix A* för en diskussion och reflektioner kring hur man närmar sig berättelser om våld.

In

Intervjupersonerna beskrev inledningsvis sin uppväxt och resan in i pornografiproduktion. Ingången i pornografiproduktion hade oftast börjat med att intervjupersonen blev filmad och utsatt för sexuella exploatering under barndomen. Ett flertal hade tvingats in i pornografiproduktion av anhöriga. Andra utnyttjades först för pornografisk exploatering av manliga partners, där de till exempel hade filmats i smyg när de hade sexuella aktiviteter. Intervjupersonerna berättade också om partners som agerade som hallickar och tvingade dem att genomföra sexuella handlingar mot ersättning, inklusive pornografi. En del hade redan innan de filmades för pornografiproduktion för första gången sålt sexuella handlingar mot ersättning, och där pornografi blev en naturlig följd. Andra beskrev en gradvis resa in i pornografiproduktion, som inledningsvis kunde börja med olika aktiviteter och kontakter på nätet, och som över tid utvecklades till produktion och försäljning av pornografiska material. Trots varierande erfarenheterna fanns gemensamma nämnare, nämligen systematiska svek, ensamhet och ett överlevnadsbehov.

Svek

Samtliga informanter berättade om olika former av svek från sin omvärld redan från de var mycket små. I de flesta fall handlade det om svek från föräldrar eller anhöriga men också från samhället. Gemensamt för alla berättelser var också att de innehöll beskrivningar av olika former av våldsutsatthet under uppväxten.

Försummelse och våldsutsatthet

Sveket började ofta med olika former av försummelse och våld under barndomen. De flesta hade vuxit upp med sina föräldrar men en del hade erfarenhet av att bo i HVB hem på grund av bristfälliga uppväxtförhållanden. Många av berättelserna belyste den emotionella misshandeln de upplevde från familj och anhöriga, vilken ofta pågick under hela deras uppväxt. Majoriteten av intervjupersonerna uppgav att en eller båda föräldrarna led till exempel av psykisk ohälsa, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF), alkoholmissbruk, ekonomiska och/eller egna obearbetade trauman. De beskrev hur det psykiska våld de utsattes för bidrog till deras egen psykiska ohälsa.

För under min uppväxt så känslomässigt försummade [min mamma] mig. Så jag har ett komplext trauma från barndomen. ... Jag var redan deprimerad som 10-åring. Det var mycket bråk hela tiden. Eller som mamma då kallade för diskussioner. De kritiserade mig, eller oss, ständigt i allt vi gjorde. ... Hemma måste jag inte bra. [Elin]

Sen hamnade mamma i en väldigt stor depression som påverkade ganska mycket av mitt liv och min uppväxt. ... hon kämpade mycket så minsta lilla grej kunde hon explodera. ... hade man lagt en kökslev fel när man plockade ur diskmaskinen för att vara snäll, så kunde hon bli jättearg och bara skrika på en. Så var det också mycket, ja väldigt mycket oro hos mig. [Linnea]

Fysiskt våld i hemmet var också ett ämne som ofta togs upp under intervjuerna när deltagarna beskrev sin uppväxt. Detta våld kunde manifesteras som en pappas våld mot mamman, eller direkta fysiska övergrepp som barnen själva utsattes för. Maja, en av de intervjuade, nämnde att hennes starkaste minne från barndomen var att se sin pappa misshandla mamman. Johanna hade samma erfarenheter och beskrev hur detta påverkade hennes syn på relationer.

När jag var väldigt liten så var det relativt präglad av våld hemma med pappa som slog mamma ... redan då fick man se vad kärlek är, i mitt huvud. Jag kan fortfarande känna att "kärlek är våld" i mitt huvud. [Johanna]

Den vanligaste formen av våldsutsatthet som beskrevs av intervjupersonerna var sexuellt våld. Alla kvinnliga deltagare hade utsatts för sexuella övergrepp under barndomen. För vissa var det deras biologiska pappa eller styvpappa som var den första att utsätta dem. I andra fall började övergreppen under tonåren av förövare som var betydligt äldre, en pojkvän, en manlig bekant, en lärare, eller en främling de hade träffat på nätet. I Lauras fall var det både styvpappan och en äldre pojkvän som utsatt henne för övergrepp under barndomen.

Det fanns grejer som till exempel min styvpappa gjorde, som gick över gränsen. Eller när jag var 15 så hade jag en pojkvän som var 30, och han pushade mig till vissa situationer som jag inte skulle ha varit i när jag var i den åldern. [Laura]

Våldets omfattning blev som mest påtaglig i berättelserna om hur barnen överlevde våldet och gjorde motstånd. Det handlade om strategier som att låsa in sig i ett rum och gömma sig under täcket för att undvika en våldsam pappa; att ta på sig flera par byxor i hopp om att pappan inte skulle förgripa sig; att lära sig hålla tyst för att undvika mammans utbrott; att skolka från skolan och vandra runt i staden eftersom man inte kände sig trygg, varken hemma (på grund av sexuellt våld) eller i skolan (på grund av mobbning).

Vuxna som sviker

Som beskrivet ovan hade de flesta intervjupersoner utsatts för försummelse och våld under uppväxten. Denna form av svek från föräldrar och vuxna var tveklöst betydelsefull och präglade deras liv som barn och senare som vuxna. Men sveket var mer omfattande än så. Det fanns också exempelvis i form av att en anhörig eller annan närstående vuxen inte såg eller blundade för barnets utsatthet. Mamman framhölls ofta som den personen som borde ha "sett" och förstått. Ett flertal intervjupersoner beskrev hur det kändes otänkbart att berätta om sin situation och de sexuella övergreppen under barndomen. En del intervjupersoner förklarade att det psykiska våldet i hemmet gjorde det omöjligt att vända sig till sina föräldrar om våldet inträffade utanför hemmet. Om förövaren var en familjemedlem kunde hot användas för att tysta barnet, som till exempel hot om att skada sig själva, barnet, deras syskon eller husdjur.

Min pappa sa också att han skulle ta livet av sig eller att han skulle mörda mina syskon framför mig, döda våra katter. [Emma]

Han hotade mig. ... jag har alltid gillat katter. Så han köpte en katt och sa att om jag säger någonting till mamma så dödar han katten. Så då vågar man ju inte säga något. [Alva]

För en del av intervjupersonerna som utsatts för våld av sin pappa fanns motstridiga känslor, att han både var en person som de älskade men också en person som skadade. För två av intervjupersonerna var den kulturella hederskontext de växte upp inom, präglad av en stark oskuldsnorm och tystnadskultur vilket var en ytterligare barriär för att berätta.

Många beskrev skammen de kände efter övergreppen och hur detta var ett hinder för att överhuvudtaget öppna sig för en vuxen. I de fall då barnen ändå försökte berätta för en nära vuxen möttes de ofta av misstro, ifrågasättande eller skuldbeläggande. Ett dåligt bemötande kunde kännas mer förödande än själva övergreppet. Elin berättade hur en äldre kille såg hennes sårbarhet och erbjöd cigaretter i utbyte mot nakenbilder. När han hotade med att sprida bilderna, vända hon sig till sin mamma. Men mammas reaktion, att negligera henne och inte ta det hon berättade på allvar, kändes värre än själva övergreppet. Dessutom bidrog det till att Elin inte fick hjälp att få professionellt stöd, utan att det hela tystades ner.

Det var egentligen värre när jag berättade för mamma och hon inte gjorde någonting. ...det var som att hon inte hörde det. Och då kände jag att jag inte kan prata med någon om det. [Elin]

Moa hade en liknande upplevelse när hennes mamma förminskade det sexuella våld hon utsatts för på nätet, när hon blev groomad av en äldre man.

Hennes reaktion var, "Ja, men jag trodde att det var något mycket värre. Jag trodde att du hade blivit våldtagen." Och det var då det fastnade i mitt huvud att ingen förstår hur jobbigt det här är, så jag måste bli våldtagen på riktigt för att de ska förstå. [Moa]

Berättelserna visar hur negativa reaktioner från närstående vuxna ledde till självtvivel och bidrog till en tveksamhet till att överhuvudtaget berätta för någon.

Många intervjupersoner kände att de inte blev sedda eller hörda som barn, trots att de på olika sätt försökte signalera om sin utsatthet. Wilma berättade hur hon blev klassens clown för att visa att hon behövde hjälp. Detta resulterade i att hon spenderade mer tid i hemma, den miljö där hon utsattes för våld.

Skolan var mitt ställe. ...min säkra plats. Men det som blev lite dumt, jag hade också en sådan roll där jag ...blev ganska stökig i skolan. Jag ville att vuxna skulle se mig, jag var desperat. Och då fick ju det konsekvenser så allt eftersom blev jag ganska mycket avstängd från skolan. Jag fick elevassistent och sådana saker som gjorde att jag var tvungen att vara hemma ganska mycket. Jag försökte ge signaler om att jag inte trivdes hemma, att det var något som var fel, i skolan där jag väl var trygg då. Och så blev konsekvenserna att jag blev avstängd där. [Wilma]

Andra tillvägagångssätt som användes av intervjupersonerna för att signalera att de inte mådde bra var att sluta äta, försätta sig i riskfyllda situationer, eller skada sig på olika sätt, inklusive sexuellt risktagande. Men trots detta upplevde de att vuxenvärlden var frånvarande. Anna belyste den påtagliga bristen på vuxen närvaro i hennes liv.

Jag är ju så förvånad att det inte fanns någon vuxen som reagerade eller klev in eller så. Men, att bara bli sedd och hörd och tillfrågad om de här sakerna. Någon vuxen att bygga relation med hade varit guld värt. Men det fanns inte någon och det är jättemärkligt kan jag tycka. [Anna]

Ett återkommande mönster bland de intervjuade var känslan av att deras psykiska ohälsa förbiseddes eller undervärderades, särskilt när de till synes klarade sig bra i akademiska och sociala sammanhang. Evelina illustrerade detta genom att beskriva hur hennes goda skolprestationer och aktiva sociala liv sannolikt osynliggjorde hennes utsatthet och psykiska ohälsa under barndomen.

Jag tycker att det var så många gånger under min uppväxt som jag ändå sträckte ut en hand. Men att det kändes som att ingen, alla lite vände bort blicken. Som att jag hintade om att jag inte mådde bra, men att det var aldrig någons ansvar på något sätt. Och jag tror kanske också lite att det hade att göra med att jag fortfarande, eller hela tiden var så duktig. Det gick jättebra i skolan, jag hade mina kompisar, jag hade mina aktiviteter. Att det på något sätt också dolde lite det andra. ... Ja, jag tycker att vuxenvärlden var frånvarande. Men det var ju också för att jag klarade mig så bra, till synes. [Evelina]

Emelie reflekterade över hur annorlunda hennes livssituation kunde ha varit om hon fick bra stöd och förståelse från vuxna i sin omgivning. På frågan om vad som hade hänt om hennes föräldrar visade empati och förståelse, i stället för att förminska och skambelägga, konstaterade hon att det hade förändrat allt.

Ja, du och jag hade inte suttit och pratat om det här. Mitt liv hade tagit en helt annan riktning. Om jag hade fått den adekvata hjälpen som krävs och ett stöd, då hade jag känt för det första, det var inte mitt fel. För det andra, jag har folk som backar upp mig. Jag är inte ensam. Jag får hjälp med det, vilket betyder att det är jag som ska ha hjälp och bearbeta det här. Så då hade jag kanske suttit och varit en journalist eller något nu som jag ville bli. Men eftersom jag inte fick hjälp så gick det åt det andra hållet som det ofta gör. [Emelie]

Berättelserna understryker att det inte enbart är erfarenheter av våld och övergrepp i sig som kan bidra till vägen in i pornografiproduktion utan också en bristande respons från vuxenvärlden. Detta är ett allvarligt svek som i kombination med våldserfarenheter resulterade i djupgående och långvariga konsekvenser för den drabbade.

Ett samhälle som sviker

Många av studiens deltagare kom tidigt i kontakt med socialtjänsten och barn och ungdomspsykiatri (BUP) på grund av psykiska besvär, ofta kopplade till upplevelser av våld. Det framgick tydligt att många upplevde att professionens respons var undermålig. Även om de berättat om våldsutsatthet upplevde de att våldets inverkan på deras liv blev förbisett och undervärderat och inte adresserades i stödinsatsen. En del beskrev hur de fått kämpa för att få psykiatriska diagnoser så de kunde få resurser, stöd och behandling för detta medan andra beskrev precis det motsatta, att de fick en massa diagnoser och mycket medicinering utan att utreda varför de mådde och betedde sig som de gjorde.

Men de flesta intervjupersoner uppgav att de aldrig direkt fått frågan om våld, särskilt sexuella övergrepp under kontakt med myndigheter. Istället fokuserades det på yttre manifestationer av deras trauma, deras "skadliga beteenden", utan att utforska de underliggande orsakerna. Emma beskrev hur BUP kopplade hennes självskadebeteende till ångest, men missade att undersöka varför ångesten överhuvudtaget fanns.

Jag hade velat att någon frågade mig hur jag hade det hemma. Någon i skolan eller på BUP. För det var jättemycket kring mina problem. "Varför mår du dåligt? Varför skadar du dig?" Ingen förstod varför. Ingen frågade varför. De tänkte "Ja men hon har ångest och då har hon ett självskadebeteende. "De fokuserade aldrig på hur det var hemma. När BUP sa att "Du har ångest därför gör du det här", jag började tänka men allt det här var i mitt huvud. Det finns inga andra anledningar till varför jag mår så här. Så bara om de hade ställt frågan "Men vänta, hur har du det hemma?" Då kanske jag hade tänkt "Men vänta, det kanske är någonting hemma som inte stämmer." [Emma]

Känslan för både Emma och Johanna var att de professionella fokuserade enbart på att öka medicineringen, istället för att noggrant undersöka grundorsakerna till deras mående.

Jag har försökt visa tecken till att jag mår "fucking skit". Kan någon bara ge mig någonting. Istället ökar man medicineringen! Ja det är inte, det kanske inte är där problemet ligger, egentligen. [Johanna]

Maja tyckte att skolan missade viktiga signaler om att hon inte mådde bra, och att dessa symptom sedan diagnostiserats av vården som ADD, utan att spåra tillbaka till våldsutsattheten under barndomen.

Och sedan så var det problem i skolan under den här tiden då för att jag fattar inte riktigt vad som pågick. Jag kände bara väldigt mycket symptom, rädsla och så vidare och så vidare. Jag var fränkopplad i skolan. Och lärarna uppfattade det här som att jag satt och dagdrömde. Vilket då dem tänkte senare i vården att det här är väl ADD då. [Maja]

Malin beskrev hur hon blev stämplad som "problembarn" i samband med hennes känslomässiga utbrott som en följd av hennes traumatiska upplevelser.

Jag började få känsloutbrott så blev jag problemungen istället. Och så var det precis som att "Ja, men det finns ingen anledning till att hon betar sig så här, vad ska vi göra med henne?" Och då blev det jag som var problemet. Ingen tittade på det och frågade "Varför betar du dig så här?" Utan alla bara tittade på symptomen. Och så blev det sanningen. "Du är problembarnet, du ska bestraffas eller du ska lära dig att bete dig." Och sen det är precis som att det andra [trauman] inte fanns. [Malin]

Malin kallade samhällets fokus på symptom och diagnoser, utan att undersöka de grundorsakerna, som en form av systematisk gaslighting. Konsekvensen, enligt henne, var självtvivel.

Att bli gaslightad från så tidig ålder om varför man mår som man gör, det gör någonting med en, att man inte litar på sig själv längre. [Malin]

I de fallen då professionella var medvetna om våldsutsattheten så kunde sveket handla om att ingen pratade om just det. Deltagarna upplevde att vårdgivarna undvek de verkliga problemen och istället koncentrerade sig på yttre tecken (symptomen) eller andra sidoproblem. Denna upplevelse resulterade i en känsla av övergivenhet och utanförskap.

Ensamhet

Ett annat tema gällande vägen in i pornografiproduktion var känslan av ensamhet. Flera intervjupersoner skildrade en känsla av att vara "annorlunda", "udda" eller att känna sig "utanför" under större delen av sin uppväxt. Denna känsla av utanförskap var för vissa konstant.

Vissa relaterade sina känslor av utanförskap till neuropsykiatriska diagnoser, som ADHD eller autism.

Jag har ADHD och jag var rätt udda. Jag kände mig alltid fel och utanför. Ja men, fel bara. Jag kände mig alltid som att jag inte passade in. [Anna]

Fler intervjupersoner beskrev hur omgivningens ovilja eller oförmåga att förstå och acceptera deras känslomässiga uttryck bidrog till känslan av isolering.

Jag var svarta fåret. Och jag är en känslomänniska i grund och botten och då blir det väldigt svårt när man har mycket känslor. Och när man förmedlar dem så får man höra att det är fel. Då blir man tyst. [Emelie]

För en del, som Sandra, var känslan av utanförskap kopplad direkt till traumatiska händelser. Hon beskrev hur hon var tvungen att undvika att bjuda hem vänner på grund av att hennes pappa var så våldsam.

Känslan av att vara annorlunda och utanför förstärktes av mobbning i skolan, vilket för de flesta var en del av vardagen under uppväxten.

Jag vet inte varför eller vad det berodde på, men jag var väldigt spinkig, glasögon, så där lätt, lätt mobboffer. Så jag var ju mobbad hela tiden. Och hade bara någon kompis. Det var aldrig någon i klassen, det var en som var yngre. [Sandra]

Ensamheten drev vissa till att söka gemenskap och bekräftelse på nätet. Johanna, som hamnade i specialklass på grund av sin ADHD-diagnos, upplevde en isolation från sina jämnåriga. Denna isolering drev henne till att söka gemenskap online.

Jag satt i särklass ganska fort i skolan för en ADHD och den särklassen var väldigt dålig i att alla var intellektuellt nedsatta. Och det var inte jag. Jag var väldigt med och hängde med, så det var väldigt tråkigt att jag inte fick heller göra det jag ville och kunde. Så jag fick aldrig lära mig vänner heller för att man fick ju inte träffa dem nästan. [Johanna]

Online-kontakten ledde i Johannas fall till utbyte av nakenbilder mot betalning. För andra, som Moa, blev online-världen en arena där förövare kunde närma sig henne och manipulera henne till att göra saker hon egentligen inte ville.

Jag tror jag var väl 12 eller något liknande. Jag hade inte några vänner i verkligheten så jag var mycket på internet. Och så började jag skriva med en kille som var 9 år äldre än mig. ... Han började fråga efter bilder. [Moa]

För vissa, som Alva och Maja, blev ensamheten särskilt påtaglig när de blev isolerade av sina våldsamma partners. Alva delade med sig av hur hennes tidigare man kontrollerade varje aspekt av hennes liv, inklusive vem hon fick träffa.

... han blev jättekontrollerande. ... jag fick inte ha på mig vad jag ville, jag fick inte träffa vem jag ville. Så då blev det att han isolerade mig från min familj. Min mormor har varit en väldigt stor del i mitt liv. Henne fick jag inte ha kontakt med, inte mina bästa tjejkompisar, utan där och då insåg jag att shit, det här kommer inte bli något bra. [Alva]

Maja beskrev hur känslor av skam och skuld, följde efter en våldsam relation och förvärrade isoleringen, och hindrade henne från att söka hjälp.

[Jag var] ihop med en kille som... utsatte mig för extremt mycket psykiskt lidande... varje vän jag blev vän med lyckades han på något vis ta ifrån mig. Efter att den här relationen tog slut så kände jag så jättemycket skuld och skam så att jag sa ifrån alla mina vänskaper. Jag var helt själv och mådde så oerhört dåligt. Jag hade inga vänner och familjen hade jag sagt ifrån, jag träffade inte familjen på den tiden. Jag bara sköt ifrån mig alla. [Maja]

Överlevnad

Berättelserna belyser en situation där intervjupersonerna lämnades ensamma i sitt lidande, vilket gjorde dem särskilt utsatta och sårbara. De tvingades att på egenhand konfrontera och hantera sina svåra livssituationer. Johanna förklarade hur hon från början inte hade tänkt att hon skulle hamna i pornografiproduktion, men att det successivt blev det på grund av sina svåra livsomständigheter.

Jag tror generellt att man inte tänker som pornografi eller sälja sex heller, i starten tror jag. Man börjar aldrig med att tänka "jag ska börja göra porr". Det är ingen grundtanke. Jag tror att man kanske tänker att "Jag ska bara sälja en fotbild. För det var lättast" att man kommer in i det successivt. [Johanna]

När varken omgivningen eller samhället kunde tillhandahålla det nödvändiga stödet och skyddet blev överlevnadskampen än mer akut. För många var medverkan i pornografiproduktion ett medel för ekonomisk överlevnad. När Jenny exempelvis förlorade möjligheten till studiebidrag och sjukpenning, och inte hittade något ekonomiskt stöd, blev webcam live-sändningar mot ersättning hennes enda alternativ. Hon bar redan tunga psykiska bördor, inklusive obearbetade trauman från sexuella övergrepp och en odiagnostiserad neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Laura beskrev en liknande resa, där hon sålde sexuella handlingar mot ersättning, inklusive pornografi, som en lösning på sina ekonomiska svårigheter:

... jag har varit i situationer där jag inte kunde betala en räkning och inte kunde vända mig till varken min familj eller staten. Så min lösning när jag var 15 år var att börja sälja sexuella tjänster. Men också på grund av min PTSD. Först i form av fysiska träffar och sedan blev det mer digitalt. [Laura]

För Emma var egenproducerad pornografi ett sätt att samla tillräckligt med pengar för att kunna fly från sin pappa, som sexuellt exploaterade henne.

När jag var tonåring så ville jag försöka få pengar för att rymma hemifrån. Och då började jag sälja mig via internet och så. Lite så här live chats och så. För det var ju det som hade hänt under hela min uppväxt så det lite så här, lika bra att fortsätta. Så det gjorde jag. Och det mätte jag jätte—jag ville verkligen inte göra det. Men jag ville väldigt mycket ha pengar. [Emma]

Men överlevnaden var mer än bara ekonomisk, den var också psykisk. Många beskrev en gradvis resa som grundade sig i ett bekräftelsebehov och ett sätt att överleva psykiska lidandet till följd av tidigare trauma. För Emelie var det psykiskt våld i hemmet – inte ekonomiska svårigheter – som skapade ett upplevt bekräftelsebehov.

Jag är uppvuxen ... i en överklassfamilj kan man väl nästan säga. Det fanns pengar och vi åkte på semesterar och bodde i villaområde och så. Men jag fick ingen bekräftelse eller kärlek eller stöd ... [Emelie]

Olivia berättade om hur hennes bekräftelsebehov drev henne till att börja skicka bilder till äldre killar, och att det så småningom omvandlade till att börja sälja bilder.

Jag har alltid sökt väldigt mycket bekräftelse. Så jag började skicka bilder till äldre killar och så redan när jag var 10–11 år. Bara för att få bekräftelse. Och sen när jag var 13–14, jag la ut väldigt utmanande bilder på mig själv. ... Och då var det folk som hörde av sig till mig och ville köpa bilder och så. Och då tänkte jag, ja men det är lätta pengar. Varför inte? [Olivia]

Berättelserna visar hur avsaknad av stöd för att hantera sina tidigare trauman ledde till en slags “självmedicinering”. En form var alkohol och droger. Som en intervjuperson uttryckte det, blev hon “alkoholist direkt” när hon började dricka som 15-åring, en flykt efter en våldtäkt där hon inte fått nödvändig hjälp. Medverkan i pornografi blev för vissa ett sätt att finansiera sitt missbruk, ett beroende med rötter i tidigare trauman. Fem deltagare uppgav under intervjuerna att de hade sålt sexuella handlingar, inklusive pornografiskt material, för att finansiera ett missbruk, medan ytterligare fem angav att de konsumerade substanser under perioden de medverkade eller exploaterades i pornografiska sammanhang.

Andra berättade om överlevnadsstrategier som att sluta äta, att skada sig själv, att söka riskfyllda sexuella relationer, inklusive pornografi, och andra former av sexuella handlingar mot ersättning. Maja såg sin medverkan i egenproducerad pornografi som “någon slags omsorg från den där som gjorde mig illa”.

Malin betonade att den fysiska smärtan från att sälja sexuella handlingar kändes mer hanterbar än den psykiska smärtan:

...det fysiska som händer med en, även om det är dåligt, är bättre än det psykiska, dåliga måendet. För det blir som med andra självskada, de när folk som skär sig själva, så är det fysiska en lindring mot det psykiska. [Malin]

Alice, med erfarenheter från både egenproducerad och studioducerad pornografi och som även utsatts för sexuella övergrepp, menade att när man inte får adekvat stöd, är det lätt att hamna i pornografiproduktion för att stå ut med det psykiska lidandet.

...det är väldigt vanligt att folk som håller på med sådant här har varit med om övergrepp. Första gången jag hade sex så ville jag inte det... mina första sexuella erfarenheter har varit ganska dåliga. Så jag tror att sådant brukar...spela roll eller spela in på varför folk börjar med sådana här saker. För det är inte är normal väg att gå. "Allt är jättebra i livet nu, ska jag göra det här." Jag tror att det är att man söker efter något för att man mår dåligt. [Alice]

För Johanna var pornografi och andra former av sexuella handlingar mot ersättning ett sätt att få pengar, att få bekräftelse och att samtidigt kunna lindra den psykiska smärtan till följd av tidigare trauman.

Det var en självskada som inte syntes...jag blev bekräftad och jag fick pengar, så det...var win-win situation i mitt huvud. [Johanna]

Moa beskrev den överväldigande rädslan att konfrontera sina tidigare trauma. Utan stöd för att bearbeta dem, blev sexuella handlingar mot ersättning ett sätt att fly de outhärdliga känslorna.

Jag vet att i början, då gjorde jag det för att jag fick ju inget stöd eller hjälp med första våldtäkten. Och då blev det att jag sålde så mycket jag kunde för att jag kände att om jag inte säljer så kommer jag att känna. Och då kommer den här första våldtäkten, att jag kommer att behöva möta den. Och jag kände att jag kan inte möta den, för jag har inget stöd och då kommer jag att dö. Så då blev det att jag sålde för att inte dö känslomässigt. För att fly från det första. [Moa]

Moa fortsatt med att beskriva hur allt kunde ha blivit annorlunda om hon hade fått hjälp efter den första våldtäkten.

Jag var på ett behandlingshem och de tog bort min plats och jag hade ingenting. Och jag tänker att om jag hade fått hjälp och stöd efter den första våldtäkten, så kanske det hade funnits en chans att jag hade... vågat känna den våldtäkten. Och inte känna att "Jag måste hantera det här helt själv på något sätt för att ingen annan hjälper mig." Och då att det blir att jag började sälja för att jag inte visste att jag skulle överleva annars. [Moa]

Under

Intervjupersonerna beskrev sina upplevelser under och i samband med produktion av pornografi. Vad är pornografiproduktion och var har den för eventuell funktion för dem? Innebär deltagande fortsatt utsatthet? Om ja, vad är det som gör att de stannar kvar? Vi identifierade följande sex underteman som beskriver deltagarnas upplevelser under tiden de befann sig i pornografiproduktion: Fortsatt våld, Strävan efter kontroll, Att anta en roll, Rädslan för att hamna i det offentliga rummet, Att stämpas som hora och Normalisering och integrering.

Fortsatt våld

Att det förkom våldet i samband med pornografiproduktion var oftare regel än undantag, och kunde påbörjas redan vid rekryteringen. Ett flertal intervjupersoner uppgav erfarenheter av att ha utsattas för online grooming. Idas berättelse skildrar hur en man manipulerade henne till att känna sig unik och värdefull, bara för att senare utnyttja henne när förtroendet väl hade etablerats.

Jag tyckte han var jättetrevlig och vad han var intresserad av mig. ... Brydde sig om för vad jag hade att säga. Kallade mig för smart, han kallade mig för vacker, massor sådant där. ...då säger han att han vill träffa mig, och jag tycker väl att det är superkul, att han vill det. Jag åker iväg till honom...han och hans 5 kompisar då våldtar mig och misshandlar mig, något så otroligt grovt. [Ida]

Berättelserna illustrerar också hur allvarliga former av brott, såsom barnpornografibrott, gruppvåldtäkt och människohandel, blir innehåll i pornografiproduktion. Emma beskrev hur hennes far filmade övergrepp mot henne från unga år och distribuerade materialet online.

...min pappa, från att jag var 6 år ungefär, så filmade han allting han gjorde mot mig. Han bjöd in sina kompisar och lät dem utnyttja mig, och la ut det på olika hemsidor. Dels sådana här Darkweb hemsidor för just barn material. Men sen när jag blev äldre också, när jag var kanske 13–14, så försökte han få det att verka som att jag var 18 och la ut det på vanliga, alltså på Pornhub och så här. Och ingen visste att det var min pappa. [Emma]

Andra utsattes för våldsamma partners som agerade som hallickar och tvingade dem in i pornografi. Maja delade sin erfarenhet av hur hennes partner krävde att hon skulle sälja sig och dokumentera det.

...jag skulle kalla honom för master ... Och han bad mig att jag skulle göra saker. Han sa "Kan du skaffa en avsugning idag för 500 spenn?" Och jag försökte...hitta någon som ville betala mig men det var inte alltid så lätt utan ibland var det bara att ställa upp och ge en avsugning utan att jag fick betalt. Det var det han ville, han ville att jag skulle visa bilder och filmer för honom när jag hade sex. [Maja]

Det förekom även inspelningar i smyg, vilka senare spreds som pornografi på olika porrsajter, ofta av personens partner, som i Sandras fall.

Han frågade inte innan. Men när jag upptäckte det—han tog bilder bakifrån när jag inte såg. Så vände jag väl mig någon gång om och såg att han höll på att ta kort och så. Då frågade jag vad han höll på med. Och då blev jag jätterädd. ... Och då började han prata om att «Ja, men du vet väl att man kan tjäna pengar på det.» Och så. Vilket han gjort då, själv. Han berättade det och visade. Ja, det var fruktansvärt. [Sandra]

Linnea berättade hur hennes före detta partner, efter påtryckningar, filmade dem tillsammans och sedan lade ut materialet på en sida för pornografi, efter att ha sagt att han inte skulle dela den med någon.

Jag tryckte på länken och jag såg ju direkt att det var mitt rum. Och det där är jag. Och så bara kollade jag en liten snabbis för att se att hans ansikte var blurrat. Det var inte mitt. Och det var en länk till Pornhub. [Linnea]

De som hade erfarenheter av att ha medverkat i studioproducerad pornografi delade också med sig av händelser där de utsatts för olika typer av våld. Emelie beskrev hur hon blev förgripen på av en porrproducent som utsatte henne för både fysiskt och sexuellt våld.

...det var en tjejkompis till mig som gjorde det, som sa "Vet du att man kan få...?" Jag tror det var 5 000 för 3 timmars jobb. "Det är en enda sajt. De som kan se, de som prenumererar och det är typ gubbar från Japan och Tyskland mest." Och då tänker jag "Ja, det låter ju bra." Och så åker jag dit, men producenten förgrep sig på en, det var, man blev...upphängd fullt med gagballs. Det var obekvämt som fan. [Emelie]

Alice beskrev en situation där producenten, utan förvarning eller samtycke, plötsligt deltog i inspelningen.

...det blev att han som filmade, han [porrproducenten], var med också. ... när vi filmade, han sa till någon annan kille bara "Kan du hålla kameran?" Och så var han också med. Ja, det var lite konstigt. ...det hade vi inte pratat om innan, så det tyckte jag var weird för det trodde inte, att han skulle vara med. [Alice]

Alice nämnde också andra tillfällen när hon känt och visat obehag under vissa inspelningar, men även kring omständigheter som rådde i samband med inspelningarna. Bland annat nämnde hon ett tillfälle då hon inte fick den avtalade ersättningen. Hon kände sig utnyttjad när löftet om ersättning inte infriades. Alice påpekade att flera andra kvinnor också utsatts för liknande behandling hos samma porrproducent.

...alla jag har pratat med har pratat om betalning och det har alltid varit något strul. Att de inte har fått det de har blivit lovade. Eller att under inspelningen, under scenen en gång, så försökte [producenten] prata med tjejen att de skulle få ner priset på den scenen. [Alice]

Det var inte enbart i själva produktionen och de därtill hörande omständigheterna som brottsliga handlingar kunde inträffa. Även distributionen av det pornografiska materialet innebar ofta ytterligare våldsutsatthet och övergrepp. Hot, utpressning eller annan form av manipulation från tredje part var vanligt förekommande. För många blev hotet om att distribuera och sprida det pornografiska materialet ett medel för kontroll. Fler intervjupersoner berättade om gärningsmän som kontrollerade dem genom utpressning.

Ibland så kunde det vara så här att "Skickar du inte fler bilder så kommer jag sprida dem här eller skicka dem till din mamma". [Olivia]

...min pappas kompisar har hört av sig mycket till mig. De som också utsatte mig, filmade mig och så där, har hört av sig och velat träffa mig och fortsätta. Och sagt "Om du inte träffar oss så skickar vi det här till din skola." [Emma]

Jag bodde i familjehemmet i ett år. Och jag träffade honom [sexköparen] nästan i början när jag hade flyttat dit. Och när jag sa att jag inte ville träffa honom mer så skickade han dem först till mig och berättade att "Men jag kommer skicka det här till andra om du inte träffar mig mer." Och sedan så ja, så laddades dem upp på nätet. [Julia]

Elin hotades av den äldre killen som hade utnyttjat hennes sårbarhet i utbyte mot nakenbilder.

...han skrev till mig och ville utpressa mig för bilderna. ... Jag minns bara att jag kände mig rädd...han hotade med att han skulle posta upp det. [Elin]

Oscar utsatts för så kallad doxxing, där män sprid hans personuppgifter utan tillstånd, och beskrev hur detta upplevas som ett ständigt hot.

...när de skulle lägga upp bilder på mig på forumet, vilket de fortfarande gör, men jag har ändå koll så jag kan rapportera. Så skriver de fulla namn och sen bilderna under, bifogat. Och det känns skitjobbigt. Folk kan ju hitta mig. De kan bara googla och så hittar de vart jag bor. Och så kan de hitta min familj. Och så har man tänkt att "Shit, ja tänk om någon av dem—"De skulle lätt kunna hota mig. Och jag skulle—jag vet inte riktigt vad jag skulle göra. [Oscar]

Anna utsatts för förföljelse och utpressning av en köpare.

Jag hade en stalker ett tag som var en kund till mig som helt fastnade och hotade sen med att lägga ut och outa mig till mina föräldrar. Och han var hemma hos mig, dök upp hemma hos mig och det var jättejobbigt. Han skrev på min Facebook. Det var klassiskt sådär att han ville förstöra mitt liv när han inte fick va med mig. Sen höll han på i nära två års tid höll han på och jagade mig på olika sätt. [Anna]

Våldets omfattning inom pornografiproduktionen blev särskilt tydlig när intervjupersonerna detaljerat beskrev de överlevnadsstrategier de använde för att hantera detta våld. Dessa intervjuer belyste en rad hanteringsmekanismer, som var både tidigare inlärd och nyskapade, vilka deltagarna använde när de konfronterades med våldets hot inom pornografiproduktion.

Malin delade insikten om hur hon, redan som barn, utvecklade en överlevnadsstrategi som hon betecknade som ”tillmötesgående”. Denna strategi kom även att användas under hennes vuxna liv när hon sålde sexuella handlingar, som ett sätt att hantera och minimera våld:

Istället för “Fight”, “Flight” or “Freeze”...”Please” var min grej. Jag klurade ut att om jag verkligen gav dem exakt det dem ville, så lät de mig va den stunden eller så. Och det har jag förstärkt i mitt vuxna liv, i prostitutionen, varje gång jag känt mig otrygg så gör man någon glad istället. Så kan de inte, eller det finns en chans att det gör det lite svårare för dem att skada en. [Malin]

En annan vanlig strategi som beskrevs av intervjupersonerna var att dissociera, det vill säga att mentalt koppla bort sig själv. Wilma berättade att det var så hon stod ut våldet.

Jag disassocierade ganska mycket—jag var där men ändå inte. Tror det är därför jag inte minns speciellt mycket heller, för att jag har stängt av. [Wilma]

Droger och alkohol blev också verktyg för en del för att distansera sig från trauman av att bli filmad eller fotograferad. Maria förklarade att hon inte kunde “säga de sakerna hon sa till köparna” om hon inte var påverkad.

Intervjupersonerna framhöll även vikten av att skapa en psykologisk distans mellan sin personliga identitet och den identitet som köps och säljs. De beskrev strategier som att ändra sitt utseende och beteende när de sålde sexuella handlingar. Jenny och Evelina illustrerade detta genom att beskriva en känsla av att vara två distinkta individer.

Man använder ett annat namn. Jag hade inte min riktiga ålder eller vart jag bodde eller så. Det blir som att man är två olika människor. [Jenny]

Evelina beskrev denna klyvning mer ingående: “Det var som att ha två separata jag – en när jag säljer mig själv och mitt ‘vanliga’ jag.”

Strävan efter kontroll

Intervjuerna belyser hur intervjupersonerna försökt att återskapa en känsla av kontroll efter att ha utsatts för våld och exploatering. Copingstrategier som atstörningar, självskadebeteende, eller att sälja sexuella handlingar har ovan beskrivits som ett sätt att överleva men samtidigt beskrev intervjupersonerna att

det också var ett medel för att uppnå en känsla av kontroll. Kontroll kunde exempelvis fås genom att äta strikt eller inget alls. Hanna beskrev det som att få kontroll över någonting när allt annat i livet är osäkert och andra aspekter i ens liv förloras. Medverkan i pornografiproduktion var även den för många en handling med samma avsikt, ett behov av att känna att man kontrollerar någonting i livet.

Medverkan i egenproducerad och studioproducerad pornografiproduktion beskrevs som en reaktion på att ha blivit berövade på makt och autonomi i samband med tidigare våldsutsatthet och exploatering. Anna till exempel berättade om hur hon sålde sexuella handlingar mot ersättning på egenhand efter att ha blivit såld, filmad och kontrollerad av sin 28-åriga pojkvän (hallick) från 14-års åldern.

Och sedan så var den relationen jättesjuk. Han var jätteknäpp och knepig och så där. Sen var det ett mönster i den relationen att han höll på och sålde mig och hade mycket kontroll över mig och så. Sen fortsatte jag med det där. [Anna]

När filmer med henne började spridas ville hon återigen få tillbaka kontroll. Genom att själv sälja materialet kunde hon åtminstone uppleva någon form av makt över situationen.

Då började det materialet spridas och det började bli jobbigt kring det, att materialet spreds. Så sen började jag tänka att "Om jag har kontroll över materialet och säljer materialet, då har jag åtminstone tjänat någonting på det." Så det var så det började med att sälja pornografiskt material. [Anna]

Moa underströk att egenproducerad pornografi, som den som säljs via OnlyFans, ofta handlar om ett behov av att återta kontrollen för att hantera tidigare trauman.

Jag tror inte att någon som är på OnlyFans egentligen mår bra över, att det är något som har lett till att de gör det här. Och att de egentligen mår dåligt. Jag menar det kan också ha varit sätt att hantera jobbiga saker. Att man känner att "Men jag bestämmer och lite försöker ta tillbaka kontrollen." [Moa]

Känslan av att återfå en viss kontroll och makt över sitt eget liv beskrevs som skälet till att Malin försvarade sitt deltagande medan hon fortfarande var aktiv inom pornografiproduktion. Efter att ständigt ha blivit kontrollerad av andra, klamrade hon sig fast vid uppfattningen att hon nu hade möjligheten att göra egna val.

...jag var väldigt beskyddande av det livet. ... På något sätt så försvarade jag mer den här friheten av att göra som man vill. Jag kunde vara vaken när jag ville, jag kan knarka och ingen som, jag kan göra precis som jag vill och klä mig som jag vill och vara ett rövhål, Men jag kan fortfarande tjäna pengar och ingen kan stoppa mig, mer det. Ja, jag försvarade det alltid. [Malin]

Men efter att ha blivit styrd av andra och sedan försökt sälja sex på egen hand, kom Malin fram till insikten att den verkliga kontrollen och säkerheten, oavsett form av sexuella handlingar mot ersättning, egentligen är en illusion.

Jag har provat att tjäna pengar helt på egen hand, precis som att det skulle ge mig någon slags större frihet. Det gör det inte säkrare för någon heller. Det finns ingen säkerhet. Du kan aldrig beskydda dig, du har aldrig kontroll över vad som kommer hända eller var du hamnar någonstans. [Malin]

Att anta en roll

Utifrån intervjupersonernas beskrivningar framgick det att deltagande i pornografiproduktion ofta kräver att man antar en roll, en person som gör saker som man själva inte vill, står för eller bestämmer över. Rollen blir särskilt framträdande när ekonomisk ersättning finns med i bilden. Många tvingades att spela denna roll på grund av påtryckningar från köpare, hallickar eller andra inblandade. Som exempel kan nämnas Alva, vars tidigare partner (hallick) utsatte henne för systematiskt våld och tvingade henne att producera pornografiskt innehåll för ett OnlyFans-konto han hade skapat. Även om kontot framstod som Alvas eget, var det han som styrde allt bakom kulisserna.

Han sa, "Vi gör ett konto på OnlyFans och du säljer material där." ... det var mest han som skrev med [köparna]. ... Så det var väl med att han kontrollerade det, men jag var ändå i en del av det. ... Det såg ut som det bara var jag. Gjorde det. De hade nog ingen aning alls. [Alva]

Denna manövrering gick så långt att Alva pressades att tala positivt om OnlyFans i intervjuer med journalister.

Jag skulle intervjuas och bara, "Sex-världen är så bra!" ... de ringde och vi höll en liten kort intervju. Men han satt ju med. Så då var det att säga så här, "Ja men det är jättebra, jag vill ta bort tabun från det här." Det vill jag absolut inte göra, utan jag vill att det ska vara jätte tabubelagt, för det är en så hemsk industri. [Alva]

Alvas berättelse indikerar att egenproducerad pornografi inte alltid styrs av individerna själva, utan även kan kontrolleras av externa påtryckningar. Hon uppskattade att det i 90 % av fallen hon kände till fanns någon annan inblandad, både på plattformen OnlyFans och andra plattformar för egenproducerat material, såsom Scandalbeauties och Nordic Finest.

Men även de intervjupersoner som sålde egenproducerat material utan hallick stod inför kravet att anpassa sig efter köparens förväntningar och spela den "hora"-rollen för att uppfylla köparens fantasi. Amanda sa att hon skrev till männen som köpte hennes bilder och filmer att hon "tänder på att bli belönad", trots att hon "inte överhuvudtaget gör det". Julia beskrev hur hon skulle titta på olika filmer där sexköparna hade filmat henne, och låtsas som om hon uppskattade det. För henne var det "bland det värsta", och hon kände sig "så jävla äcklad". Alice, som hade erfarenhet av studioproducerad pornografi, påpekade att man ibland måste "gå över sina gränser" för att producenten och köparna ska bli nöjda. Detta kunde innebära att man fortsatte filma även om man var utmattad eller upplevde smärta.

Många framhöll kontakten med köparna som den mest jobbiga delen av att medverka i pornografi, där man ständigt behövde låtsas vilja kommunicera och utföra de handlingar köpare förväntar sig.

Det är det jobbigaste...att man måste prata med dem och att om man inte har lagt ut något på en vecka så är de så här, "Nu ska jag avsluta min subscription." Och folk håller på hela tiden "Varför svarar du inte?" Och att folk vill ses och sådana grejer. Och man måste försöka underhålla den fantasin de har ... Så man kan ju inte bara säga "Nej, jag vill aldrig träffa dig. Jag hatar dig." Utan man måste...gå in i en roll. [Alice]

Rollen kräver att man måste agera utifrån någon annans villkor, inte sina egna. Maria, som sålde sex-

uella handlingar, inklusive bildmaterial mot ersättning för att finansiera sitt missbruk, beskrev hur hon kände att hon saknade kontroll, och allt skedde enligt köparnas villkor.

...eftersom allt var på deras villkor så blev det ändå väldigt förnedrande för mig. ... jag inte var i en position där jag kunde styra vad jag skulle göra, jag var i desperat behov av pengar till knark.
[Maria]

Betalningens roll som en drivkraft att överskrida egna gränser underströks av Oscar, som kände att det ekonomiska incitamentet gjorde det svårt att tacka nej till förfrågningar som gick emot hans gränser.

[Jag hade] inte tagit de här bilderna om det inte var för OnlyFans. ... gränsen gick väl vid mer saker som hade varit okej om jag var homosexuell eller bi själv. Men nu är jag straight så jag hade mina gränser ... Men det fanns de gånger som jag fick en förfrågan om någonting, men som jag inte riktigt ville göra så att det var ett steg lite för långt. Men man fick ändå så mycket pengar. Så jag tänkte ”Okej, men jag filmar den här videon som jag inte egentligen vill göra.” Skickar den. Och så om någon frågar om det igen så har jag videon så behöver jag inte filma en gång till. Det var lite så jag tänkte. Så om jag kunde bygga upp ett sådant bibliotek av [saker] som jag inte ville göra, så behöver jag inte lida. Men det kom fler förfrågningar om saker som man inte ville göra. Det var... lite svårt att tacka nej. [Oscar]

Han beskrev den emotionella bördan av att navigera oönskade och olämpliga kommentarer från vissa konsumenter, samtidigt som han underströk nödvändigheten av att vara ständigt uppkopplad på sin telefon för att inte riskera att tappa prenumerationer.

Jenny, med erfarenheter av webcampornografi, berättade att hon var tvungen att utföra de sexuella handlingar som fanns på hennes ”meny”. Annars riskerade hon att förlora köparna.

...om jag inte skulle göra det som jag har skrivit att jag ska göra för den summan pengar, då skulle folk inte komma tillbaks in till mitt rum ... Det är det den modellen...bygger på. Och då är jag tvungen att leverera om jag vill att det ska funka. [Jenny]

Pengarnas centrala roll blev särskilt tydlig i Hannas berättelse. I trettioårsåldern började Hanna och hennes partner filma sig själva och ladda upp det pornografiska materialet på en webbsida. Där kunde de själva välja och kontrollera vem som fick ta del av innehållet. Det avgörande för Hanna var dock att de inte fick någon ersättning för materialet.

Nej men jag är väl rädd för att då kanske mina gränser skulle flyttas. Det som jag absolut inte vill göra eller ...att det skulle bli grövre grejer eller ”Jag vill inte ha det här sexet egentligen men nu får vi pengar för det.” Man blir ju blind. Tror jag. Eller jag tror att jag skulle bli det i alla fall. ”Det är inte så farligt. Det är över på fem minuter.” Det är det jag är rädd för skulle ske om vi började ta betalt. Och också att det roliga skulle försvinna. [Hanna]

Hanna resonerade kring att om hon började få betalt, skulle hon överskrida sina egna gränser, och det skulle då inte längre ske på hennes egna villkor.

Nödvändigheten av att anta en roll och utföra handlingar man inte ville göra när någon annan betalar framkom tydligt när intervjupersonerna beskrev männen som köpte bilderna och filmerna. Notabelt var hur intervjupersonerna inte skilde på män som köpte fysiska möten och de som köpte bilder eller filmer. Samtliga refererades som ”köpare”. Intervjupersonerna beskrev hur dessa män, oftast med full vetskap om deras svåra situation, ändå utnyttjade deras sårbarhet.

...många som är "Ja, jag vill hjälpa dig." Men de har ingen respekt för ens gränser. Det var till exempel flera som fortsatte tjata på att jag skulle träffas och sälja sex fysiskt. Fast jag uttryckligen hade sagt att "Jag skulle må jättedåligt av det. Jag ville inte att du ber mig om det." Sedan var det ändå flera som fortsatte tjata om det. Och ju desperatare jag var, ju sjukare grejer bad de om. ... De var i alla fall medvetna om min desperation. ... Och det upplevde jag absolut att de utnyttjade. [Maria]

Evelina förklarade hur hon märkte att männen var medvetna om hennes utsatthet:

Jag fick droger av vissa och som de sa att "Det här kommer du behöva" eller märkt att jag var påverkad. ... Och också...några av männen som jag erkände för att jag bara gör det här för att skada mig själv eller dämpa min ångest eller så, och som ofta då ändå ville köpa sexet. ... det är rätt vidrigt beteende. Att utnyttja vår ångest...för sin egen njutning *på något sätt*. [Evelina]

Oscar tyckte att männen försöker rättfärdiga sina handlingar:

Jag tror att de sätter sig själva föra ofta. ... många verkar ändå medvetna. Men trots det så köper de. De gör det väl okej för sig själva genom att...få det att låta okej. [Oscar]

Berättelserna pekar på att betalningen kräver att man möter männens fantasier, även om man känner avsky för köparna och att handlingarna strider mot ens egen vilja. Laura berättade att hennes syn på män var "förstörd" efter sina erfarenheter från pornografi och andra former av sexuella handlingar mot ersättning.

Min syn på män är helt förstörd. Min partner gör sitt bästa att ändra den, men den är helt förstörd. ... för ett år sedan när jag fortfarande var i den situationen...var jag 100% övertygad då om att varje man ser kvinnor som objekt. Oavsett om de säger det eller inte, att varje man...i princip vill skada en kvinna på ett eller annat sätt. Att de alltid kommer att skada en kvinna och att intimiteten alltid skulle kännas som att bli utnyttjad. Att det alltid skulle kännas som om något tagits ifrån mig eller att jag måste utföra något eller vad som helst. Jag var övertygad om de sakerna. Jag trodde att män bara ljuger hela tiden. [Laura]

Rädslan för att hamna i det offentliga rummet

Samtliga deltagare beskrev en stark rädsla och maktlöshet inför materialets vidare spridning, samt vilka långsiktiga konsekvenser detta kunde medföra. Rädslan sträckte sig från oro för direkt utpressning till den ständiga oron för att deras material skulle upptäckas av andra. Materialets närvaro online gav en konstant känsla av att vara övervakad, utan att veta av vem.

...jag går runt och tänker "Vem har sett mig? ", "Vem har kollat på de här videosarna? Och vad har de gjort sen? " Det är det som stör mig mest. "Vad har de fått för tankar? " [Ida]

Att hålla koll på vart materialet hade spridits, samt att få materialet borttaget från sajterna, visade sig ofta vara en svår, om inte omöjligt, uppgift.

Och att de är så pass utspridda, det är det som jag tycker är jobbigt. Att det inte bara är en sida... [Emelie].

...det laddas fortfarande upp idag, bilder och filmer. ... Det går att hitta...jag har provat en ansiktsgigenkännings tjänst, och då kommer det upp på en massa sådana. Och jag funderar på vad jag ska göra. Det är inte så lätt att ta ner... [Jenny].

Oavsett hur säkra intervjupersonerna var på om materialet hade spridits eller inte, var intervjupersonerna präglade av en oro över dess spridning och de potentiella konsekvenserna detta kunde medföra i framtiden.

Det får mig att känna mig osäker. Det gör att man alltid är på sin vakt. Det är ständigt i bakhuvudet. "Har det delats?" eller "Vem har sett det?" "Kommer någon jag känner att se det?" "Har någon som sett det känt igen mig?" [Laura]

Linnea uttryckte sin rädsla över hur filmen på henne som spreds på en porrsida kunde påverka hennes framtida karriär som lärare:

I och med att jag ska bli lärare. Jag är väldigt rädd för att någon elev eller någon vårdnadshavare ska hitta länken. För då känns det som att då är min karriär över, i alla fall på den skolan. Och det ryktet kommer i sådant fall förfölja mig ganska länge. ... Och det känns som att min karriär skulle förstöras över en video där det inte är mitt fel att den spriddes eller att det spelades in. Men det är fortfarande jag som får ta konsekvenserna av det. Och han fick ingenting. [Linnea]

Intervjupersonerna diskuterade skillnader mellan pornografi och andra former av sexuella handlingar mot ersättning och om risken att hamna i det offentliga rummet. Här menade man att pornografin särskilde sig från andra former av sexuella handlingar mot ersättning. Oftast uppfattades pornografi i början som bara en annan form av sexuella handlingar mot ersättning. Men med tiden blev tyngden av offentliggörandets unika konsekvenser allt tydligare.

...det kan kännas som att det inte spelar någon roll. När man väl har tagit ett steg och känner att "Jag har redan förlorat en del av mig själv." Så kände jag i alla fall, att, "Ja, men vad fan det spelar ingen roll om jag gör det här och det är här." Men jag tänker ändå att även om man inte tänker på det i stunden, konsekvensen av att bli filmad och så där, så vill jag ändå säga att det blir som att det bygger på den här jobbiga, den här tunga ryggsäcken som man alltid har med sig. Det blir en extra egen sten av det just för att det är, kanske inte försvinner att man inte vet vad som händer med det ... Det blir en extra tung sten. Det... är skillnad på att saker händer bakom stängda dörrar och att det händer, och att folk kan se att det finns kvar. [Moa]

Intervjupersonerna förklarade att trots att sexuella handlingar mot ersättning via direkta möten medförde fler omedelbara risker, innebar pornografin mer långvariga konsekvenser. Många betonade känslan av evig fångenskap, med vetskapen om att materialet kunde finnas online, med risk för att de blev avslöjande – för alltid.

...materialet försvinner inte. Och den här ångesten av att alltid gå och undra vem som har sett det ... och när man kan bli outad och så vidare. Det är en väldigt jobbig ångest att gå och bära med sig. [Anna]

...det är många gånger... som jag har blivit filmad hela mig med mitt ansikte och så vidare. Och även om jag inte tror kanske att någon i min närhet skulle hitta det och se det nånstans, så är det ändå, att veta att sakerna som hände på något sätt är för alltid, är ganska jobbigt. Det blir som att en del av mig kommer aldrig därifrån för att det finns kvar. [Moa]

Även för dem som hade producerat och distribuerat eget material i ett offentligt sammanhang (t ex en offentlig plattform) var rädslan för att bli "avslöjad" för omgivningen en källa till dåliga känslor och ångest. För en del hänge det ihop med skamkänslor. Evelina sa att hon kände att det var en annan typ av skam kring det material hon hade förekommit i själv.

...mycket av materialet som jag har sålt har varit bara på mig. Det känns mer skamfyllt än bilder och videos på mig när jag har sex med någon annan. ... det [känns] mycket värre än att, eller att mina föräldrar skulle få en film när jag gör något på mig själv än när någon annan gör något på mig. Eller när jag har sex med någon annan. Det är så det känns i alla fall. [Evelina]

Moa pratade om eget ansvar och skuld och sa att hon kände att det fanns en bild av att egenproducerat material alltid är eget val, som om folk alltid tänker så.

...på ett sätt så känns det jobbigare mer känslomässigt när jag har filmat själv. För att, när jag gör själv så blir det ...mer som att "Ja, men då väljer jag det här" och då är det inte någon annan som påverkar. Som att det blir mer min skuld. ... när det är någon som filmar, då kan jag säga att jag kände mig tvingad att göra det här. Och att jag var rädd ...om någon då skulle se det som någon annan har filmat, ...för mig skulle det kännas som att det är lättare att säga att det inte var jag som bestämde. Att jag lägger över ansvaret på en annan. [Moa]

Flera av de intervjuade personerna sa att de kände att det faktum att deras material redan hade läckt, gav dem en känsla av att det var meningslöst att söka hjälp och lämna pornografiproduktion. Camilla sa "Det var redan ute. Då kunde jag fortsätta. För det spelade ingen roll."

På liknande sätt beskrev Evelina hur hennes försök att lämna sexuell exploatering bakom sig avvärjdes, när främmande män började kontakta hennes privata kommunikationskanaler och utsatte henne för utpressning. Hotet om avslöjandet gjorde att hon kände sig tvungen att fortsätta sälja sig.

Och vissa...kunde säga att de hade material på mig som jag inte ville att de skulle skicka till mina föräldrar eller så. Och då föll jag tillbaka igen. För att det kändes hopplöst att man aldrig blir fri och de skriver saker som "En gång hora, alltid hora" och massa sådana saker. [Evelina]

Att bli stämplade som mindre värd - "en hora"

Precis som i stycket ovan där det ges exempel på hur det är svårt att sluta utifrån att man fått en roll som "hora" så beskrev intervjupersonerna att medverkan i porrproduktion är förknippat med att vara en dålig person och mindre värd. När Alvas föräldrar fick reda på att hon hade sålt sexuella handlingar mot ersättning, som också uppmärksammades i en framstående tidning, uttryckte de sin chock och besvikelse genom att säga: "Men nu kommer hela världen få se att min dotter är en hora." Malin stod inför det hårda verkligheten av att förlora sitt jobb när skvaller om hennes medverkan i pornografi spreds på hennes arbetsplats. Julia beskrev förtvivlan över hennes kompis reaktion när en främmande man kom upp till henne på en pizzeria och antydde att han ville köpa sexuella tjänster genom att visa upp en porrfilm hon förekommit i:

Jag satt med en kompis på en pizzeria och sen så kom det in en man. Och sen så frågade han om jag ville följa med honom och jag var så här "Nej jag sitter här med min kompis. Jag vill inte följa med dig." Och då visade han mig på sin telefon och sen så berättade han, när min kompis var där, att "Det här är ju du. Och du gör ju sådant här." Och...min kompis slutade vara min kompis för att hon tänkte att jag var en hora. [Julia]

När Lauras utsatthet inom sexuell exploatering blev känd för jämnåriga ungdomar i hennes hemstad, bemöttes hon med förakt i stället för medkänsla. De skadliga inläggen på sociala medier var inte bara en kränkning i sig, utan drev också Laura till en sådan psykisk kris att hon behövde psykiatrisk vård.

Det var inte bara de närmaste kretsarna av familj, vänner och kollegor som kunde reagera negativt när någons medverkan/utsatthet inom pornografi avslöjades. Sveket kunde även komma från de institutioner och individer som formellt har till uppgift att tillhandahålla skydd och stöd. Efter att ha blivit utsatt för en filmad gruppvåldtäkt, vars film sedan spridits på internet, vända sig Ida till BUP-akuten i hopp om att finna stöd. Men personalen negligerade och osynliggjorde det våld hon utsatts för.

Jag åkte till BUP akuten och pratade med dem. Jag måste säga att ja, deras bemötande var fruktansvärt. För att hon sa till mig att det var normalt. Hon sa till mig att det jag blev utsatt för var normalt och att vissa gillar sådana saker. Helt dismissade. [Ida]

Den generella fördömande attityden inom samhället kunde förstärka upplevelsen av att bli stämplad som en "hora" som får skylla sig själv, vilket ytterligare marginaliserade och isolerade de drabbade.

...det märker när jag läser om det... I icke cam personers sammanhang, så är det väldigt låg sympati. För till exempel att...någon spelar in ens video och så lägger de upp det på massa sidor, det är så här "Skyll dig själv." "Ja, det får man väl fatta om man har hållit på med det här" att det är så. Den attityden tycker jag verkar vara ganska utbredd. [Jenny]

Rädslan för att stämplas som hora gjorde att fler personer ändrade sitt utseende och beteende, för att inte kunna bli igenkänd av omgivningen:

Nu har jag ändrats så mycket, jag har väldigt noga med att ändra på allting. Hur jag ser ut och hur jag pratar och hur jag betar mig och så. För att bara inte kopplas ihop med den personen. [Julia]

Normalisering och integrering

Intervjupersonerna beskrev en process där de, trots motstånd mot våld och exploatering, började internalisera en försämrad självbild efter att ha upplevt upprepade svek och utnyttjande. De kom till en punkt där de betraktade utsatthet för våld som normen och började se våldet och exploateringen som något de "förtjänade".

Maja exemplifierade detta när hon berättade om hur hennes förmåga att försvara sin egen värdighet eroderades efter att ha varit i en våldsam relation:

Innan var jag ändå ganska motståndskraftig till, och rädd för män. Men efter den relationen, då öppnade jag dörren. "Gör vad ni vill med mig, jag förtjänar ingenting." Det var ett mantra i huvudet jag körde konstant. [Maja]

Denna negativa uppfattning, att hon var värdelös, förstärktes inte enbart av de personerna som utnyttjade henne, utan även av Majas omgivning. Hon kom till den smärtsamma slutsatsen att hennes "syfte" var att medverka i pornografiproduktion.

Jag började någonstans intala mig att ja, det här var min funktion. Det här är vad jag ska göra i livet. Jag är inte bra på någonting annat. Jag kan inte bli någonting. De har alla runt omkring mig sagt i hela mitt liv i princip. Att jag inte, kan inte bli något. Och det har jag intalat mig själv också och sagt att jag inte är tillräcklig för någonting annat än det jag inte vill göra. ... Så att jag kände i situationen att jag får nöja mig och göra det här. [Maja]

Malin talade om hur tidigare sexuella övergrepp under barndomen ledde till en dålig självbild och en avsky för hennes egen kropp:

Det som alltid har legat i grunden och pyrt som en liten fire, det är att jag blev utsatt som liten. Att sex var något i mitt liv redan som liten som jag inte ville. Och det har gjort att jag har känt mig äcklig. Eller mindre värd eller att min kropp inte är min egen. Och om jag ändå mår dåligt i min kropp som den är, då kan jag lika gärna få ut någonting av det också på något sätt. [Malin]

Även Amanda lyfte fram hur hennes tidigare erfarenheter av sexuella övergrepp påverkade hennes självbild så starkt att hon kände att hon inte var värd bättre än att sälja pornografiskt material.

Jag tyckte inte att jag var värd något mer. Hade de inte skett så hade jag nog inte suttit där och sålt mig. [Amanda]

Johanna beskrev också hur hon tyckte att hon förtjänade våldet, inte minst efter att ha svikits av de professionella som hon kom i kontakt med.

Det vet jag om själv, att hade jag bara fått hjälp att bearbeta och ta tag i det här så hade jag inte utvecklats [PTSD]. Jag hade inte hamnat i våldsamma relationer, för att jag trodde att det var det jag var värd. Det är väl det jag känner att hade jag fått den här hjälpen och vården och rätt bemötande, så hade jag inte hamnat i vad det var idag. [Johanna]

Berättelserna belyser hur deltagandet i pornografi kan vidmakthålla och intensifiera skammen och den negativa självbilden. Intervjuerna berättade om erfarenheter av att stämplas och behandlas som en ”hora” av såväl köpare som andra förövare, och att den negativa bilden varken ifrågasätts eller motbevisas av ens omgivning och samhället i stort. Med tiden kan detta leda till att individen internaliserar denna degraderade bild. Alva beskrev hur denna förändrade självuppfattning hade djupa konsekvenser för hennes välbefinnande:

[Mitt mående] har påverkats rätt grovt. Man har inte en bra självbild. Man ser sig själv som ett objekt. Och det kommer man nog alltid att göra, tyvärr. ... det är inte lätt för ditt psykiska mående. För du bryts ju ned. Du blir sedd som ett objekt. Du är ett objekt. Du är en vara som köps. Och det mår man ju dåligt av. [Alva]

Jenny, på liknande vis, beskrev hur hennes självvärde i stor utsträckning har bundits till hur andra uppfattar henne sexuellt, vilket har format hennes självbild.

Jag tror att det gör någonting när man objektifierar sig själv och att andra ser ens värde utifrån ens sexualitet eller ens utseende eller vad jag kan göra för dem när det gäller sex. ... Jag har alltid haft det svårt med att vara snäll mot mig själv och behandla mig själv värdigt och så. De sexuella handlingarna... var inte [handlingar] som jag gjorde med respekt och kärlek för mig själv. Utan jag gjorde någonting mot mig själv som inte var bra. [Jenny]

Jenny tillade att denna försämrade självbild påverkade hennes relationer och intimitet. Hennes partners positiva syn på henne stod i kontrast till hennes egen negativa självbild.

Ut

Tiden intervjupersonerna varit i pornografiproduktion varierade från en enstaka filmning för pornografiskt innehåll till flera års involvering och utnyttjande. För de som medverkat eller utnyttjats i pornografi under en längre tid beskrevs vägen ut ur pornografiproduktion som en komplex, svår process, där risken för återfall var och för många fortfarande hög. Intervjupersonerna nämnde flera nödvändiga pusselbitar som de menar krävs för att kunna lämna. Nedan beskrivs dessa i fyra teman som sätter ljuset på resan ut ur pornografiproduktion: Vändpunkten, En fot kvar, Adekvat stöd och hjälp, och Omformulera jaget.

Vändpunkten

Bland de som hade försökt lämna pornografiproduktion, nämndes ofta en specifik händelse som den avgörande vändpunkten på vägen ut. Ett flertal intervjupersonerna berättade att processen att lämna pornografiproduktion påbörjades när de var barn, i samband med att deras utsatthet upptäcktes av vuxna som tog utsattheten på allvar. Alice och Johanna till exempel beskrev hur de först slutade sälja pornografiska material när deras utsatthet för sexuell exploatering uppdagades av polisen.

Vändpunkten kunde också innebära traumatiska incidenter, som för Emelie, vars pojkvän grovt misshandlade henne.

Och det avgörande var att jag blev så illa misshandlad att jag bestämde mig för att jag kan inte hittas som ett lik. Och i en dråp- eller mordutredning så kommer allt fram. Det äckliga vad jag gjort...och jag kan inte utsätta min familj för den skammen. ... Det var första steget bort från allt. [Emelie]

Fler beskrev viktiga nära relationer som början till resan ut. För Maja var vändpunkten när hon blev gravid, vilket gav henne en ny mening.

Räddningen blev ju när jag blev gravid. Då insåg jag att nu finns det någonting som är beroende av mig att det ska bli bra. [Maja]

Men för en del blev första vändpunkten endast ett tillfälligt steg ut. Frågan är då vilka förutsättningar som krävs då för att någon ska kunna lämna pornografi för gott? Intervjuerna visar behovet av att adressera både grundorsakerna till varför man hamnade i pornografiproduktion, men också de särskilda konsekvenser som härstammar från pornografin. Det var en komplex bild med många olika faktorer som behövde sammanfalla för en varaktig, rejäl livsförändring.

En fot kvar

Frågan om huruvida någon hade lämnat pornografin vid intervjutillfället komplex. De allra flesta intervjupersoner beskrev en situation där de hade en fot utanför pornografin, men ändå hade en slags koppling kvar. En del beskrev det som att de inte hade varit ”aktiva” ett tag, men att de ändå behöll vissa kontakter eller konton kopplat till pornografi och andra former av sexuella handlingar mot ersättning. Till exempel beskrev Camilla hur hon hade en fot kvar i det, eftersom hon inte visste om det fanns något alternativt sätt att leva utan det.

Jag har ju inte gjort det på ett tag. Men det är inte så att jag inte går in, för jag hade ett Snapchat konto. Så... jag går in där ibland och funderar på om jag ska tillbaka. Jag vet inte vad jag annars skulle kunna göra. [Camilla]

Bland intervjuerna beskrivs ett påtagligt behov av att se konkreta bevis för att verkliga alternativ existerar, särskilt bland de som varit i pornografiproduktion under en längre tid. Fler deltagare tog upp behovet av ett alternativ när det gällde försörjning och hur de annars skulle lösa sin ekonomi. Utan arbetserfarenhet kände Amanda att det var omöjligt att få ihop det ekonomiskt. Hon tyckte att samhället måste bli bättre på att erbjuda ett riktigt alternativ.

...det är väldigt svårt att få jobb nu, nu för tiden. Framför allt om man inte har någon arbetserfarenhet. ... det är så svårt att få jobb, det är svårt att få bra betalt. Det är fan omöjligt att hitta lägenheter och det kostar nåt extremt mycket pengar. Sen ska jag gå till i terapi också. Det kostar 1 600 för 45 minuter. Jag tror det är mest ekonomin och att det är, fan, allting kostar något extremt mycket. [Amanda]

Johanna hade stått inför en liknande situation, och reflekterade över hur hon inte kunde se en framtid framför sig.

Men vad ska jag annars göra? Jag var utbildad, jag hade gått ut gymnasiet, jag var sjukskriven, jag hoppade runt på timanställningar. Vad skulle man göra? Jag kände att mitt liv var över med det. Att jag hade inte så mycket framtid. [Johanna]

När Alva blev placerad på ett skyddat boende för att få skydd av sin tidigare man, fick hon inte jobba eftersom hon samtidigt fick socialt bidrag. Att sälja sexuella handlingar mot ersättning, inklusive pornografi, var ett sätt för henne att få ihop det ekonomiskt.

...jag fortsatte. För det är väldigt dyrt att leva i Stockholm också. Och sen om du blir skyddsplacerad, du kan inte jobba, du går på social bidrag. Det funkar inte. [Alva]

Att finna ett riktigt alternativ handlade inte enbart om en ny källa till inkomst. Många såg sin fortsatta koppling som en sorts "försäkring" för situationer där de kanske inte får det stöd de behöver eller inte hittar andra sätt att hantera överväldigande känslor.

Jag har slutat, eller jag är inte aktiv. Sen har jag fortfarande kontakter kvar på sociala medier och sådant där. För det är lite fortfarande för mig svårt och släppa taget. Tänker att... om jag mår dåligt då har jag den här utvägen. ... Så att det är väl mest för säkerhets skull. [Emma]

Maja beskrev svårigheten med att ta sig ur pornografin på grund av på grund av att hon hade ett stort bekräftelsebehov.

Så ..att jag kommer inte ut ur det där direkt. Det här jag fick bekräftelse när jag var som mest sårbar—i den stunden var ju där jag verkligen hämtade allt jag kunde få. [Maja]

Johanna belyste hur lätt det var för henne att hamna i en situation igen där hon övervägde att gå tillbaka, då hon inte fick det adekvat stöd och hjälp de behövde.

Eftersom jag inte har fått behandling slutar jag aldrig för min skull. Jag slutar bara för partnern. ... det svåra är att det finns stunder, då om min eller den personens bekräftelse brister, då hamnar jag lätt i

de tankarna ganska lätt. Det krävs otroligt lite för att jag ska börja tänka i det. Det är skamligt och jävligt jobbigt. Att ens tänka på det så. Det beskyller jag på generellt den vården vi har som inte har en kompetens i det och inte kan möta det och inte ge det man behöver. [Johanna]

Sandra uttryckte hur sökandet efter bekräftelse från köpare var en reaktion på avsaknaden av genuin uppmärksamhet i ens liv. För att kunna lämna pornografiproduktion behövde hon då bli bekräftad på annat sätt.

Som en psykolog och jag pratar om nu, jag gör för att få bekräftelse...man vill känna sig behövd. Att känna sig åtråvärd...Och för att jag ska sluta så måste jag få uppmärksamhet på något annat sätt. Och jag övar på det. Jag försöker. [Sandra]

Fler intervjupersoner framhöll hur viktigt det var att uppleva någon form av ”normalitet” för att se att det finns ett annat liv bortom de förtryckta omständigheterna. Ju längre Malin befann sig i sexindustrins miljöer, desto mer hon tappade hopp om att komma bort från den.

...jag såg det mörka hela tiden när det kommer in business guys eller en hjärnkirurg och betar sig som ett rövhål. ... Så jag tappade mer och mer hoppet om att kunna återgå till något normalt. [Malin]

Malin beskrev hur hennes trygga punkt och hopp om ett alternativ hittades i ett ungdomsprogram i en kyrka, där hon kunde få kläder, mat, och gemenskap. Hon menade att alternativet handlar om att tillgoda en människas grundläggande behov.

Det låter konstigt men det enda man behöver är något normalt. Man behöver någon normalitet. Nå som man kan träffa regelbundet, nå som man kan äta ihop med. Tak över huvudet. ... Bara få sitta där på en balkong och dricka en kopp kaffe och vara ren och hel en stund. [Malin]

Efter att ha blivit alltmer isolerad och haft en umgängeskrets bestående mestadels av köpare eller andra inom sexindustrin, var det avgörande att träffa människor utanför den världen.

När man är inne i det då tycker man inte, eller jag i alla fall, att “...det är inte så farligt. Det här det är väl ganska normalt.” Men sedan var jag tvungen att gå till socialen och få hjälp. Och det var nog min räddning. Att jag var tvungen att träffa andra människor. Normala människor. Och det är äntligen vuxna som visade mig rätt riktning att börja plugga till undersköterska. [Sandra]

För Moa kom vändningen när hon träffade en behandlare som tidigare också hade blivit utsatt för sexuell exploatering. Det blev en ögonöppnare och ett bevis på att det var möjligt att lämna och uppnå ett nytt liv.

...när man är i det så ser man inte, “Varför ska jag sluta? Och var kommer jag att hamna innan jag slutar?” Och då kunde hon ändå berätta och förklara. [Moa]

Adekvat stöd och hjälp

Inom ramen för deltagarnas resa bort från pornografin framträder vikten av att möta individer som både förstår deras upplevelser och kan erbjuda adekvat stöd. Denna form av förståelse och hjälp är inte bara viktig för att minska känslan av isolering, utan även för att främja självinsikt och hitta mer hälsosamma

strategier för att bearbeta och gå vidare från tidigare trauman. Johanna belyste hur bristen på förståelse i vissa fall kan ha en ännu mer förödande psykisk inverkan än själva exploateringserfarenheten.

Det som får mig att må sämst är att ingen förstår. Jag kan gå och berätta högt på gatan vad som hänt mig och ingen kommer ändå att fatta. [Johanna]

Professionella med kunskap och förståelse

Vid intervjutillfället hade de flesta deltagare redan haft långvariga kontakter med hälso- och sjukvården samt andra samhällsinstitutioner. Trots detta valde majoriteten att inte självmant berätta om deras upplevelser av pornografiproduktion. Oftast handlade det om en kombination av skammen de kände, hot de utsatts för, och osäkerheten över mottagarens reaktion. Laura påpekade att de fördömande attityderna – där kvinnan anses vara skyldig – hindrade henne från att öppet dela sin historia.

...jag öppnade inte upp för någon heller. Jag skämdes för mycket för att...det är fortfarande kvinnans fel ... Och sådana saker är samhällets botten och skamliga och allt. Så jag sa aldrig något om det [Laura].

Ett återkommande tema bland deltagarna var en förväntan om att de professionella de mötte skulle fråga om utsattheten för sexuellt våld och exploatering. Trots detta förblev ämnet ofta förbisett. Emelie menade att denna tystnad indikerade en brist på såväl kunskap som engagemang från professionellas sida.

Jag har suttit så många gånger och blivit screenad och fått frågor. Och aldrig har frågan funnits med; ”Har du någon gång utfört en sexuell tjänst mot någon form av ersättning?” Den frågan har aldrig kommit upp. Och om man då sitter då med den erfarenheten, man kan välja att svara nej ändå, för att man kanske skäms. Men då vet man, ”oj de bryr sig”. De ställer frågan. Det där gör jättemycket. [Emelie]

Johanna problematiserade avsaknaden av utbredd kunskap och spetskompetens om sexuellt våld och sexuell exploatering och menade att hon var tvungen att som barn utbilda de vuxna och professionella runt omkring sig.

Hela min barndom bestod av att jag fick lära folk vad som hade hänt och hur man kan göra. Det ska man inte behöva göra i en vårdkontakt. [Johanna]

Många av de intervjuade uttryckte att de försökte ”känna av” mottagarens attityd gentemot pornografiproduktion för att testa om de kunde berätta om sina upplevelser

...för jag har testat lite grann i början, inte vågat öppna upp om det värsta. Och då har det blivit att jag kanske inte börjat med det mest, som kanske inte var det absolut största eller det mest intressanta för dem och lyssna på. Det var lite så jag ville se för mottagandet. Hur de tar emot det här om jag kommer klara av att öppna upp om det värsta. [Maja]

Tvivel eller överdriva reaktioner från lyssnarens sida avskräckte många från att fortsätta dela med sig av sina upplevelser. Wilma undvek att berätta hela sin historia för socialtjänsten eftersom hon inte kände att de tog henne på allvar.

I min kontakt med socialtjänsten så berättade jag absolut inte så här mycket. Jag berättade att jag varit utsatt för våld hemma och sexuella övergrepp men inte att det var organiserat och i vilken omfattning. Jag kunde inte berätta allt på en gång, eftersom jag upplevde att det inte trodde på mig. [Wilma]

Laura menade att efter år av förräderi och utnyttjande är det förståeligt varför många tvekar att öppna upp sig.

Det kan ta tid eftersom du bygger upp de där murarna, du är inte sårbar inför de män du kommer i kontakt med. Så även när du är hos en psykolog eller på en plats där du skulle kunna prata om sådana saker, kan det ta tid att öppna upp sig om det. [Laura]

Emellertid kan ett bra bemötande kombinerat med tålmod skapa en trygg miljö där den utsatta känner sig bekväm att dela med sig av sin historia. Evelina framhövde hur hennes förtroende för en långsiktig stödkontakt inom psykiatrin var avgörande för att hon valde att öppna upp sig om hennes erfarenheter i pornografi och andra former av sexuella handlingar mot ersättning. Detta förtroende ledde sedan till att hon erhöll omfattande hjälp och stöd i sin strävan att sluta sälja sig.

Jag hade aldrig berättat för någon, varken att jag hade sålt sex förut eller att jag gjorde det. Så det började egentligen med att jag berättade för min stödkontakt på psykiatrin. Då hade jag ändå haft kontakt med henne, men något halvår, veckokontakt. Och kände förtroende för henne. [Evelina].

Behandling som adresserar grundorsakerna

Intervjupersonerna betonade vikten av att hänvisas till specialister med adekvat kompetens När lämplig hjälp och behandling saknas, särskilt behandling som adresserar grundorsaken till en individs hanteringsmekanismer, menade man att det riskerade att få individen att återfalla. Efter att Johanna hade identifierats av polisen som barn, tog hon en paus från att sälja pornografiska material och andra former av sexuella handlingar mot ersättning. Men när hennes behov av att prata igenom och bearbeta tidigare sexuella trauman inte tillgodosågs, gick hon så småningom tillbaka.

Jag fick inte heller hjälp av vården som jag behövde. Ganska uppenbart att jag ville gärna prata och folk alltid sköt bort det. Dels för att det var ett obehagligt ämne för många tror jag. Det innebar att jag inte sa till när jag var tillbaka. Och det innebar också att jag gick tillbaka i det. [Johanna]

Johanna tyckte att det delvis hade att göra med att hon var barn vid den tiden. Hon upplevde att de vuxna och professionella var för "försiktiga" och undvek att prata om hennes erfarenheter av sexuell exploatering.

Några deltagare berättade att de återvände till droger och sexuella handlingar mot ersättning efter avslutad drogbehandling då denna saknade ett traumaperspektiv.

Det var en jättebra behandling på många sätt. ... Men när jag kom ut därifrån så hade jag inte fått bearbeta mina trauman. ... det var under mitt återfall som jag ägnade mig mest av att sälja bilder och filmer och sådant. Och det är att jag hade behövt redan där, att få...traumabehandling. [Olivia]

Julia framställde hur hon återföll tillbaka till att sälja sexuella handlingar mot ersättning efter hennes utsatthet för sexuell exploatering upptäcktes. Hon förklarade hur BUP:s brist på kunskap om trauma

gjorde att hon inte fick tillräckligt stöd, och snabbt återföll i sina gamla mönster som ätstörningar och sexuella handlingar mot ersättning.

...jag gick väldigt snabbt tillbaka till min ätstörning och att träffa män. För att jag fick inte riktigt någon hjälp .... Det fanns inget traumaperspektiv någonstans. ...ingen visste vad disassociation var för någonting. Och ingen visste riktigt vad som hände med mig. Så det var väldigt, ja det hade underlättat väldigt mycket om någon kunde "Det här känner du" eller "Det är det här som händer" eller "Det här är PTSD" eller "Det här är det här." Så att kunskap och inte så mycket fokus på att "Du utsätter dig för något farligt beteende" och "Men du skadar dig själv." Ja jo, det gör jag men det är av en anledning. [Julia]

Julia kände en tydlig skillnad när hon senare slussades till och fick hjälp hos en traumamottagning specialiserad på fysiska och sexuella övergrepp. Först där kunde hon bearbeta orsakerna (tidigare trauman) Emelie delade en liknande erfarenhet, och betonade värdet av traumainformerad vård.

...från att jag var 13 till att jag var 33 egentligen så har det bara varit kaos. ... utan de psykiatriska behandlingarna så hade jag för alltid varit en traumatiserad, trasig, icke-fungerande person. [Emelie]

En viktig aspekt som lyfts i intervjuerna var vikten av korrekta psykiatriska diagnoserna för att kunna ge rätt hjälp och stöd. Anna till exempel kopplade sin fortsatta medverkan i pornografi till sin bipolära sjukdom, något som vården skulle behöva ta hänsyn till för att hjälpa henne kunna lämna pornografien för gott. Hon påpekade på att flera hon känner står inför liknande utmaningar.

Jag har ingen önskan om att fortsätta producera något pornografiskt material för att tjäna nåt pengar eller så. Men det är ett återstående som jag också har diagnoser så kan jag inte. Jag litat inte på mig själv. Jag vet inte vad som händer om jag blir manisk. För då kan jag helt enkelt tycka att det är en brilliant idé att producera en porrfilm. [Anna]

Många deltagare uttryckte lättnad när de fick en psykiatrisk diagnos, särskilt när det gällde neuropsykiatriska tillstånd som autism och ADHD. Efter år av känslor av främlingskap var diagnoserna en källa till självinsikt och tillgång till adekvat stöd.

Jag tyckte nog bara att det var väldigt skönt. För jag tror inte att jag hade klarat mig om inte jag hade fått det stödet. ... Och jag kände mig redan väldigt annorlunda och kunde inte, men du vet, förstå folk i min egen ålder. Så det var inte så att diagnoserna gjorde att jag kände att "Men gud, jag är inte normal" för jag kände mig aldrig normal. [Moa]

Samtidigt kände en del att de inte nödvändigtvis passade in inom ramen för en specifik diagnos, vilket ledde till att de inte fick det stöd de egentligen behövde. Ett flertal intervjupersoner berättade att de lider av komplext PTSD, men upplevde att förståelsen för denna diagnos är bristfällig i Sverige. Vissa hade därför sökt information på engelska om komplext PTSD, eftersom relevant information saknas på svenska. Tack vare denna information kände de att de äntligen kunde förstå sig själva djupare, ha större empati för sina egna reaktionsmönster, och samtidigt hoppades de på en ökad medvetenhet och förståelse för tillståndet i Sverige.

Insatser med fokus på individens komplexa behov

Intervjuerna lyfter vikten av stöd som tar hänsyn till den komplexa helheten av en individs behov. De betonade behovet av att inte bara adressera konsekvenserna av erfarenheter i pornografiproduktion, utan

även de underliggande faktorerna som ledde individen dit. Fler intervjupersoner problematiserade hur missbruk och sexuell exploatering, som ofta har rötter i tidigare trauman, inte behandlas tillsammans.

Jag vet jättemånga som går till [namnet på en specialiserad mottagning nämns] och så är de ärliga eller att det kommer fram att man har missbruk. Då är det bara hej då, då får de inte vara där. Och varför ska man sitta på ett behandlingshem då? Kanske 3 månader, så blir man ren. Men ingen har pratat med en om orsakerna till varför man mår så dåligt. Så att sen när man släpps då börjar man droga igen. Och så är det tillbaka på ruta ett. [Emelie]

Intervjupersonerna beskrev ofta en känsla av att kastas mellan olika vårdinstanser, utan att någon tog ett övergripande ansvar. Olivias berättelse är ett tydligt exempel på detta, där bristande samarbete mellan vårdgivare kan leda till att hon inte fick det stöd hon behövde.

... jag missbrukade plus att jag mådde väldigt dåligt psykiskt. Då sa de på psykiatrin "Vi kan inte hjälpa dig på grund av att du har ett missbruk. Så du måste bli nykter först." Och då sökte jag hjälp hos socialtjänsten. Och de bara "Jo, men eftersom att du mår så dåligt så tycker vi att psykiatrin ska ta det." Så då blev det så här «Ingen av er, ni skickar mig till varandra. Kan ni inte samarbeta på något sätt?» [Olivia]

I kontrast framhöll Evelina hur samarbetet mellan det skyddade boendet där hon vistades, psykiatrin och en specialiserad traumamottagning verkligen agerade i hennes intresse.

...det är ett jättefint samarbete. Vi har regelbundna möten. Och alla är ändå...informerade om allt, och...alla kommer överens. [Evelina]

Kontinuitet i stödet betonades av flera som kritiskt, särskilt vikten av att ha en kontinuerlig kontaktperson. Idas berättelse illustrerar de svårigheter som kan uppstå vid övergången mellan olika vårdinsatser när nya personer med skilda uppdrag tar vid. Efter att ha haft en uppskattad stödkontakt på BUP, upplevde Ida att hon blev bortstött och övergiven när hon fyllde 18 år. Detta medförde att hon förlorade förtroende för att vården kunde hjälpa henne och en ovilja att söka fortsatt stöd.

...jag hade önskat att det inte var jag som var tvungen att gå första steget. ...när jag gick ur från BUP, att jag automatiskt fick en kontakt. Och att jag och min psykolog träffade den här nya kontakten tillsammans, att de bara lämnade över mig. För att jag själv inte ska behöva söka upp den här personen. Utan att jag hade en koppling till den här personen sedan innan och att jag kände att jag var omhändertagen. För att jag aldrig skulle söka hjälp. Jag gjorde ju inte det, jag har gått två år utan hjälp och har fått medicinera mig själv när jag mår dåligt istället för att prata med någon också. [Ida]

Några intervjupersoner uttryckte att samhällets instanser ibland kan få barn och unga att känna sig frånvarande i beslutsfattande processer som rör dem själva. Wilma betonade vikten av att som ung bli involverad och känna delaktighet, snarare än att bli sidsteppad av vuxna.

Jag hade önskat att vuxna hade samarbetat mer med mig som barn istället mer än att samarbeta med andra vuxna. För det var alltid så att vuxna, dom pratade med vuxna. De vet inte hur det är att samarbeta med barn, bygga tillit. Känns som att vuxna pratar hellre med varandra än med barnet. [Wilma]

För att vården ska vara verkligen individanpassad är det nödvändigt att den som söker stöd känner sig delaktig i sin egen behandlingsplan och process. Jenny upplevde detta positivt med sin terapeut.

När vi började prata och jag sa "Men jag vet inte hur det här ska gå. Och det har inte varit så bra er-

farenheter innan.” Och då var hon, hon har varit så här “Men det förstår jag. Vi kan prova och om du inte vill så—” Jag känner mig väldigt delaktig i det vi gör. Hon frågar “Vad vill du jobba med?” och “Passar det här?” Och vi utvärderar det vi gör. [Jenny]

Ett samhälle som tar våld på allvar

Trots omfattningen av våld i samband med pornografiproduktionen och distributionen av densamma var det få av intervjupersonerna som anmälde brotten de utsatts för. Vissa hindrades av hot, till exempel att man skulle avslöja pornografiskt material för offrets närstående. Medan andra inte insåg att de hade blivit utsatta för ett brott. Detta var särskilt vanligt för intervjupersoner som utsatts redan tidigare under barndomen.

För jag fattade detta är fel men jag fattade inte riktigt varför. För man fattar inte att det är olagligt. Den informationen går inte ut. Så jag känner mig bara så jäkla hjälplös. [Elin]

Jag visste inte vad som var rätt och fel. ... Jag visste inte hur jag skulle reagera. Jag blev så klart bara ledsen. Och sen, jag förstod inte riktigt. Hade jag förstått så hade jag ju anmält honom. [Sandra]

Men den vanligaste anledningen till varför man inte anmälde brott i samband med pornografisk exploatering var tidigare negativa erfarenheter av polisen och rättssystemet. Majoriteten av intervjupersonerna hade tidigare anmält en våldtäkt, och de förklarade hur det skuld- och skambeläggande bemötandet var vilket ledde till att det inte ville anmäla något annat därefter.

Jag kommer ihåg mitt första förhör och efter det kände jag att jag kommer aldrig anmäla någonting, någonsin igen. ... de frågade mig “Varför hade du på dig den här?” och “Varför träffade du honom?” ... det kändes som att de skuldbelade mig. ... Och så det lades ner, så klart. [Olivia]

[Polisen] tittade på mig som att jag var dum i huvudet. ... de bara “Menar du allvar?” ... kontentan av det hela är att de tittar på mig och säger “Vill du verkligen gå igenom med den här anmälan?” Jag bara “Ja”. “Är det inte bara en kund som inte betalade det du ville?” “Nej, det är det inte. Nej, men tack.” Sedan lades det ner. [Maria]

Många av de intervjuade insåg dessutom inte att de hade blivit utsatta för ett brott. Detta var särskilt vanligt för intervjupersoner som utsatts först under barndomen.

För jag fattade detta är fel men jag fattade inte riktigt varför. För man fattar inte att det är olagligt. Den informationen går inte ut. Så jag känner mig bara så jäkla hjälplös. [Elin]

Jag visste inte vad som var rätt och fel. ... Jag visste inte hur jag skulle reagera. Jag blev så klart bara ledsen. Och sedan, jag förstod inte riktigt. Hade jag förstått så hade jag ju anmält honom. [Sandra]

Det fanns också en utbredd uppfattning att ärenden som berörde sexuellt våld inte prioriterades och att polisen inte samlar in allt nödvändigt bevismaterial, särskilt när det gäller det digitala våldet. En genomgående uppfattning hos intervjupersonerna var känslan av att de brott de utsatts för digitalt inte kommer att behandlas med det allvar och den uppmärksamhet de förtjänar. Laura lyfte fram att utpressning online har blivit den mest förekommande och effektiva formen av hot, dels på grund av avsaknaden av konkret skydd.

Jag känner bara att det finns ännu mindre hjälp när det sker på nätet. När du hotas eller utsätts på

nätet finns det ännu färre myndigheter eller organisationer som hjälper till eftersom det är mer internationellt. [Laura]

Oscar underströkte den bristande kapaciteten hos samhället att erbjuda stöd för de som utsätts för online-hot, vilket förstärker känslan av ensamhet och utsatthet.

Det är så svårt för samhället att ge stöd för de saker som man oroar sig mest över. Som att det finns grejer på en på nätet och sådana saker. Det blir som en process man får sköta själv. ... Jag har koll på de här sakerna. För jag vet att det är ingen annan som kommer göra det annars. ... Internet gör det väldigt svårt. [Oscar]

Julias erfarenheter är raka motsatsen till de dåliga erfarenheterna bland de andra intervjupersonerna, och visar hur rätt kompetens och kunskap ökar sannolikheten att en person anmäler och orkar genomgå en polisutredning. Julia fick tips att åka till Stockholm för att anmäla sina förövare, just för att polisen i Stockholm är kända för att ha rätt kompetens när det gäller sexuell exploatering. Hon beskrev bemötandet som helt annorlunda än det hon hade tidigare upplevt under en polisutredning. Exempel på insiktsfulla och traumainformerade tillvägagångssätt var bland annat att bli tilldelad en kvinnlig polis, ha tillgång till ett målsägarbiträde från start, samt att få förklaringar kring de frågor som ställdes. Beslutet att ta bort kameran under förhöret, när polisen insåg att det var en trigger för Julia, var också betydelsefullt. Dessa metoder säkerställde att hon kände sig respektfullt bemött, vilket i sin tur underlättade för henne att dela med sig av sin berättelse. Det visar vikten av specialiserad kunskap och kompetens även inom rättssystemet.

Omformulera jaget

Berättelserna beskriver en långvarig resa att omdefiniera sig själv bortom den skadan man utsatts för och skammen man bär med sig. Viktiga relationer spelade en central roll i denna process. För en del var det en kärleksfull relation som hjälpte dem att bryta sig fri från pornografiproduktion. Emelie berättade hur hennes resa ut ur pornografin var tack vare hennes man, som gav en förståelse och omsorg ingen annan hade tidigare gett henne.

Han sa, "Det är inte du som ska skämmas." Och de orden var så himla viktiga. ... han ville vara med mig trots att jag var trasig. Och han ville ta hand om mig. [Emelie]

Laura tyckte att den största faktorn till varför hon hade kunnat lämna pornografi och andra former av sexuella handlingar mot ersättning var hennes kärleksfulla partner, som accepterade henne utan att döma.

Det viktigaste är att ha ett stödsystem. För mig var det min partner. Hade det inte varit för honom skulle jag inte ha slutat. Det skulle bara ha blivit värre, om något. Så du behöver ett ställe där du kan prata utan skam. Där du inte behöver vara rädd för vad som kommer att hända. [Laura]

Professionella relationer var också viktiga. Ida beskrev en sådan relation:

...hon såg mig inte som en patient...hon såg mig verkligen som en människa. Hon såg mig som en tjej som hade blivit utsatt av det här. Hon såg mig som någon som hon personligen brydde sig om. [Ida]

För ett flertal intervjupersoner blev stöd- och medlemsorganisationer en viktig källa till gemenskap och acceptans.

För det är en så liten sluten värld och man är inte öppen med det. Och där var [den organisationen] jävligt bra för mig, redan starten de kom fram. För att det gav mig också den här gemenskapen i att fattas "Shit, det är inte bara jag. Kolla hur många det finns här." [Johanna]

Och de är i vår gruppchatt vi har, alla stöttar varandra där jättemycket hela tiden. Så det känns som att, de är väldigt, väldigt bra...det är ju alltid kul och skönt att träffa folk med lite liknande erfarenheter. [Alice]

Att kunna arbeta med och för andra som hade liknande erfarenheter var en annan viktig komponent i omformuleringsprocessen. Julia beskrev betydelsen av att kunna "delta på samma villkor som de andra". Malin berättade hur ett jobb som behandlare på en beroendemottagning ledde till att hon för första gången upplevde sig som en integrerad person. Hon kände inte längre att hon behövde spela en roll eller dela upp sig själv.

Det är verkligen som att möta sig själv varje dag. Det är lite terapeutiskt och det är ansträngande men det är också bra för mig. Och jag har aldrig kunnat, innan har jag aldrig levt med alla delarna av mig själv merged. Och där jag inte kan gömma mig eller switcha från den ena delen av mig till den andra, så har jag alltid gjort innan. Jag har haft olika delar av olika liv. ... My past and now, det är stor skillnad. Men det är inte som att jag har olika nuvarande delar i mitt liv. Utan allting är bara en. [Malin]

Att hjälpa andra kunde också ses som ett sätt att skydda sig själv mot "hora"-stämplingen och ta bort skammen, att återta en del av kontrollen över hur omvärlden ser och reagerar på en.

Det är ett sätt att bita huvudet av skammen och istället verka för andra som fortfarande är kvar i det. För någonstans så tar jag tillbaka kontrollen då. Om jag öppet arbetar kring kvinnor i prostitution och säger "Men vi har egen bakgrund, vi som jobbar med den här organisationen", då blir det lite svårare för folk att smutskasta mig. För då är jag öppen med att det är så här det har sett ut för mig. Och nu jobbar jag för andra som lever med samma problematik. Vem ska kasta skit på mig då? Det blir lite svårare. [Anna]

På liknande sätt försökte Johanna signalera för sin arbetsgivare inom vården att hon hade en kunskap och förståelse för frågan. Hon såg det som ett slags skydd mot eventuella följder ifall någon snubblade på en pornografisk bild eller film på henne.

Jag försöker ändå vara relativt öppen...jag har ändå försökt väva in i att jag har en förståelse och kunskap inom området. [Johanna]

Intervjupersonerna beskrev erkännandet som en viktig förutsättning för att omformulera jaget och lyfta bort skammen. De underströk vikten av att professionella och andra klart och tydligt menar och markerar att det är brott och övergrepp som begåtts och inget annat.

Det handlar mer än att bara lyssna. Det handlar om att informera att detta är olagligt. Så här ska det inte ha gått till. Att erkänna...erkännandet gör så jäkla stor roll. [Elin]

Efter att ha blivit skambelagda och ständigt fått höra budskap som "du får skylla dig själv", krävs ett tydligt erkännande. Emma tyckte att det behöver komma flera gånger, från olika håll.

...dels är det så viktigt och få bekräftelse att man är trodd på. För man går ju in i det här, "ingen kommer tro på det här, ingen tror på en" du vet. Så att man absolut inte blir ifrågasatt utan att man bara, att man säger "Jag tror på det här. Jag vet att det är jättejobbigt. Jag tror på dig. Jag tar det här på allvar." Bara det är väldigt, man kan behöva höra det 50 gånger innan man tror på det. Men det kan vara väldigt bra...att göra det tydligt vem som gör rätt och fel. [Emma]

Erkännandet flyttar även fokus och gör förövaren synlig. Enligt Maja markerar tydligt vem som har gjort fel och vem som bär ansvaret.

Absolut inte skuld och skam belägga. Det får man ju absolut inte göra. Inte för någonting. Utan lägg skulden där den är befogad. [Maja]

Flera av de intervjuade ansåg att det var lättare att se sig själv som ett brottsoffer om exploateringen skett under barndomen. Detta eftersom barnpornografi och övergrepp på barn anses vara särskilt allvarliga brott. Julia delade med sig av hur detta perspektiv hjälpte henne att känna mer empati för sig själv.

Jag tror det hjälper ändå mig att jag var under 18. Sen också under 15. ...så nu kan jag tänka att ja men, om någon ser det då kollar dem på barnpornografi. ...ja då ser dem mer utifrån det perspektivet. Att "Okej, men om du sitter inne och kollar på sådant då är någonting är ju fel på dig." Så nu kan jag ändå se det lite mer så. ... Ja jag tror att för mig så har jag gått in i någon juridisk perspektiv. Att okej, men det är ett brott på det här sätter och det är ett brott, så. För att göra det lite, lite enklare. Så när jag tänker på det så försöker jag tänka så här "Brott." Så att jag tror att det hjälpte. [Julia]

Erkännandets centrala roll i läkningsprocessen är tydlig, särskilt när man beaktar hur nedlagda polisanmälningar upplevdes som ett oerhört stort svek. För Elin var det inte tillräckligt att endast psykologen och sjukvården bekräftade och erbjöd vård för våldtäkten hon utsatts för. När rättssystemet inte erkände brottet kände hon sig förnekad och osynliggjord av samhället.

För jag kände det nu sist när jag var med om en våldtäkt, anmälde samma natt. Tre dagar senare lades anmälan ner. Det var nästan värre än våldtäkten själv. Att rättssystemet inte kunde erkänna för mig att jag varit med om en våldtäkt. Samtycke fanns inte. Då är det en våldtäkt. I det fallet, det räcker inte att psykologen eller vården säger till mig [att de tror på mig]. Blir det inte erkänt så finns det inte. Jag tror det ligger mycket psykisk generellt, att erkänna inte någon att detta har hänt, så har det inte hänt. Så då blir det så motstridigt att kunna prata om våldtäkten som har skett och känna att det har hänt. Det har faktiskt hänt men det gick inte att anmäla. Eller jag anmälde men det lades ner. Då känner man att då anser, det mest behövliga systemet vi har säger att detta har inte hänt dig. Fast det har hänt. Bara det gör en väldigt splittrad har jag känt. [Elin]

Berättelserna visar alltså vikten av ett genuint och upprepat erkännande från både vårdprofessionella och rättssystemet för att ta bort skammen.

Medskick och råd

Vi bad intervjupersonerna att reflektera kring vad de skulle vilja ge för råd och medskicka till omvärlden gällande pornografiproduktion. Svaren delades in efter fyra mottagare: Allmänheten, Ungdomar, Konsumenter och Köpare, samt Professionella.

Allmänheten: Förstå och visa empati

Det primära budskapet till allmänheten är behovet av acceptans, förståelse och empati. Intervjuerna avslöjar den ofta upplevda bristen på empati och förståelse från samhällets sida.

Det är svårt för mig att förstå den delen av mänskligheten. Det gör mig ledsen att det inte finns någon sympati ... Det är väl kanske ett symptom på en större bild av hur man ser på människor och kvinnor och personer i utsatthet och så. [Jenny]

Det är så svårt för folk att titta på det som gör ont. De vill inte se det, om det inte verkligen slår dem i ansiktet. Precis som med hemlösa människor. Folk ser det men de ser inte det. Om de inte måste göra något åt det så kommer de inte göra det. [Malin]

Enligt Camilla handlar det om att inte döma, att inte anta saker och dra egna slutsatser om personerna med erfarenheter i pornografiproduktion. Laura underströk hur lite som faktiskt skulle krävas för att hon skulle känna sig värderad som människa.

Det behöver inte ens vara så mycket, bara tolerans och acceptans skulle räcka...någon form av förståelse. [Laura]

En annan viktig aspekt som de intervjuade belyste var missuppfattningen kring "frivillighet" inom pornografin. De beskrev hur ofta de möter fördömen att de "själva valt" att medverka, vilket de kraftigt ifrågasätter.

...det är så lätt för andra att säga att "Men du har ju gjort det här själv och ingen har tvingat dig" och så vidare. Men man skulle inte gjort det om man inte hade blivit fråntagen sina gränser från början. ... så är det inte riktigt frivilligt på det sättet, utan bara det sättet som man vet för att överleva. Och om man hade kunnat välja, så hade man aldrig velat göra det här. [Evelina]

För dem tappar diskussioner om frivillighet relevans när man tar hänsyn till de omständigheter som omger medverkan i pornografiproduktion och de skadliga konsekvenser den kan medföra. Moa ville betona att detta gäller även för egenproducerad pornografi, som på OnlyFans.

...även när man filmar själv, så känner jag i alla fall att det är samma mekanismer bakom. Men jag tror att många inte förstår det. [Moa]

Hon drog paralleller till myter och antaganden kring våldtäkt, exempelvis att det behöver vara väldigt våldsamt.

Flertalet underströk även vikten av att rikta blickarna mot de män som konsumerar och köper, snarare än att skuldbelägga de utsatta. De betonade samhällets roll i att skydda de som är mest sårbara.

På samma sätt som Sveriges prostitutionslagstiftning, att när vi inte kan skydda oss själva, så är det viktigt att samhället går in och sätter gränser på något sätt. [Evelina]

Förståelsen för digitalt våld och dess konsekvenser är en annan kritisk punkt. Det digitala våldet ses ofta som mindre allvarligt och "reellt" än fysiska övergrepp, vilket leder till att våldet och offrets upplevelser osynliggörs.

För att tillgodose individernas behov av empati och förståelse, men också skydd och stöd, krävs en djupare medvetenhet och kunskap om dessa frågor inom samhället.

...det känns som att det är väldigt mycket brist på kunskap. Och att man tar för givet att många gör det frivilligt på något sätt tror jag. Myndigheter, polisen, Åklagarmyndigheten, alla de ska ha bättre kunskap. [Camilla]

Rätt kunskap kan ge insikt och förståelse, men också verka som ett kraftfullt motgift mot skam och skuld som så många känner.

Det tycker jag är en viktig grej för samhället i allmänhet... Kunskap kan ta bort en så stor del av skammen och skulden. [Evelina]

Ungdomar: Gör inte det!

Efter att ha upplevt och förstått konsekvenserna av att medverka i pornografiproduktion är intervjupersonernas budskap till unga människor klart och tydligt: det är inte värt det. Amanda sa att priset – den förlorade självrespekten – var för högt.

Det är inte värt det... jag känner att jag förlorade en ganska viktig del... av mig själv. Framför allt självrespekten, att hamnar man väl där när man väljer att lyda minsta vink av en 50-årig för att få hundra kronor... och klä av sig naken och göra precis allt. Det är inget fel på en och man är inte äcklig eller något på det så. Men jag tror att det förstör ganska mycket för en själv. [Amanda]

Emelie framhöll hur det kan kännas spännande i början, men att det i slutändan aldrig blir värt det.

Jag kan förstå att det känns spännande och jag kan förstå att det känns som en rolig grej. Men det blir inte som man tror. En sådan inspelning är inte vad man tror. Och när man håller pengarna i handen sen så känns det inte bra. Jag har inte hört någon säga att det känns bra. [Emelie]

Deltagarna betonade att unga ofta ser plattformar som OnlyFans som relativt ofarliga, nästan som en form av sociala medier där man dessutom har möjlighet att tjäna pengar. Laura, som också initialt trodde att det var mindre farligt, beskrev hur hon nu "sitter här med PTSD". Ida instämde, och ville påminna om det psykiska priset som medverkan innebär.

...det är väldigt lockande i början. Och att jag tror inte att det är någon som kan säga att det inte är lockande. För att man ser, folk blir kända av porrfilmer och folk tjänar mycket på OnlyFans och allt vad det är. Men det är verkligen inte värt det. För att det är inte ens att du kan bli sexuellt trakasserad. Du kommer bli det. Det är ingen frågan om saken. Och ett liv fullt av, fullproppat av mediciner och tillbaka blickar och sådant där. Det är inte värt att du kan köpa ett par nya skor eller vad det nu du vill köpa med de där pengarna. ... Börja inte, inte sälja första bilden, inte någonting. [Ida]

Alice, som vid intervjutillfället fortfarande var aktiv i pornografi och inte planerade att sluta, uttryckte ändå bestämt att hon aldrig skulle råda någon annan att gå samma väg:

...jag har berättat dåliga saker och att det inte är värt det. Och för att jag vet att de inte skulle må bra av det... jag skulle inte rekommendera någon att hålla på med sådana här saker. ... För man vill ju att det ska visa att det här suger... jag vill inte vara på något sätt...sexpositivist. [Alice]

Oscar tyckte inte det var värt det på grund av hur beständigt och riskfyllt det är att ha avklätt material på nätet.

Det är så mycket jobb, så mycket stress. Och sen i slutändan så inser man. “Fan, det här var inte värt det ändå för nu måste jag hålla koll på internet över allt.” [Oscar]

Julia ville påminna om att trots att det kan kännas som om pornografi “bara” är en annan form av sexuella handlingar mot ersättning, medför den unika konsekvenser:

Ibland för mig har det känts som att det är skitsamma lite. Att skitsamma om det hamnar på film, skitsamma om det hamnar på bild. Men det är inte så skitsamma. Det är väldigt jobbigt att ha den grejen med sig. [Julia]

Jenny ville betona hur mycket hon ångrade sig i förhoppningen att fler förstår de allvarliga konsekvenserna som deltagande i pornografiproduktion innebär.

... jag ångrar mig så mycket att jag gjorde det. Jag önskar verkligen att jag kunde åka tillbaka i tiden och ta ett annat val. De negativa konsekvenserna det har fått på mitt mående och mitt liv är—det kommer vara där hela mitt liv. Jag önskar att jag inte hade gjort det. [Jenny]

Konsumenter och köpare: Se bakom skärmen

Intervjupersonerna ville belysa den dystra sanningen bakom det pornografiska material som konsument-er och köpare tar del av. Många betonade vikten av kritiskt tänkande och medvetenhet.

Tänk kritiskt. Fundera lite. Om man ser en video där det står åh “18 year old” och så är det en kanske video på mig när jag var 13. Tänk lite, är den här människan, hur vet jag att den här människan samtycker? Hur vet jag att den är 18? Ser det ut och vara något hon samtycker till? Tänk lite så. För man vet aldrig. [Emma]

Fler intervjupersoner ville rikta uppmärksamheten på missuppfattningen att de som medverkar i pornografi gör det av fri vilja. Emelie och Malin lyfte behovet av att se igenom den rollen som spelas.

...jag vet att ni...tror att de här tjejerna gör det helt frivilligt för de spelar .... När man sätter på klipp så ska man alltid anta att hon inte är där frivilligt. Så är det när man köper en fysisk person också. För alla människor kan spela och för alla människor blir det till sist en normal sak. [Emelie]

[Det] är jättelätt att spela med. Om inte de hade velat tro på den sanningen, att man är där och man njuter av det, och man väljer att vara där och det är en sexuell frihet och det är så här jag lever. Den fantasin, den existerar inte, inte hos någon. Jag kommer aldrig kunna tro på något sådant igen. Och jag förstår, det är en fin tanke att kunna ha en fantasi, en delad experimentell fantasi, sexuellt ska det vara frigörande, men det ska inte utgå över någon annan. Jag tror inte folk inser hur mycket dem gör det. [Malin]

Camilla instämde: “man ska inte anta att det är frivilligt. Att det är det här personen vill.” Julia var tydlig om behovet av att upplysa konsument-er om vad de faktiskt tittar på.

För mig så är personer som konsumerar, och det kanske är hårt men för mig är dem nästan förövare för att...porr är filmade övergrepp. ... Personen är på något sätt i en utsatt situation. Även om den har gått

dit själv, tjänat pengar på det, valt det. ... det är ingen som vaknar och kommer på att idag ska jag börja göra porr. Utan det finns en anledning. Jag har så svårt att förstå hur man kan i sitt huvud rättfärdiga att man sitter och kollar på det, blir upphetsad till det, får utlösning till det, stänger ner och sen fortsätter med livet. Går ut till frun och barnet...det låter hårt men jag tycker nästan att det är äckligt. [Julia]

Ida ville påminna konsumenterna hur jobbigt det känns när övergreppsmaterial sprids som pornografi.

Det sitter säkert någon och kollar på det just nu... det känns ganska jobbigt hur de mest traumatiska, vad kan det ha varit, 20 minuterna av mitt liv. Någon sitter och tycker att det är jätte nice att kolla på. [Ida]

Jenny rådde konsumenterna att se porrindustrin ur ett könsmaktsperspektiv och ifrågasätta de rådande normerna:

Det är framför allt kvinnor som håller på med sådant här. Det kan man fundera över om man, som tittar på sådant här eller betalar för det. Varför är det bara, det finns män, men det är framför allt män som kollar. De männen som finns som håller på med det, de har en manlig publik. Varför är det så och så? [Jenny]

Malin ville påminna om att det handlar om strukturella orättvisor:

Det är en samhällsfråga. Hade folk haft tillräckligt med pengar och mått tillräckligt bra så hade ingen varit i den industrin överhuvudtaget. [Malin]

Alva ville uppmana konsumenterna att ständigt reflektera över det mänskliga priset bakom det material de konsumerar.

[Man bör] inte vara så [naiv]. ... öppna ögonen lite mer. ... tänk om det var din dotter som blev utsatt för det här. Då hade du gått i taket. [Alva]

Moa och Maja tyckte att männen borde söka och erbjudas hjälp.

...de borde söka hjälp och ... ta sig tid att få upp ögonen för att våga se att det finns en annan version. ... många kanske tänker att "Men de här personerna tycker om det här och de får pengar" och så vidare .... [Moa]

En nyckel till förändring, enligt Moa, är att män tar till sig berättelserna från de med erfarenheter av sexuella handlingar mot ersättning, inklusive pornografi.

Jag tror att det hade varit väldigt bra om de skulle kunna få en dialog med kanske organisationer som Mikamottagningen, för att just kanske få mer förståelse för vad det är de ser och vad det är de stöttar. [Moa]

Genom att försöka känna in och förstå den som befinner sig på andra sidan skärmen kan man få en djupare insikt om skadans omfattning och därigenom göra mer informerade beslut.

Professionella: Fånga upp och ta ett helhetsgrepp

Ett centralt budskap från deltagarna riktat till professionella var vikten av tidig upptäckt, särskilt när det gäller barn och unga:

...jag tror att mycket sexköp och att man säljer sexuella tjänster kan stoppas om barn och ungdomar blir sedda och hörda i rätt tid. Det tror jag är väldigt viktigt faktiskt. [Olivia]

Deltagarna gav konkreta förslag på hur professionella kan förbättra sitt arbete för att identifiera och stödja individer som riskerar att utsättas för sexuell exploatering. Först och främst handlade det om att våga fråga. Flera deltagare önskade att de direkt hade tillfrågats om sexuella övergrepp när de kom i kontakt med BUP, socialtjänsten och andra relevanta instanser.

[Det viktigaste är] att fånga upp folk. För man söker sällan hjälp för det man egentligen har problem för, kanske också. Om jag kommer in med könssjukdomar var fjärde månad eller något sådant, kanske man ska ställa mer frågor om det där egentligen tycker jag. För att när jag var inne på IVA efter ett självmordsförsök och berättade om mitt våldsamma sex med min partner, då sade de bara "Jaha, tufft." Och gjorde inte så mycket mer, kallade det bara "konflikt" i journalen. Och det är en sådan här grej som jag säger, det är ganska lätt att fånga upp folk bara man ställer rätt frågor, tror jag. Så jag tror det behövs en större satsning på att bemöta folk på... tandläkaren, sådana saker. För att man går sällan till Mika det första man gör, tror jag. [Johanna]

Anna tyckte att ett bra sätt att kunna identifiera utsatta är via screening, till exempel genom att använda ett kryssformulär, likt den som användas under intervjun.

Man ska tänka att man behöver våga fråga. Våga ställa ingående frågor. Den här typen av frågematerial som du har nu är jättebra. ... Ställ frågor om PTSD, ställ frågor om... våldsutsatthet och övergrepp. ... min erfarenhet är att kryssfrågor är bra för de får fram jättemycket diskussionsunderlag. Och det är lättare för någon att sitta och kryssa på ett formulär än att prata fritt. De allra flesta tycker att det är lättare. Man kan tycka som behandlare att det känns opersonligt och konstigt och så där. Men man kan lämna det öppet. Man kan säga "Vi har ett frågeformulär som man brukar fylla i. Känns det för jobbigt behöver du inte. Men vi kan göra ett försök och du får bryta när du vill." Det är ett sätt att göra det på. [Anna]

Emelie lyfte hur ansvaret för tidig upptäckt ligger inte hos den utsatta, utan den ligger hos de professionella.

För man kan inte kräva av någon som kanske fortfarande lever i utsatthet, att de ska bara "Men jag gör det och jag gör det." Man mår så jävla dåligt. Och skammen sitter upp i halsen för att samhället också säger åt oss att vi ska skämmas. Vi är vana vid att det är så det ska vara. [Emelie]

Deltagarna betonade också vikten av genuint och aktivt lyssnande.

Och jag tycker att det absolut bästa bemötandet är när jag får berätta och känner att den jag berättar för lyssnar och mer försöker, ja men du vet, lyssna på hur jag upplever det och utgår från det. [Moa]

Ida gav sin stödkontakt på BUP som ett exempel på ett bra bemötande, och förklarade vilken betydelse det aktiva lyssnandet var.

Hon gav mig ett känslomässigt stöd jag alltid behövt. Det är inte alla som kan ge det. Hon...lyssnade med hela sig själv. [Ida]

Det är också viktigt att låta den stödsökande dela sin historia i sin helhet, utan att bli avbruten.

Jag vill väl på något sätt berätta bara. Och sen så klart få hjälp med det och så. Men bara det här med att berätta allting och få ut det du vet. För man...har aldrig bara fått berätta allting, fått ut det, fått i ordning allting. För allting har varit hemligt och sen har man glömt bort delar. Och det känns som man ska explodera. Nu måste jag få ut det. [Emma]

...lyssna när någon börjar berätta. Aldrig tysta någon som har börjat prata. Utan kommer det en historia så ta emot den och våga fråga. [Anna]

Emelie tyckte att det aktiva lyssnandet ska sedan följas upp med frågor om vad just den personen behöver, och att stödet ska utformas utifrån den informationen.

Det är bättre att bara lyssna och sen säga "Vad behöver du?" Och sen ta det till individnivå. Det som händer både i socialtjänsten, i psykiatrin, i alla instanser, det är att den och den och den erfarenheten, ja men då placerar vi dig i det facket. Har du det och det och det, ja men då placerar vi dig där. Och sen har de någon liten lista som de går efter. Men alla är inte likadana. [Emelie]

Vid upptäckt gäller det sedan att bli hänvisad och erbjuden specialiserad behandling som adresserar de ackumulerande trauman. Fler intervjupersoner tog dock upp problem med långa väntetider och svårighet att få traumabehandling, speciellt utanför stora städer. För Emma kändes det outhärdligt att behöva vänta ytterligare ett år för att berätta och få hjälp.

För allting har varit hemligt och sen har man glömt bort delar. Och det känns som man ska explodera. Nu måste jag få ut det. Och det är det som är jobbigt...ska jag sitta med det här i 12 månader till? Jag måste prata om det. [Emma]

För att möta det stora behovet krävs en systematisering av mottagningar med traumabehandling för sexuellt utsatta över hela landet.

Jag tror att det generella som behövs är att få en ordentlig kompetens i det här. Och inte bara storstäderna. [Johanna]

Det behövs...fler mottagningar, som typ Mikamottagningen, Ebba, Evonhuset, alla de här. Det behövs många, många fler. Och det behövs finnas en våldtäktsmottagning på varje sjukhus i hela Sverige. Där man kan fångas upp. [Emelie]

Utöver den direkta utsattheten relaterad till pornografi och andra former av sexuella handlingar mot ersättning, brottades många med parallella problem som psykisk ohälsa, missbruk och social marginalisering. Intervjupersonerna poängterade att professionella måste adressera dessa sammankopplade utsattheter gemensamt, vilket kräver en mer nyanserad och integrerad behandlingsstrategi.

...det blir någonting som alla instanser borde ta in i sina nya riktlinjer, det är att de allra flesta av kvinnor som har varit utsatta i sådant här lider av något som kallas för samsjuklighet. Det är inte bara att de har sålt bilder eller varit med i porr eller whatever. Utan det är också psykisk ohälsa, ofta missbruk, ofta social utsatthet. Och det är saker som behöver behandlas alltihop. Det är där man behöver göra en prioriteringslista för varje enskild person. [Emelie]

Emelie betonade hur stödet ska formas efter varje individs unika behov och förutsättningar.

Det viktigaste jag tycker folk ska ta med sig som forskare med sådant här eller jobbar med målgruppen eller någonting, det är att alla, alla är individer. Det ser olika ut för alla. Man kan vara i behov av olika sorters hjälp. ... man måste kunna erbjuda vad den personen vill ha för hjälp. Och inte någonting som redan är färdigt i en mall...det ska vara på deras villkor. [Emelie]

Elin föreslog att det borde finnas en vuxenmottagning liknande ungdomsmottagningar, där allt stöd finns samlad under ett tak.

Det behövs en vuxenmottagning. Där samma stöd som ungdomsmottagningen kan ges till vuxna. Särskilt folk som är inom hbtqi också. Det har jag kunnat känna mycket stöd ifrån ungdomsmottagningen. Men sen blev jag 25, då kunde jag ju inte söka hjälp där längre. För nu är det så utspritt. Då är det, ja men behöver du akut p-pillar så är det dit, behöver du detta så Ska du dit. ska du göra detta ska du dit. Ungdomsmottagningen är allting samlat i ett. ... Man får snabb hjälp och detta ska kunna finnas för vuxna också. [Elin]

Mikamottagningen nämndes som ett bra exempel på hur en specialiserad traumainformerad mottagning, som erbjuder helhetsstöd, skulle kunna utformas.

Laura och Moa ville understryka behovet av att samhället, framförallt polisen, tar sexuellt våld på allvar, oavsett om det sker offline eller online.

Det är viktigt att polisen reagerar så att kvinnor kan känna sig trygga med att vända sig till polisen när de befinner sig i en sådan situation. Om det är online eller offline, det spelar ingen roll. [Laura]

8.

Diskussion

Den aktuella rapporten presenterar resultaten från en av de första svenska studierna som sätter ljus på individers erfarenheter inom pornografiproduktion. Utifrån metod och urvalsprocess representerar berättelserna huvudsakligen individer som antingen är i kontakt med stödverksamheter, eller som följer dessa via sociala medier. Flera intervjupersoner hade redan påbörjat processen att lämna pornografiproduktion eller planerade att göra det. Dock fanns det individer som fortfarande var aktiva vid intervjutillfället och inte hade några omedelbara planer på att avsluta sin medverkan, men som ändå ville dela med sig av sina erfarenheter för att öka kunskapen och förbättra samhällets stöd. Bilden som målas upp i studien är att det är lätt att hamna i porrindustrin men svårt att ta sig ur den. Det är ett forum där personer exponerar sig av många olika anledningar och där möjligheten till ersättning kan vara en bidragande orsak till att stanna kvar. Samtliga intervjupersoner vittnar om att många, både barn och vuxna, far illa på plattformar som Onlyfans, Pornhub, och Scandalbeauties, och att det är svårt att kontrollera spridningen av det material man förekommit i. Intervjupersonerna ger bilden av att pornografiproduktionen är en värld där våld och övergrepp både döljs och normaliseras, och där människors kroppar blir varor som köps och säljs i utbyte mot pengar och annan ersättning. Resultaten från studien stämmer väl överens med de senaste internationella avslöjanden om porrindustrin som skett på senare tid (Franska senaten, 2022; Kristof, 2021).

Nedan diskuteras några av huvudresultaten från studien som kan vara av intresse för allmänheten men framför allt för de professionella som kommer i kontakt med människor som utsatts för sexuell exploatering och pornografiproduktion. Fokus är på intervjupersonernas bakgrund och hur man kan förstå deras väg in i pornografiproduktion, deras upplevelser under tiden där, samt processen att lämna den.

Traumatisk uppväxt och överlevnadsstrategier

Sexuella övergrepp eller andra allvarliga trauman under uppväxten är en återkommande erfarenhet hos nästan alla deltagare. Denna bild överensstämmer med tidigare forskning där traumatiska barndomsupplevelser, särskilt tidigare sexuella övergrepp, identifierats som en riskfaktor för senare sexuell exploatering (Averdijk et al., 2020; Farley et al., 2003; Kaestle, 2012; Krisch et al., 2019), inklusive pornografisk exploatering (Averdijk et al., 2020; Grudzen et al., 2009, 2011). I brist på tidigt och adekvat stöd för att bearbeta dessa trauman tenderar individer att utveckla olika överlevnadsstrategier såsom ätstörningar, missbruk, självskadebeteenden, eller sexuella handlingar mot ersättning, inklusive i pornografiska sammanhang. Resultaten visar hur dessa strategier kan ha flera funktioner: De kan fungera som en varningssignal till omgivningen om att allt inte står rätt till. De kan också fungera som ett sätt att hantera överväldigande känslor av skam, ångest och självförakt (Svedin et al., 2012). De kan även utgöra ett försök till att återerövra den kontroll och autonomi som förlorats på grund av tidigare sexuella övergrepp och exploatering.

I en svensk studie från 2015 (Jonsson, Svedin & Hydén) intervjuades unga som fått ersättning för sexuella handlingar på nätet och författarna beskrev hur informanterna använde sin kropp bland annat som ett verktyg för att bli sedda, få kontroll och som ett sätt att självmedicinera genom att reglera känslor.

Samma resultat känner vi igen i den aktuella studien. Resultaten visar tydligt att försäljning av egenproducerat pornografi kan vara ett sätt att överleva utmaningar i livet. En del av de intervjuade beskrev det som ett självskadebeteende. Att sälja sexuella handlingar, eller i detta fall pornografiskt material, kan för många vara ett reaktivt beteende som fyller liknande funktion som självskadebeteende (Jonsson et al., 2015, 2019), men får aldrig ses som ett beteende som skuldbelägger människan i pornografiproduktionen utan tvärtom, ger vägledning för hur stöd och behandling kan läggas upp när personen är redo för det (se t.ex., Fredlund & Jonsson, 2023; Hedén et al., 2023).

Nya normer i skuggan av våld

Resultaten visar på ett återkommande mönster där våld och övergrepp, redan från tidig ålder, varit den rådande normen. För intervjupersonerna, som har vuxit upp i våldsamma miljöer, blir pornografi ofta en fortsättning på en bana av utsatthet, där de utsätts för ytterligare våld under såväl produktion som distribution. Med få undantag utgör pornografin en del av ett större traumatiskt sammanhang, där individens autonomi inskränks och där utnyttjande och maktobalanser blir påtagligt framträdande.

Berättelserna som framträder understryker behovet av att bryta från dessa förtryckande och hitta en ny uppfattning om vad som anses vara ”normalt”. Men vad innebär ”normalitet” i denna kontext? Ciurrias (2018) analys belyser hur individer, som har utsatts för våld i nära relationer, kan återfå sin förlorade autonomi och förändra sin negativa självbild genom att uppleva mindre förtryckande, icke-våldsamma miljöer. Författaren framför, med stöd av både feministiska och filosofiska perspektiv, att dessa miljöer inte endast definieras av avsaknaden av direkt våld. De möjliggör också positiva och icke-våldsamma sociala interaktioner och därmed relationer präglade av ömsesidig bekräftelse och respekt. Ciurrias forskning understryker vikten av att ge våldsutsatta personer möjlighet att lämna exploaterande miljöer och hitta nya sammanhang. Detta ställer krav på myndigheter och andra organisationers hjälpinsatser, som måste inkludera såväl skydd som praktiskt- och terapeutiskt stöd. För personer i pornografiproduktion tycks möjligheten att få sådant stöd i Sverige idag begränsat, vilket därmed försvårar eller till och med omöjliggör möjligheten att ta sig ur det pornografiska våldet.

Som resultaten visar är det inte bara det direkta våldet i sig, utan också de negativa eller ogiltigförklarande reaktionerna från omgivningen, som spelar en avgörande roll för våldets mentala, fysiska och sociala konsekvenser. Det blir därför logiskt att en icke-våldsam, ny norm kräver en miljö präglad av empati, stöd och validering. Hedin & Månssons (2004) arbete kring kvinnors resa ut ur prostitution understryker likaså vikten av meningsfulla relationer. Det är i mötet med andra som individen får möjlighet att inse att våld inte borde vara standard. Dessa möten kan också ge insikt om att reaktioner på våldets konsekvenser (trauman) – oavsett hur avvikande de kan tyckas vara – är fullt begripliga givet personens tidigare erfarenheter. Denna förståelse kan ytterligare fördjupas genom terapeutiska interventioner, som traumabehandling. Framför allt, genom dessa möten kan individer återfinna kraften att omdefiniera sin identitet, bortom det våldet de genomlidit.

Osynliga brottsoffer

Både de kvantitativa och kvalitativa resultaten understryker att utsattheten för brott kopplade till produktionen och distributionen av pornografi snarare är regel än undantag. Allvarliga brott, inklusive människohandel, sexköp, våldtäkt, sexuella övergrepp, misshandel, kränkande fotografering, olaga hot och flera andra, präglar inte bara omständigheterna kring pornografins skapande och spridning utan utgör själva innehållet som är avsett för konsumtion. I pornografin förklätts dessa brott som sex, och därmed görs brottsoffren osynliga. Även det faktum att majoriteten av intervjupersonerna var minderåriga när de först groomades/lurades och exploaterades, betyder att de utsattes för grova brott redan som barn med möjliga brottsrubriceringar som kontakt med barn i sexuellt syfte, utnyttjande av barn för sexuell posering, barnpornografibrott med mera.

Fynden bekräftar också hur dokumentationen och distributionen av pornografiskt material ökar risken för andra brott såsom utpressning och förföljelse (Champion et al., 2022; Cunningham et al., 2018; Henry & Powell, 2018; Jones, 2016).

Trots den höga förekomsten av dessa brott visar våra resultat att en försvinnande liten andel faktiskt anmäls. Skälen kan vara många: rädsla för repressalier, skamkänslor som förstärker tystnaden, en brist på insikt om att man faktiskt varit utsatt för ett brott, eller tidigare erfarenheter av dåligt bemötande som leder till en övertygelse om att polisen inte kommer att ta brotten på allvar. Allt detta leder i sin tur till att offren känner sig maktlösa och övergivna, lämnade utan samhällets skydd.

Lika men ändå olika: Pornografi som sexuella handlingar mot ersättning

Studien belyser svårigheter som upplevs av många när det gäller att skilja mellan pornografiproduktion och andra former av sexuella handlingar mot ersättning, såsom direkta möten med sexköpare. Termen ”köpare” användes i en bred bemärkelse, utan distinktion mellan de som betalar för bilder och filmer och de som betalar för sexuella handlingar via traditionella former av prostitution. Dessa köpare framställs ofta som empatilösa män som exploaterar andras sårbarhet för egen vinning.

Ett genomgående tema är att oavsett form av sexuell handling blir dynamiken problematisk när ersättning introduceras. I dessa situationer beskrivs det hur individer som säljer sexuella handlingar känner sig tvingade att agera enligt köparens förväntningar och krav. Denna dynamik belyser en markant maktoabalans och deltagarna uttrycker ofta en känsla av tvång. I svar på denna psykiska stress vände sig många till olika överlevnadsstrategier, inklusive att konsumera droger och alkohol eller dissociation. Deltagarna använde en splittrad identitet: en offentlig, som objektifierades och utsattas, och en privat, ”äkte jag”. Mellan dessa identiteter utkämpades en intern kamp för att upprätthålla värdigheten. Den del som köptes och såldes bar våldets börda, allt för att skydda deras inre jag. Denna försvarsmekanism nämns även i tidigare forskning om kvinnor inom gatuprostitution (Høigård & Finstad, 1986; Olsson, 1981).

Pornografins ”odödlighet” genom dokumentation för med sig en unik konsekvens som tydligt skiljer den från andra former av sexuella handlingar mot ersättning. Trots försöken att skydda sig själva, undermineras dessa försvarsmekanismer av pornografins eviga närvaro online. Medan prostitution kan

ge ett sken av anonymitet, när sexuella handlingar dokumenteras och sprids, hamnar den del av sig själv som man försöker dölja i det offentliga rummet. Exponeringen innebär en risk att den framställda ”hora”-rollen och individen bakom rollen blir en och samma i betraktarens ögon, vilket potentiellt gör egenproducerad psykiskt mer traumatiserande och skamfylld än traditionella former av pornografi.

Detta resonemang stöds av tidigare forskning, där överlevare av dokumenterat sexuellt övergrepp på barn (”barnpornografi”) uttryckt djup rädsla för igenkänning och en ständig oro över att uppfattas som en ”frivillig deltagare” (Gewirtz-Meydan et al., 2018). Whisnant (2016) drar paralleller mellan kvinnor som filmas för pornografiproduktion och tortyroffer i krigszoner. I båda situationer förstärks känslor av personligt ansvar, och därigenom också skuld och skam, när individer tvingas delta i sina egna övergrepp. Ciurrias (2018, s. 14) analys om våld i nära relationer likställer dessa scenario—där individer tvingas medverka i sitt eget förtryck—med tortyr. I dessa fall behandlas offret inte bara som ett objekt, utan börjar internalisera förövarens syn och ser sig själv som ett objekt.

Studiens resultat utmanar den rådande uppfattningen att egenproducerad pornografi är mindre skadlig på grund av säljarens till synes ökade kontroll. Dels finns en risk att tredje parter opererar i bakgrunden, osynliga för köparen. Och dels kan den psykologiska påverkan vara lika betydande, om inte mer, jämfört med traditionella former av pornografiproduktion.

Precis som vid andra former av sexuellt våld, där digitala och fysiska uttrycksformer ofta ses som jämförbara i termer av skada och allvar, belyser studiens resultat att en liknande bedömning bör övervägas när det gäller sexuella handlingar mot ersättning. Insikterna understryker vikten av att närma sig sexuell exploatering på digitala arenor med samma skärpa som appliceras på mer traditionella former av sexuella handlingar mot ersättning. Detta för att säkerställa att alla brottsoffer, oavsett brottsskådeplats, har tillgång till adekvat skydd.

Förvandlingen av självbild: Från ”hora” till brottsoffer

Intervjuerna belyser den skadliga gestaltningen av personer inom pornografin. Istället för att betraktas som individer, vilka med stor sannolikhet är brottsoffer i behov av samhällets skydd, reduceras de ofta till ”horor” som ”borde ha vetat bättre”. Efter att ha blivit objektifierade och avhumaniserade av olika manliga förövare- och när dessa negativa framställningar varken ifrågasätts eller motbevisas av omgivningen – börjar dessa individer att internalisera dessa fördomar. De börjar identifiera sig själva som ”horor” som är ”underlägsna” och inte ”förtjänar något bättre”. Denna negativa självbild förstärks när de tvingas anta rollen av den stereotypa ”horan”. Månsson och Hedin (1999) beskriver den dubbla kamp som kvinnor som lämnar prostitution genomgår: att hantera både samhällets fördömande och sitt eget inrotade självförakt.

Resultaten visar att processen att lämna pornografiproduktion handlar om en kontinuerlig och komplext skiktad process som går ut på att omdefiniera jaget. Denna insikt sammanfaller med Baker, Dalla och Williamsons (2010) beskrivning av det sista skedet i deras modell om utträde ur prostitution, som de kallar ”skapandet av ex-rollen”. I detta skede strävar individen efter att skapa emotionellt avstånd från sitt förflutna för att därefter forma en ny identitet. Denna resa innebär att navigera genom sitt smärtsam-

ma förflutna och den inre skammen för att förvandla sin tidigare självbild. Det är en process där individen transformerar från att ses – och se sig själv – som ett ”objekt”, till att accepteras som en fullvärdig människa. Hon går från att vara stämplad som en ”hora”, besudlad av skuld och skam, till att bli sedd och erkänd som ett brottsoffer.

”Vem är jag?” är en central fråga som uppstår under processen att lämna pornografin och dess förtryckande miljöer. Prostitutionsöverlevare Sandra Norak (2020) framhäver att svaret på denna fråga fortfarande är komplext även efter att man har lämnat industrin. Detta kan delvis hänföras till överlevnadsstrategin att mentalt stänga av, även känt som dissociation. Norak (2020) beskriver detta som en känsla av att vara separerad från sina egna känslor, en upplevelse av att ha ”förlorat” sitt verkliga jag. Därför är det så viktigt att professionella som kommer i kontakt med målgruppen, liksom de behandlingar som erbjuds, tar hänsyn till dessa specifika överlevnadsmekanismer.

En ytterligare viktig del i skapandet av en ny identitet är att kunna omfamna och finna försoning med sin tidigare identitet (Baker et al., 2010). Detta kastar ljus över varför många av studiens deltagare valde att använda sina tidigare erfarenheter som en resurs för att hjälpa andra i liknande situationer. Genom att engagera sig på detta sätt, kan de inte bara skapa ekonomiska möjligheter för sig själva, men det ger dem också en chans att omforma sina egna berättelser. Istället för att dölja sitt förflutna, kan de omfamna det, vilket blir ett skydd mot extern stigmatisering, särskilt om det finns en risk att deras tidigare erfarenheter i pornografi skulle bli kända genom materialets spridning. Viktigast av allt, genom att ta denna aktiva roll, kan de omforma sin egen självbild – från någon som tidigare sågs som ”värdelös” till någon som nu har en unik och ovärderlig insikt att erbjuda.

Rekommendationer och avslutande ord

Tidig upptäckt genom screening och kunskapsutveckling

Något som blev tydligt i studien är nödvändigheten av att vidta tidiga, systematiska åtgärder för att identifiera och stödja barn och unga som utsätts eller riskerar att utsättas för våld, särskilt sexuellt våld. Socialtjänsten, barn- och ungdomspsykiatri (BUP), Elevhälsan, och ungdomsmottagningar framträder som centrala aktörer med både kapacitet och skyldighet att fånga upp och ge bättre stöd. Trots tidigare kontakter med dessa aktörer, hade intervjupersonerna med få undantag inte blivit tillfrågade om eventuell utsatthet för sexuellt våld eller sexuell exploatering. I de fall där utsatthet kommit på tal var bemötandet oftast otillräckligt, vilket avskräckte från att söka vidare stöd. Resultaten återspeglar berättelserna från Prostitutionsutredningen 2012 (Svedin et al., 2012), och en nyligen genomförd rapport av civilsamhällsaktörer som bland annat kritiserat BUP för bristfällig screening och otillräckligt stöd (Kärnekull Wolfe & Wilkens, 2022). Att dessa institutioner saknar rutinfrågor om våldsutsatthet och sexuell exploatering visar att här behövs ett omfattande kunskapslyft om sexuellt våld och sexuell exploatering, vilket bör kompletteras med utveckling och implementeringen av specialiserade screen-

ingsverktyg. Detta för att säkerställa en god upptäckt, professionellt bemötande och effektiv hänvisning till lämpliga stöd- och vårdinsatser.

Utveckling av specialmottagningar med traumavård

Utveckling och specialisering inom vården är avgörande för att effektivt bemöta denna målgrupps särskilda behov. Många drabbas av omfattande somatiska, psykologiska och psykiatriska problem, och vissa besvär kan ha manifesterats redan innan medverkan eller exploatering i pornografiproduktion, ofta som en konsekvens av en traumatisk uppväxt. Det fortsatta våldet inom pornografiproduktion, och dess konsekvenser för hälsan, kan inte isoleras från andra traumatiska upplevelser genom livet. Stödet bör därför utformas utifrån det ackumulerade våldet, en form av polyviktisering, och dess inverkan på individens hälsa.

Från ett kliniskt perspektiv är det av oerhörd vikt att ta en utförlig traumaanamnes för att kunna rikta insatserna mot de upplevelser som varit mest belastande för klienten. Idag finns en rad traumafokuserade metoder som till exempel TF-KBT (Trauma Focused Cognitive Behavior Therapy, Cohen et al., 2006), EMDR (Eye Movement Desensitization and Reprocessing, Shapiro & Silk Forrest, 1997) och MLI (Modified Lifespan Integration, Rajan et al., 2022) men dessa behöver vidareutvecklas och kompletteras för att adressera specifika problem relaterade till pornografiproduktion, inklusive ångest över att bli igenkänd och materialets ”odödlighet”.

Respondenternas erfarenheter av att slussas runt mellan olika myndigheter och vårdinstanser visar på behovet av specialistmottagningar, med kompetens att hantera sexuellt våld och sexuell exploatering samt PTSD och komplex PTSD. De faller lätt mellan stolarna, blir inte sedda och vården uteblir. Dessa vittnesmål påpekar behovet av att etablera vuxenverksamheter som är jämförbara med det stöd Barnahuseten erbjuder, åtminstone på regional nivå. Vid specialiserade traumaenheter för vuxna kan de mångfacetterade behoven av juridiskt, medicinskt och socialt stöd, samt terapi, samordnas. Förebilder som Mikamottagningarna finns redan, men dessa verksamheter behöver vidareutvecklas och systematiseras över hela landet. Det är av yttersta vikt att juridiska, medicinska och psykosociala stödresurser inte bara görs tillgängliga utan även tydligt synliga för dem som drabbas.

För att vidareutveckla metodik, forskning och utbildning bör ett nationellt kompetenscentrum etableras, möjligen genom samarbeten likt den avsiktsförklaring som upprättats mellan olika akademiska och sociala institutioner (MCHS, 2021).

Kunskapsförhöjning inom polisväsendet och rättsystemet

För att proaktivt bemöta och förhindra brott i pornografiska sammanhang, är en fördjupning av polisens och rättsystemets kunskaper om sexuellt våld och sexuell exploatering, särskilt på digitala arenor, nödvändig. Resultaten indikerar ett behov av att stärka och reformera de rättsliga ramarna runt digitalt våld och exploatering i pornografiska sammanhang, för att säkerställa att brott som begås online behandlas med samma allvar och konsekvens som konventionella brott. Detta för att garantera rättssäkerhet och adekvat stöd till alla brottsoffer.

Socialtjänsten som viktig aktör för stöd och samverkan

Resultaten från studien pekar på den utsatthet som en person i pornografiproduktion kan befinna sig i och rör såväl psykosociala utmaningar som ekonomiska och psykiatriska. Det är också tydligt hur många olika myndigheter (och avdelningar inom en myndighet) och andra aktörer som kan bli involverade, vilket ställer krav på samverkan. Här har socialtjänsten en självklar roll både utifrån ansvar kring uppsökande verksamheter samt att utreda behov av ekonomiskt bistånd, skydd, praktisk hjälp och stödsamtal. Socialtjänsten har det övergripande ansvaret för alla invånare i kommunen vilket gör dem som naturliga aktörer för att ansvara för samverkande interventioner som rör sig också över myndighetsgränser. Av intervjuerna i studien framkommer att socialtjänsten varit påtagligt frånvarande ända sedan personerna var våldsutsatta som barn. Socialtjänsten måste i en framtid få ett tydligare uppdrag och mer resurser för att arbeta mot sexuell exploatering inkluderat pornografiskt våld. Då vi intervjuat vuxna personer har de inte samma rättigheter som barn, som att till exempel få komma till ett Barnahus när de varit våldsutsatta (se t.ex., Korhonen et al., 2019; Landberg, Kaldal och Eriksson, 2020; Svedin och Landberg, 2013). Men modellen för samverkan som sker inom Barnahus borde undersökas vidare och anpassas för alla människor i sexuell exploatering, även vuxna personer över 18 år.

Samhällelig medvetenhet

Resultaten belyser inte bara behovet av kompetensutveckling inom rättsväsende, socialtjänst och vård utan pekar även på nödvändigheten av en övergripande, kunskapshöjning på bred samhällsnivå. Att bekämpa de fördomar och attityder som trivialiserar och osynliggör våldet och brottsligheten dessa individer utsätts för, är av yttersta vikt. Informations- och utbildningsinitiativ, exempelvis inom skolans ram, kan spela en viktig roll i att upplysa allmänheten om de mörka omständigheterna som döljer sig bakom digitala skärmar. Det krävs en genomgripande förändring i samhällets syn för att försäkra att dessa ”osynliga brottsoffer” får tillgång till skydd, stöd och vård och möjligheten att lämna våldets skugga bakom sig.

9 Projektteam och tackord

Uppdraget har utförts av en projektgrupp bestående av Meghan Donevan, projektledare och doktorand vid Umeå Universitet och affilierad forskare på Marie Cederschiöld högskola; Carl Göran Svedin, affilierad professor på Marie Cederschiöld högskola; och Linda Jonsson, docent och lektor på Marie Cederschiöld högskola. Intervjuerna gjordes av Meghan Donevan, Linda Jonsson och Malin Jenstav, samtliga vid Marie Cederschiöld högskola.

Vi vill rikta vårt tack till Utredningen (Dir 2022:100) för att vi fick detta uppdrag, och vi hoppas att studien kommer att bidra till en fördjupad förståelse av situationen för de personer som utsätts för våld, hot och övergrepp i samband med produktion och distribution av pornografi. Vårt tack går även till de samhällsaktörer som hjälpt oss nå ut till målgruppen. Slutligen, men inte minst, vill vi rikta vår tacksamhet till de individer som deltagit i intervjuerna och generöst delat med sig av sina livserfarenheter och insikter.

10 Referensförteckning

- Averdijk, M., Ribeaud, D., & Eisner, M. (2020). Longitudinal Risk Factors of Selling and Buying Sexual Services Among Youths in Switzerland. *Archives of Sexual Behavior*, 4(49), 1279–1290.
- Baker, L. M., Dalla, R. L., & Williamson, C. (2010). Exiting prostitution: An integrated model. *Violence Against Women*, 16(5), 579–600.
- Bishop-Royse, J., Bastian, D., Heart, C., & Scott, G. (2019). Trafficking in the Erotic Labor Market: A National Survey. *Journal of Human Trafficking*, 7(2), 121–136.
- Blevins, C. A., Weathers, F. W., Davis, M. T., Witte, T. K., & Domino, J. L. (2015). The Posttraumatic Stress Disorder Checklist for DSM-5 (PCL-5): Development and initial psychometric evaluation. *Journal of Traumatic Stress*, 28, 489–498.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77–101.
- By, U. (2023, Jul 18). 17 män åtalas för våldtäkter kopplade till fransk porrsajt. *Dagens Nyheter*. <https://www.dn.se/varlden/17-man-atalas-for-valdtakter-kopplade-till-fransk-porrsajt/>
- Campbell, R., Goodman-Williams, R., & Javorka, M. (2019). A Trauma-Informed Approach to Sexual Violence Research Ethics and Open Science. *Journal of Interpersonal Violence*, 34(23–24), 4765–4793.
- Champion, A. R., Oswald, F., Khera, D., & Pedersen, C. L. (2022). Examining the Gendered Impacts of Technology-Facilitated Sexual Violence: A Mixed Methods Approach. *Archives of Sexual Behavior*, 51(3), 1607–1624.
- Ciurria, M. (2018). The Loss of Autonomy in Abused Persons: Psychological, Moral, and Legal Dimensions. *Humanities*, 7(2), 48.
- Cohen, J. A., Mannarino, A. P., & Staron, V. R. (2006). A pilot study of modified cognitive-behavioral therapy for childhood traumatic grief (CBT-CTG). *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 45(12), 1465–1473.
- Cunningham, S., Sanders, T., Scoular, J., Campbell, R., Pitcher, J., Hill, K., Valentine-chase, M., Mellissa, C., Aydin, Y., & Hamer, R. (2018). *Behind the Screen: Commercial Sex, Digital Spaces and Working Online, Technology in Society*.
- Darves-Bornoz JM, Alonso J, de Girolamo G, et al. (2008). Main traumatic events in Europe: PTSD in the European study of the epidemiology of mental disorders survey. *Journal of Trauma Stress*, 21(5):455–462.
- Derogatis, L. R. (1977). *SCL-90. Administration, Scoring & Procedures Manual – I for the R(evised) version*. Baltimore: John Hopkins University School of Medicine.
- Donevan, M. (2019). *Syns man inte, finns man inte – Inblick i den svenska porrindustrin*. Stockholm: Talita.
- Ellard-Gray, A., Jeffrey, N. K., Choubak, M., & Crann, S. E. (2015). Finding the Hidden Participant. *International Journal of Qualitative Methods*, 14(5), 1–10.
- Farley, M., I, A., Lynne, J., Zumbeck, S., Spiwak, F., Reyes, M. E., Alvarez, D., & Sezgin, U. (2003). Prostitution and Trafficking in Nine Countries: An update on Violence and posttraumatic stress disorder. *Journal of Trauma Practice*, 2(3/4), 33–74.
- Folkhälsomyndigheten. (2019). *Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i Sverige 2017 (SRHR2017)*. Stockholm: Folkhälsomyndigheten.

- Franska senaten. (2022). *Porno: lénfer du décor [Pornografi: Helvetet bakom kulliserna]*. <https://www.senat.fr/rap/r21-900-2/r21-900-21.pdf>
- Fredlund, C., & Jonsson, L. S. (2023). Perceived help and support for sex as self-injury: a qualitative study of a Swedish sample. *Archives of sexual behavior*, 52(1), 149–160.
- Gewirtz-Meydan, A., Walsh, W., Wolak, J., & Finkelhor, D. (2018). The complex experience of child pornography survivors. *Child Abuse and Neglect*, 80(November 2017), 238–248.
- Grudzen, C. R., Meeker, D., Torres, J. M., Du, Q., Morrison, R. S., Andersen, R. M., & Gelberg, L. (2011). Comparison of the mental health of female adult film performers and other young women in California. *Psychiatric Services*, 62(6), 639–645.
- Grudzen, C. R., Ryan, G., Margold, W., Torres, J., & Gelberg, L. (2009). Pathways to health risk exposure in adult film performers. *Journal of Urban Health*, 86(1), 67–78.
- Hedin, U.-C., & Månsson, S.-A. (2004). The importance of supportive relationships among women leaving prostitution. *Journal of Trauma Practice*, 2(3–4), 223–237.
- Hedén, L., Jonsson, L. S., & Fredlund, C. (2023). The connection between sex as self-injury and sexual violence. *Archives of sexual behavior*, 1–10.
- Henry, N., & Powell, A. (2018). Technology-Facilitated Sexual Violence: A Literature Review of Empirical Research. *Trauma, Violence, and Abuse*, 19(2), 195–208.
- Hultman, A. (2021 jun 19). Pornhub stämt – av 30 kvinnor. *Göteborgs-Posten*. <https://www.gp.se/nyheter/v%C3%A4rlden/pornhub-st%C3%A4mt-av-30-kvinnor-1.49705483>
- Hydén, M. (2014). The teller-focused interview: Interviewing as a relational practice. *Qualitative Social Work*, 13(6), 795–812.
- Høigård, C., & Finstad, L. (1986). *Bakgater*. Oslo: Pax förlag.
- Javanbakht, M., Dillavou, M. C., Rigg, R. W., Kerndt, P. R., & Gorbach, P. M. (2017). Transmission Behaviors and Prevalence of Chlamydia and Gonorrhea among Adult Film Performers. *Sexually Transmitted Diseases*, 44(3), 181–186.
- Jones, A. (2016). I get paid to have orgasms?: Adult webcam models' negotiation of pleasure and danger. *Signs*, 42(1), 227–256.
- Jonsson, L., Svedin, C. G., & Hyden, M. (2015). Young women selling sex online – narratives on regulating feelings. *Adolescent Health, Medicine and Therapeutics*, 6, 17–27.
- Jonsson, L. S., Svedin, C. G., Priebe, G., Fredlund, C., Wadsby, M., & Zetterqvist, M. (2019). Similarities and Differences in the Functions of Nonsuicidal Self-Injury (NSSI) and Sex as Self-Injury (SASI). *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 49(1), 120–136.
- Jämställdhetsmyndigheten. (2021). *Prostitution och människohandel: Slutredovisning av uppdrag att stärka arbetet mot att barn och unga respektive vuxna utnyttjas i prostitution och människohandel, samt kartlägga omfattningen av prostitution och människohandel*. Rapport 2021:23.
- Kaestle, C. E. (2012). Selling and Buying Sex: A Longitudinal Study of Risk and Protective Factors in Adolescence. *Prevention Science*, 13(3), 314–322.
- Karam, E. G., Friedman, M. J., Hill, E. D., Kessler, R. C., McLaughlin, K. A., Petukhova, M., ... & Koenen, K. C. (2014). Cumulative traumas and risk thresholds: 12-month PTSD in the World Mental Health (WMH) surveys. *Depression and anxiety*, 31(2), 130–142.
- Kessler, R. C., Berglund, P., Demler, O., Jin, R., Merikangas, K. R., & Walters, E. E. (2005). Lifetime prevalence and age-of-onset distributions of DSM-IV disorders in the National Comorbidity Survey Replication. *Archives of general psychiatry*, 62(6), 593-602.

- Kessler, R. C., Sonnega, A., Bromet, E., Hughes, M., & Nelson, C. B. (1995). Posttraumatic stress disorder in the National Comorbidity Survey. *Archives of general psychiatry*, 52(12), 1048–1060.
- Kolhatkar, S. (2022, Jun 13). The fight to hold Pornhub accountable. *The New Yorker*. <https://www.newyorker.com/magazine/2022/06/20/the-fight-to-hold-pornhub-accountable>
- Korhonen, L., Jonsson, L., Larsson, A., Kinden, H., Landberg, Å., & Svedin, C. G. (2019). *Utvärdering av Barnahus* (S2018/00212/FST).
- Krisch, M., Averdijk, M., Valdebenito, S., & Eisner, M. (2019). Sex Trade Among Youth: A Global Review of the Prevalence, Contexts and Correlates of Transactional Sex Among the General Population of Youth. *Adolescent Research Review*, 4(2), 115–134.
- Kristof, N. (2020, Dec 4). The Children of Pornhub: Why does Canada Allow This Company to Profit Off Videos of Exploitation and Assault? *New York Times*. <http://www.nytimes.com/2020/12/04/opinion/sunday/pornhub-rape-trafficking.html>
- Kärnekull Wolfe, G., & Wilkens, J. (2022). *Alla tittade men ingen såg – En granskande rapport om tillgången till skydd, stöd och rättvisa för barn som utsätts för kommersiell sexuell exploatering*. <https://child10.org/wp-content/uploads/2022/09/OKSE-Rapport-A5-webb.pdf>
- Landberg, Å., & Svedin, C. G. (2013). *Inuti ett Barnahus: En kvalitetsgranskning av 23 svenska verksamheter*. Rädda barnen.
- Landberg, Å., Kaldal, A. & Eriksson, M. (2020). *Delaktighet genom kunskap, kontroll och gemenskap. Barnets väg genom Barnahus*. Lund: Studentlitteratur.
- Marie Cederschiölds Högskola. (2021). *För en kunskaps- och människorättsbaserad vård för sexualbrottsutsatta*. Stora Sköndal, WONZA och Marie Cederschiölds Högskola.
- Martellozzo, E., & Bradbury, P. (2021). How the pandemic has made young people more vulnerable to risky online sexual trade. *London School of Economics and Political Science*, 3–5. <https://blogs.lse.ac.uk/mediase/2021/03/02/how-the-pandemic-has-made-young-people-more-vulnerable-to-risky-online-sexual-trade/>
- Månsson, S.-A., & Hedin, U.-C. (1999). Breaking the Matthew effect - On women leaving prostitution. *International Journal of Social Welfare*, 8(1), 67–77.
- Nettelbladt, P., Hansson, L., Stefansson, C.-G., Borgquist, L. & Nordström, G. (1993). Test characteristics of the Hopkins Symptom Check List-25 (HSCL-25) in Sweden, using the Present State Examination (PSE-9) as a caseness criterion. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 28, 130–133.
- Nilsson, D., Green, S., Svedin, CG. & Dahlström, Ö. (2019). Psychoform and somatoform dissociation among children and adolescents: An evaluation of a new short screening instrument for dissociation, DSQ-12. *European Journal of Trauma & Dissociation* 3, 213–220.
- Nilsson, D., Dahström, Ö., Priebe, G. & Svedin, CG. (2015). Polytraumatization in an adult national sample and its association with psychological distress and self-esteem. *Brain and behavior*, 5(1), 62–74.
- Nilsson, D., Gustafsson, P.E., Larsson, J.L., & Svedin, C.G. (2010). Evaluation of the Linköping Youth Life Experience Scale. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 198, 768–774.
- Norak, S. (2020). Loss of Self in Dissociation in Prostitution; Recovery of Self in Connection to Horses: A Survivor's Journey. *Dignity: A Journal of Analysis of Exploitation and Violence*, 4(4), 6.
- Olsson, H. (1981). Det kärlekslösa patriarkatet: Beskrivning och analys av heterosexuell prostitution

- med män som köpare och kvinnor som prostituerade. In A. Borg (Ed.), *Prostitution beskrivning: analys: förslag till åtgärder*. Stockholm: Liber.
- Priebe, G. & Svedin, C.G. (2012). *Sälja och köpa sex i Sverige 2011. Förekomst, hälsa och attityder*. Delrapport 1 ur Prostitution i Sverige – Kartläggning och utvärdering av prostitutionsgruppernas insatser samt erfarenheter och attityder i befolkningen. Linköping: Linköping University Electronic Press.
- Rajan, G., Wachtler, C., Lee, S., Wändell, P., Philips, B., Wahlström, L., Svedin, C.G. and Carlsson, A.C. (2022). A one-session treatment of PTSD after single sexual assault trauma. A pilot study of the WONSA MLI project: A randomized controlled trial. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(9–10), 6582–6603.
- Reynolds, C. (2021, Mar 15). More than 70 MPs, Senators Call for Criminal Investigation into Pornhub’s Canadian Owners. *National Post*. <https://nationalpost.com/news/canada/more-than-70-law-makers-call-for-criminal-investigation-of-mindgeek>
- Roxburgh, A., Degenhardt, L., & Copeland, J. (2006). Posttraumatic stress disorder among female street-based sex workers in the greater Sydney area, Australia. *BMC Psychiatry*, 6(24), 1–12.
- Shapiro, F., & Forrest, M. S. (1997). EMDR: The Breakthrough Therapy for Overcoming Anxiety. *Stress, and Trauma*, 2.
- Socialstyrelsen (2011b). *Ojämna villkor för hälsa och vård. Jämlikhetsperspektiv på hälso- och sjukvården*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Strand, B.H., Dalgard, O.S., Tambs, K., & Rognerud, M. (2003). Measuring the mental health status of the Norwegian population: A comparison of the instruments SCL-25, SCL-10, SCL-5 and MHI-5 (SF-36). *Nordic Journal of Psychiatry*, 57, 113–118.
- Svedin, C. G., Jonsson, L., Kjellgren, C., Priebe, G., & Åkerman, I. (2012). *Prostitution i Sverige. Huvudrapport. Kartläggning och utvärdering av prostitutionsgruppernas insatser samt erfarenheter och attityder i befolkningen*. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:liu:diva-75383>
- Svedin, C.G., & Priebe, G. (2009). Unga, sex och Internet. I Ungdomsstyrelsen, *Se mig – unga om sex och Internet* (s.33–148). Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Sveen, J., Bondjers, K. & Willebrand, M. (2016). Psychometric properties of the PTSD Checklist for DSM-5: a pilot study. *European Journal of Psychotraumatology*, 7, 30165.
- Urada, L. A., Rusakova, M., Odinkova, V., Tsuyuki, K., Raj, A., & Silverman, J. G. (2019). Sexual exploitation as a minor, violence, and HIV/STI risk among women trading sex in st. Petersburg and orenburg, Russia. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(22), 1–14.
- Walsh, W. A., Wolak, J., Lounsbury, K., Howley, S., Lippert, T., & Thompson, L. (2018). Lessons Learned: Conducting Research With Victims Portrayed in Sexual Abuse Images and Their Parents. *Journal of Interpersonal Violence*, 33(24), 3829–3839.
- Warkentin, C. (Chair). (2021). *Ensuring the protection of privacy and reputation on platforms such as Pornhub*. Report of the Standing Committee on Access to Information, Privacy and Ethics. 43rd Parliament, 2nd Session.
- Wortmann, J. H., Jordan, A. H., Weathers, F. W., Resick, P. A., Dondanville, K. A., Hall-Clark, B., Foa, E. B., Young-McCaughan, S., Yarvis, J., Hembree, E. A., Mintz, J., Peterson, A. L., & Litz, B. T. (2016). Psychometric analysis of the PTSD Checklist-5 (PCL-5) among treatment-seeking military service members. *Psychological Assessment*, 28, 1392–1403.

11 APPENDIX A - Att våga närma sig berättelser om våld

Många kan känna sig tveksamma till att ställa frågor om våld på grund av oron att frågorna kommer att återtraumatisera individen. Men många som har erfarenhet av våld är i desperat behov av att dela med sig, och längtar efter att någon äntligen ställer frågan – och kan ta emot svaret. Som en deltagare i vår studie påpekade, att fråga om våldet visar för den våldsutsatta att den som frågar bryr sig genuint. För många offer kan det vara första gången de känner att deras erfarenheter tas på allvar.

Hur bemöter man personer som önskar dela med sig av sina upplevelser av våld? Hur skapar man en trygg atmosfär där berättaren känner sig både respekterad och förstådd? Särskilt när individen tidigare har försökt dela sin historia men blivit besviken gång på gång. Att bemöta personer som önskar dela med sig av sina upplevelser av våld kräver en djup insikt och empati. För att skapa en atmosfär där berättaren känner sig respekterad och förstådd måste vi först våga närma oss ämnet våld och övergrepp. Det handlar inte bara om att ställa frågor, utan att göra det med en förståelse för den sårbarhet och rädsla som följer med att avslöja traumatiska erfarenheter. Varje ord, varje handling, och ens blick kan avgöra hur någon väljer att öppna upp.

Aktivt lyssnande spelar en central roll i detta sammanhang. Det aktiva lyssnandet signalerar inte enbart uppmärksamhet, utan även att man bryr sig genuint om den berättelse som delas. Genom att behålla ögonkontakt, spegla de känslor som framkommer och bekräfta personens upplevelser, bevisar man sitt genuina engagemang. Ibland är det just tystnaden, förstärkt av aktivt lyssnande, som ger individen en känsla av att bli sedd och hörd. Relevanta följdfrågor visar ytterligare engagemang och en vilja att förstå upplevelsen i sin helhet, utan att döma eller göra antaganden.

Vår strategi att kombinera en inledande enkät med fördjupade kvalitativa intervjuer har visat sig vara särskilt effektiva i att skapa det nödvändiga förtroendet. Enkätens "ja-nej" frågor fungerar som en mjukstart, medan mer riktade frågor om våld tydligt signalerar att vi hade den kompetens och förmåga som krävs för att möta och stötta berättaren. Detta förtroende i sin tur leder till mer rika, insiktsfulla och verklighetsnära berättelser. Som en deltagare uttryckte det: "Vanligtvis känner jag att jag måste förklara mig väldigt, väldigt mycket... men jag förstod nivån av förståelse genom hur frågorna var utformade och därför vågade jag också vara med här, och berätta." Hennes ord understryker vikten av att närma sig sådana känsliga ämnen med både kunskap och empati. Hur kan vi fortsätta att förbättra våra metoder? Hur säkerställer vi att vi alltid behandlar dessa berättelser med den värdighet och omsorg de förtjänar? Dessa är centrala frågor som vi måste reflektera över kontinuerligt.

